

Dividends of Peace: The Role of Business in Peacebuilding

Barışın Ekonomik Getirileri:
İş Dünyasının Barış
İnşasındaki Rolü

JUNE / HAZİRAN 2024

Published by / Yayınlayan

Democratic Progress Institute / Demokratik Gelişim Enstitüsü

11 Guilford Street London WC1N 1DH

www.democraticprogress.org • info@democraticprogress.org

+ 44 (0) 20 7405 3835

Design, typesetting and cover design copyright © Medya Production Center

Publication Editor: Ruhi Karadağ

First Published, September 2024 / Baskı, Eylül 2024

© DPI – Democratic Progress Institute / Demokratik Gelişim Enstitüsü

DPI – Democratic Progress Institute is a charity registered in England and Wales.
Registered Charity No. 1037236. Registered Company No. 2922108

This publication is copyright, but may be reproduced by any method without fee or prior permission for teaching purposes, but not for resale. For copying in any other circumstances, prior written permission must be obtained from the publisher, and a fee may be payable.

*DPI – Demokratik Gelişim Enstitüsü İngiltere ve Galler’de kayıtlı bir vakıftır.
Vakıf kayıt No. 1037236. Kayıtlı Şirket No. 2922108*

*Bu yayının telif hakları saklıdır, eğitim amacıyla telif ödenmeksizin yada önceden izin alınmaksızın çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Bu durumun dışındaki her tür kopyalama için yayıncıdan yazılı izin alınması gerekmektedir.
Bu durumda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir.*

Dividends of Peace: The Role of Business in Peacebuilding

Barışın Ekonomik Getirileri:
İş Dünyasının
Barış İnşasındaki Rolü

CONTENTS / İÇİNDEKİLER

Foreword	4
Introduction	6
State of Affairs: Current Political Dynamics in Turkey	8
Questions and Answers Session I	14
Dividends of Peace: Northern Irish Experience	20
Questions and Answers Session II	30
The Implications of the Conflict on Businesses & the Experience of Peace in Turkey from an Economic Perspective	36
Discussion Session	52
Conclusion	70
DPI Aims and Objectives	72
Board Members	76
Council of Experts	80
Önsöz	5
Giriş	7
Türkiye’de Mevcut Siyasi Dinamikler	9
Soru ve Cevap Oturumu I	15
Barışın Ekonomik Getirileri: Kuzey İrlanda Deneyimi	21
Soru ve Cevap Oturumu II	31
Çatışmanın İş Dünyası Üzerindeki Etkileri & Türkiye’de Barış Deneyiminin Ekonomik Perspektiften Değerlendirilmesi	37
Tartışma Oturumu	53
Sonuç	71
Demokratik Gelişim Enstitüsü’nün Amaçları ve Hedefleri	74
Yönetim Kurulu Üyeleri	75
Uzmanlar Kurulu Üyeleri	80

FOREWORD

On 13 June 2024, the Democratic Progress Institute (DPI) held an event at the Embassy of Finland in Ankara, as part of its ongoing series, *Mapping Dividends of Peace in Turkey*. The event, titled *Peace Dividends: Role of Business in Conflict Resolution*, aimed to explore the intricate connections between conflict, peace, and the economy, and to contribute to the economic argument for peace in Turkey and the broader region.

The meeting was opened by Finland's Ambassador to Turkey, Pirkko Hämäläinen, who highlighted the increasingly recognised role that business can play in peacebuilding. She emphasised how businesses can contribute to peace by fostering stability, creating employment, lifting people out of poverty, and breaking the economic cycles that generate conflict. Later, Ali Bayramoğlu, political commentator and columnist, Gerry Horkan, politician, Fianna Fáil Senator Party and Spokesperson, and Mehmet Kaya, Head of Diyarbakır Chamber of Commerce and Industry joined us as speakers.

While Bayramoğlu analysed the current situation following the recent local elections and emphasised the possibility of a reconstruction of society-politics relations in Turkey, Horkan focused on the Northern Irish peace process and underlined the positive effect of peace on economic development. Lastly, Kaya highlighted the implications of the ongoing conflict on the economy and mentioned the potential dividends of peace in Turkey and the region. The discussion sessions allowed for further consideration regarding what role the business community could hold to promote peace in Turkey.

We want to thank all the participants for attending and providing thought-provoking remarks. The insights and recommendations from this event serve as a valuable resource for businesses, civil society organisations, and other actors dedicated to advancing conflict resolution efforts.

Our warm thank you to Ambassador Hämäläinen and the Finnish Embassy for hosting this event and making this conversation possible.

This event is part of a larger series of activities planned in the context of the project *Supporting the Pro-Peace Agenda in Türkiye and the Region*, supported by the Norwegian, Irish, and Swiss governments.

Yours sincerely,

Kerim Yıldız

Chief Executive Officer
Democratic Progress Institute

ÖNSÖZ

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), 13 Haziran 2024 tarihinde Ankara'daki Finlandiya Büyükelçiliği ev sahipliğinde, *Türkiye'de Barışın Kâr Payını Haritalandırmak serisi kapsamında bir etkinlik düzenledi. Barışın Ekonomik Getirileri: İş Dünyasının Barış İnşasındaki Rolü* başlıklı etkinlik, çatışma, barış ve ekonomi arasındaki karmaşık bağlantıları keşfetmeyi ve Türkiye ile daha geniş bir bölgede barış için ekonomik argümanlara katkıda bulunmayı amaçladı.

Toplantının açılışını yapan Finlandiya'nın Türkiye Büyükelçisi Pirkko Hämäläinen, iş dünyasının barışın inşasında oynayabileceği rolün giderek daha fazla kabul gördüğünü belirtti. Hämäläinen, işletmelerin istikrarı teşvik ederek, istihdam yaratarak, insanları yoksulluktan kurtararak ve çatışma yaratan ekonomik döngüleri kırarak barışa nasıl katkıda bulunabileceklerini vurguladı. Ardından, yazar, siyasi yorumcu ve köşe yazarı Ali Bayramoğlu, İrlanda Fianna Fáil Partisi Sözcüsü Senatör Gerry Horkan ve Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası Başkanı Mehmet Kaya konuşmacı olarak aramıza katıldı.

Bayramoğlu son yerel seçimlerin ardından mevcut durumu analiz ederek Türkiye'de toplum-siyaset ilişkilerinin yeniden inşa edilebileceğini vurgularken, Horkan Kuzey İrlanda barış sürecine odaklandı ve barışın ekonomik kalkınma üzerindeki olumlu etkisinin altını çizdi. Son olarak Kaya, devam eden çatışmanın ekonomi üzerindeki etkilerini vurgulayarak barışın Türkiye ve bölgedeki potansiyel getirilerinden bahsetti. Tartışma oturumları, iş dünyasının Türkiye'de barışı teşvik etmek için nasıl bir rol üstlenebileceğine odaklandı.

Tüm katılımcılara katıldıkları için teşekkür ederiz. Bu etkinlikten elde edilen fikir ve tavsiyeler, iş dünyası, sivil toplum kuruluşları ve çatışma çözümü çabalarını ilerletmeye adanmış diğer aktörler için değerli bir kaynak teşkil etmektedir.

Büyükelçi Hämäläinen'e ve Finlandiya Büyükelçiliği'ne bu etkinliğe ev sahipliği yaptıkları ve bu tartışmayı mümkün kıldıkları için en içten teşekkürlerimizi sunarız.

Bu etkinlik, Norveç, İrlanda ve İsviçre hükümetleri tarafından desteklenen *Türkiye'de ve Bölgede Barış Desteklemek* projesi kapsamında planlanan daha geniş bir dizi etkinliğin bir parçasıdır.

Saygılarımla,

Kerim Yıldız

İcra Kurulu Başkanı
Demokratik Gelişim Enstitüsü

INTRODUCTION

The meeting was opened by Finland's Ambassador to Turkey Pirkko Hämäläinen who expressed the increasingly recognised role that business can play in peacebuilding, pointing out several of the ways that business can contribute to peace by fostering stability and development, the creation of employment, and elevating people out of poverty and breaking the economic cycles that contribute to conflict generation. Hämäläinen also mentioned how business creates partnerships, and cooperative social responsibility in ways which can support peacebuilding efforts. The Ambassador then pointed out how this event between the Embassy of Finland, DPI, and all the participants demonstrates the powerful role that business can play in addressing the complex challenges of peace. Hämäläinen then expressed Finland's support for global stability and the important role that mediation plays in Finnish security policy, and the increasing importance that mediation is playing in world politics to prevent conflict and to help address the underlying causes of conflict. The Ambassador finished by expressing the embassy's pleasure in hosting the event, and by extending warm welcomes to everyone.

Following the Ambassador's welcome, DPI's CEO Kerim Yıldız welcomed everyone. He thanked all the participants for coming to the event. He then went on to discuss how the role of business in peace is a topic that DPI has included in its programming for a long time, and DPI has held meetings with the business community across Turkey on the issue and has hosted several events focused on the experience of business in Ireland and Northern Ireland. Yıldız then expressed DPI's gratitude to the Embassy of Finland and the Ambassador for hosting and organising the event. Yıldız then went on to introduce the first of the event's speaker, journalist and author, Ali Bayramoğlu, and welcomed him to begin his speech.

Ambassador Pirkko Hämäläinen during the opening remarks.

Büyükelçisi Pirkko Hämäläinen açılış konuşmasını yaparken.

GİRİŞ

Toplantının açılışını yapan Finlandiya'nın Türkiye Büyükelçisi Pirkko Hämäläinen, iş dünyasının barış inşasında oynayabileceği rolün giderek daha fazla kabul gördüğünü ifade ederek, iş dünyasının istikrar ve kalkınmayı teşvik ederek, istihdam yaratarak, insanları yoksulluktan kurtararak ve çatışma oluşumuna katkıda bulunan ekonomik döngüleri kırarak barışa katkıda bulunabileceği yollardan birkaçına işaret etti. Hämäläinen ayrıca iş dünyasının barışı tesis etme çabalarını destekleyebilecek şekilde nasıl ortaklıklar ve iş birliğine dayalı sosyal sorumluluk projeleri geliştirebileceğine de değindi. Büyükelçi bu etkinliğin, iş dünyasının barışın karmaşık zorluklarını ele almada oynayabileceği güçlü rolü nasıl gösterdiğine de dikkat çekti. Hämäläinen daha sonra Finlandiya'nın küresel istikrara verdiği desteği, arabuluculuğun Finlandiya güvenlik politikasında oynadığı önemli rolü ve çatışmayı önlemek ve çatışmanın altında yatan nedenlerin ele alınmasına yardımcı olmak için arabuluculuğun dünya siyasetinde oynadığı artan önemi ifade etti. Hämäläinen sözlerini Büyükelçiliğin bu etkinliğe ev sahipliği yapmaktan duyduğu memnuniyeti dile getirerek ve herkese sıcak selamlarını iletterek tamamladı.

Büyükelçi'nin açılış konuşmasının ardından DPI İcra Kurulu Başkanı Kerim Yıldız tüm katılımcılara etkinliğe geldikleri için teşekkür etti. Ardından iş dünyasının barıştaki rolünün DPI'nın uzun süredir programında yer verdiği bir konu olduğunu, DPI'nın Türkiye'nin dört bir yanındaki iş dünyasıyla bu konuda toplantılar düzenlediğini ve İrlanda ve Kuzey İrlanda'daki iş dünyası deneyimlerine odaklanan çeşitli etkinliklere ev sahipliği yaptığını anlattı. Yıldız daha sonra DPI'nın Finlandiya Büyükelçiliği'ne ve Büyükelçi'ye ev sahipliği ve etkinliği düzenledikleri için teşekkürlerini sundu. Yıldız etkinliğin ilk konuşmacısı olan gazeteci ve yazar Ali Bayramoğlu'nu takdim ederek konuşmasını sonlandırdı.

STATE OF AFFAIRS: CURRENT POLITICAL DYNAMICS IN TURKEY

Analysing the general outlook of the country after the two back-to-back elections in Turkey, Bayramoğlu stated that there are two ways to look at these two elections: They can be considered as a package, or they can be evaluated as two separate results by taking into account the differences between the results. Stating that there was a reactive situation between the first election and the second election, Bayramoğlu emphasised that in any case, these two elections brought new perspectives to Turkish political life and Turkey's political sociology.

Firstly, political party alliances were replaced by electoral alliances/tactical voting. In the previous elections and with the enactment of the alliance law, the expectations of the political game, the results of the polls and the relations between parties were shaped by alliances. However, in the recent local government elections, voter's choices formed at the ballot box have become more prominent than political alliances. This situation can be considered as an important sign. According to the most recent surveys, 38 per cent of the votes cast for the Republican People's Party (CHP) consisted of new voters. The fact that voters display a more rational behaviour and turn to different political parties other than the parties they have traditionally voted for indicates a free voter movement observed for the first time in Turkey. This movement was further strengthened as Kurdish voters, especially in large cities, turned towards the CHP which, as the main opposition party, gained a new 38 per cent share of the vote. This situation is important for political analyses and the expectations of the parties in the coming period. Turkey is a country that exhibits political behaviour based on divisions between affiliations, identities and individual behaviour. This free voter movement and alliance changes can be considered as an important innovation in Turkey's political life.

The second observation reveals a picture in Turkey where politics has become more directive in community relations. The shaping of political demands plays an important role in the orientation of society. There are many reasons for this. Perhaps the most important of these is the 15 July coup attempt and the developments that took place after 2016. The Kurdish issue, the situation in Syria, the areas controlled by the PKK and the trench incidents have led Turkey to a kind of security state of emergency. The major crisis of the state and the military coup attempt are the main factors pushing Turkey in this direction. Although this does not imply sharing the practices of the 15 July regime, all voters and citizens have been affected by these negative and securitarian pressures, and political behaviour has generally been shaped around these factors. The orientation of politics towards society and the shaping of society

TÜRKİYE'DE MEVCUT SİYASİ DİNAMİKLER

Türkiye'de arka arkaya yapılan iki seçim sonrasında ülkenin genel görünümünü analiz eden Bayramoğlu, bu iki seçimin bir paket olarak ele alınabileceğini veya sonuçlar arasındaki farkları dikkate alarak iki ayrı seçmen iradesini gösteren sonuçlar olarak değerlendirileceğini belirtti. İlk seçim ile ikinci seçim arasında reaktif bir durum olduğunu da ifade eden Bayramoğlu, her durumda, bu iki seçimin Türk siyasi hayatına ve Türkiye'nin siyasal sosyolojisine yeni bakış açıları kazandırdığını vurguladı.

İlk olarak, siyasi ittifakların yerini seçmen ittifakları almaya başladı. Önceki seçimlerde ittifak yasasının yürürlüğe girmesiyle siyasi oyunun beklentileri, sandık sonuçları ve partiler arası ilişkiler ittifaklar üzerine şekillenmişti. Ancak, son yerel yönetim seçimlerinde, sandık başında oluşan seçmen ittifakları siyasi ittifaklardan daha belirgin hale geldi. Bu durum önemli bir işaret olarak değerlendirilebilir. En son yapılan araştırmalarda, Cumhuriyet Halk Partisi'ne (CHP) giden oyların %38'inin yeni seçmenlerden oluştuğu görülüyor. Seçmenlerin, geleneksel oy verdikleri partiler dışında daha rasyonel bir davranış sergileyerek farklı siyasi partilere yönelmesi, Türkiye'de ilk kez gözlemlenen bir serbest seçmen hareketini işaret ediyor. Bu hareket, özellikle Kürt seçmenlerin büyük kentlerde CHP'ye yönelmesi ve CHP'nin ana muhalefet partisi olarak %38'lik yeni bir oy kitesine sahip olmasıyla daha da güçlendi. Bu durum, önümüzdeki dönemde siyasi analizler ve partilerin beklentileri açısından önemlidir. Türkiye, aidiyetler, kimlikler ve bireysel davranışlar arasındaki bölünmelere dayalı siyasi davranış sergileyen bir ülkedir. Bu serbest seçmen hareketi ve ittifak değişiklikleri, Türkiye'nin siyasi hayatında önemli bir yenilik olarak değerlendirilebilir.

İkinci gözlem, Türkiye'de siyasetin toplum ilişkilerinde daha fazla yönlendirici olduğu bir tabloyu ortaya koymaktadır. Siyasi taleplerin şekillendirilmesi, toplumun yönlendirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bunun birçok nedeni vardır. Bunlardan belki de en önemlisi, 2016 sonrası 15 Temmuz darbe girişimi ve sonrasında yaşanan gelişmelerdir. Kürt meselesi, Suriye'deki durum, PKK'nın denetlediği alanlar ve hendek olayları, Türkiye'yi bir tür güvenlikçi olağanüstü hâl iklimine yönlendirmiştir. Devletin yaşadığı büyük kriz ve askeri darbe girişimi, Türkiye'yi bu istikamete iten başlıca unsurlardır. Bu durum, 15 Temmuz rejimi uygulamalarının paylaşılması anlamına gelmese de tüm seçmenler ve vatandaşlar, bu olumsuz ve güvenlikçi baskılardan etkilenmiştir ve siyasi davranışlar genel olarak bu baskılar etrafında şekillenmiştir. Siyasetin toplumu yönlendirmesi ve siyasi arzın topluma şekil vermesi, bu olağanüstü dönemde daha belirgin hale gelmiştir. Şimdi ise, siyasi denkleme toplumun tekrar girmesi ve bu durumun siyasi parti liderlerini seçim sonuçları açısından endişelendirmesi önemlidir. Toplumun taleplerini daha fazla dikkate alma gerekliliği, son seçim sonuçlarının de-

by political supply became more evident during this extraordinary period. Now, it is important that the society has re-entered the political equation and this situation worries the political party leaders in terms of election results. The necessity to pay more attention to the demands of the society is an important factor in the evaluation of the recent election results. The renewal efforts of the Justice and Development Party (AK Party) and the CHP's style of seeking a new type of politics are closely related to the re-entry of society into the equation. This is an important factor in terms of the democratisation of society and the re-democratisation of society-politics relations.

The third observation is that Turkey's political relations are now characterised by competition. The context of extremely polarised politics primarily led by political leaders seem to be experiencing some cracks. This situation, which points to a multiplicity of actors in the CHP with Ekrem İmamoğlu and Özgür Özel, reveals an important picture that reignites competition not only within parties but also between parties. For example, the vote rates received by the New Welfare Party (*Yeniden Refah Partisi*) put pressure on the AK Party, which in turn signifies the multiplication of competition. It is not known whether this will have a positive or negative impact. However, it should be said that competition and multiplication are elements for a healthy political life. Therefore, this is considered as the third element.

In his speech, Ali Bayramoğlu stated that the fourth element is that the former influence of a political claim based on polarisation and non-dialogue and the discourses around it has started to diminish. This situation emerges in the relations between the main opposition party and the AK Party as a result of such inputs of the election results.

When these four elements are taken into account, the following conclusion can be drawn: Turkey's persistent problems and its constitutional structure with a populist texture point to a situation where the separation of powers is not functioning properly. The need for security and the prominence of security factors in the world and in the region are fuelling a security-based and nationalistic climate. However, the developments in the last two elections and the emerging picture show that the pressure for the rationalisation of politics as society enters the equation has increased. This ramps up the pressure to normalise politics and to offer a new vision of society.

These observations are important; when we look at the figures, they are results that will be included in the analyses of many observers in different terms and in different ways. It is necessary to present a general outlook without attributing it to political parties. In the CHP, the İYİ Party, and the DEM Party, leadership changes have emerged as harsh consequences of the elections. As for the AK Party and Erdoğan, although there is no change in the main discourse and policies, the desire to rebuild a more embracing perception by the society comes to the fore. All this is paradoxical in terms of the pressures and balances coming from society to politics. Regarding

*Participants listening to speaker
Ali Bayramoğlu.*

Katılımcılar, konuşmacı Ali
Bayramoğlu'nu dinliyor.

ğerlendirilmesinde önemli bir faktördür. Adalet ve Kalkınma Partisi'nin (AK Parti) yenilenme çabaları ve CHP'nin siyaset arayış tarzı, toplumun denkleme girmesiyle yakından ilişkilidir. Bu, toplumun demokratikleşmesi ve toplum-siyaset ilişkilerinin yeniden demokratik bir nitelik kazanması açısından önemli bir unsurdur.

Üçüncü gözlem, Türkiye'nin siyasi ilişkilerinde rekabet unsurunun öne çıkmasıdır. Bugüne kadar aşırı kutuplaşmış ve daha çok liderlerin kontrolü altında seyreden bir siyasi ilişkiler düzeninde birçok taşma hali yaşanmaktadır. CHP'de, Ekrem İmamoğlu ve Özgür Özel ile birlikte bir aktör çoklaşmasına işaret eden bu durum, sadece partiler içinde değil partiler arasındaki rekabeti de yeniden tahrik eden önemli bir tablo ortaya çıkarmaktadır. Örneğin, Yeniden Refah Partisi'nin aldığı oy oranları AK Parti üzerinde baskı oluşturmakta ve bu da rekabetin arttığını ifade etmektedir. Bu durum, yeni girdiler olarak ele alınmalıdır. Rekabet unsurunun pozitif bir etkisi olacak mı yoksa hiçbir etkisi olmayacak mı sorularının cevabı bilinmemektedir. Dolayısıyla, bu üçüncü öge olarak değerlendirilmektedir.

Ali Bayramoğlu, konuşmasında dördüncü ögenin, kutuplaşma ve diyalogsuzluk üzerine kurulu bir siyasi iddianın ve bunun etrafında oluşan söylemlerin eski etkisinin azalmaya başlaması olduğunu belirtti. Bu durum, ana muhalefet partisi ile AK Parti arasındaki ilişkilerde, seçim sonuçlarının bu tür girdilerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu dört unsur dikkate alındığında, çıkarılacak sonuç şudur: Türkiye'nin kalıcı sorunları ve popülist bir dokuya sahip anayasal yapısı, kuvvetler ayrılığının düzgün çalışmadığı bir duruma işaret ediyor. Güvenlik ihtiyacı ile dünyada ve bölgede güvenlik unsurlarının

the Kurdish issue and the rule of law, the first moves have not been very positive. However, if we consider this new period as a process, some adjustments are possible here as well. Turkey will face two major political pressures in the new period. The first is the diminishing impact of the 15 July political climate. However, this climate still underlies a style of politics based on authoritarianism and nationalism. The second is the mobilisation of the opposition and public pressure on politics. This suggests the possibility of a reconstruction of society-politics relations in Turkey.

There are many new clues in the behaviour of political parties, especially in terms of the Republican People's Party. Under Kılıçdaroğlu, the Republican People's Party (CHP) started moving away from identity-based politics and reforming its approach, taking bolder steps on the Kurdish issue and aspiring to engage in state policies in a participatory manner. This expresses the main opposition's will to move away from critical politics towards constitutive politics.

In his concluding remarks, Ali Bayramoğlu highlighted that he believes that these new inputs into Turkey's political climate are in fact positive indicators. The revitalisation of politics in Turkey brings to mind measures to ensure that problems are re-addressed around social demands. However, there are two major problems here. One of these is the Kurdish issue. The Kurdish issue is not only a problem within Turkey's borders but has become an international and regional problem. The security policies implemented around the Kurdish issue contribute to keeping the historical block in power, which is the glue of the relations between conservatives, the state, and nationalists in Turkey. How will this problem be solved? These questions still remain. However, the two waves, the two pressures mentioned earlier will at some point affect political parties as well as their view of the Kurdish issue.

ön plana çıkması, güvenlikçi ve milliyetçi bir iklimi besliyor. Ancak son iki seçimdeki gelişmeler ve ortaya çıkan tablo, toplumun denkleme girmesiyle siyasetin rasyonelleşme baskısının da bir unsur olarak ele alınması gerektiğini gösteriyor. Bu, siyaset yapma ve toplumla ilgili yeni bir tasavvur üretme baskısını artırıyor.

Bu gözlemler, sadece afaki tespitler değildir; rakamlara bakıldığında farklı terimlerle farklı biçimlerde pek çok gözlemcinin analizlerinde yer alacak sonuçlardır. Siyasi partilere mal etmeden genel bir görünüm sunmak gerekiyor. CHP'de, İYİ Parti'de ve DEM'de yönetim değişiklikleri, seçimlerin sert sonuçları olarak ortaya çıkmıştır. AK Parti ve Erdoğan'da ise esas söylem ve politikalarda bir değişiklik olmamakla birlikte, toplum tarafından daha kucaklayıcı bir algının yeniden inşa edilmesi isteği ön plana çıkmaktadır. Bütün bunlar, toplumdaki siyasete gelen baskılarla ve dengelerle paradoksal ilerlemektedir. Kürt meselesi ve hukuk devleti sorunlarına bakıldığında, ilk hamleler çok pozitif olmamıştır. Ancak, bu yeni dönemi bir süreç olarak ele alırsak, burada da kimi düzenlemelerin olması mümkündür. Türkiye, yeni dönemde iki büyük siyasi baskıyla karşı karşıya kalacaktır. Birincisi, 15 Temmuz siyasi ikliminin etkisinin azalmasıdır. Ancak, bu iklim hâlâ otoriterleşme ve milliyetçiliğe dayanan bir siyaset yapma tarzının temelinde yatmaktadır. İkincisi ise, muhalefette yaşanan hareketlenme ve toplumun siyasete baskısıdır. Bu, Türkiye'de toplum-siyaset ilişkilerinin yeniden inşa edilme ihtimalini ortaya koymaktadır.

Siyasi partilerin hareket tarzlarına bakıldığında, özellikle Cumhuriyet Halk Partisi bakımından pek çok yeni ipucu bulunmaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi, Kılıçdaroğlu döneminde gerçekleşen kimlik partisi olmaktan çıkma eğilimini bir adım daha ileri götürmekte, Kürt meselesinde daha cesur adımlar atmakta ve devlet politikalarına katılımcı bir şekilde girmeyi arzulamaktadır. Bu, ana muhalefetin eleştirel siyasetten kurucu siyasete doğru gitme iradesini ifade etmektedir.

Ali Bayramoğlu sözlerini tamamlarken, Türkiye'nin politik iklimine dair bu yeni girdilerin aslında olumlu göstergeler olduğuna inandığını belirtmiştir. Türkiye'de siyasetin canlanması, sorunların toplumsal talepler etrafında yeniden ele alınmasını sağlayacak önlemleri akla getirmektedir. Ancak burada iki büyük sorun bulunmaktadır. Bunlardan biri Kürt meselesidir. Kürt meselesi, sadece Türkiye sınırları içinde bir sorun olmaktan çıkmış, uluslararası ve bölgesel bir sorun haline gelmiştir. Kürt meselesi etrafında uygulanan güvenlikçi politikalar, Türkiye'de muhafazakârlar, devlet ve milliyetçiler arasındaki ilişkilerin yapıştırıcısı konumundaki tarihsel bloğun iktidarda kalmasına katkı sağlamaktadır. Bu sorun nasıl çözülecektir? Bu sorular hâlâ varlığını sürdürmektedir. Ancak, daha önce bahsedilen iki dalga, iki baskı, siyasi partileri olduğu kadar, onların Kürt meselesine bakışını da bir noktada etkileyecektir.

QUESTIONS AND ANSWERS SESSION I

Which factors were decisive in the more organic shaping of electoral alliances rather than political party alliances?

In response to this question, Ali Bayramoğlu emphasised that political alliances and electoral alliances should not be considered as very different categories. Stating that he was talking about a trend, Bayramoğlu stated that not everything changed suddenly. He stated that the prominence of voter alliances should be considered as a social stirring and that there are two main reasons for this situation.

As the first reason, the opposition emphasised the frustration of the electorate caused by the political alliances in the previous elections. The fact that the opposition lost the elections once again at a time when the desire and hope to win was very high had consequences for almost every political actor. The electorate decided to move towards a political party that can do politics. This was the result of a political and actor crisis in the opposition.

Secondly, he stated that the strong link between economic and cultural structures is effective in Turkish politics. Stating that voters who act around economic rationality are not seen as much as in the West, Bayramoğlu said that the political consequences of economic crises were not seen in the periods when they started. He stated that this situation intertwined in a more complex structure and affected voter behaviour with the effect of the increasing inflation process. In particular, some of the voters who voted for the government did not go to the polls this time and in the surveys conducted after the elections, they stated that the economy and the cost of living were decisive in this preference.

What role can the Republican People's Party play in the dialogue with the AK Party?

Bayramoğlu stated that the CHP's dialogue with the AK Party will determine the party's role in the political arena. If the CHP fails to go beyond cooperating within the limits of the policies drawn by the government just to participate in some decisions or to be around these decisions, undesirable results may occur. Bayramoğlu, however, is more hopeful and thinks differently on this issue. He stressed that the CHP has taken the initiative for dialogue and has not failed in this regard. He stated that being a dialogue initiator and accelerator means taking the psychological, moral, and visibility advantage in political relations.

To date, critical politics has been practised and this has been the right move, but it has not been enough. It is extremely important to be able to excite the masses of society and convey a political melody, but this has not been realised so far. Now, there are two moves and these can be defined as an attempt to get into the game for the CHP rather than giving a hand to the AK Party. The politics of polarisation

SORU VE CEVAP OTURUMU I

Siyasi ittifaklardan çok seçmen ittifaklarının daha organik bir biçimde şekillenmesinde hangi etkenler belirleyici oldu?

Ali Bayramoğlu bu soruya cevap olarak, siyasi ittifaklar ile seçmen ittifaklarının birbirinden çok farklı kategoriler olarak ele alınmaması gerektiğini vurguladı. Bir eğilimden bahsettiğini belirten Bayramoğlu, her şeyin aniden değişmediğini ifade etti. Seçmen ittifaklarının öne çıkmasının toplumsal bir kırıldanma olarak değerlendirilmesi gerektiğini ve bu durumun iki temel nedeni olduğunu belirtti.

Birinci neden olarak, muhalefet kesiminde bir önceki seçimlerde oluşturulan siyasi ittifakların seçmen açısından yarattığı hüsrani vurguladı. Kazanma arzusunun ve umudunun çok yükseldiği bir dönemde seçimlerin bir kez daha muhalefet tarafından kaybedilmesi, hemen her siyasi aktöre çıkarılan bir fatura olarak değerlendirildi. Seçmen, siyaset yapabilecek siyasi partiye doğru hareket etmeye karar verdi. Bu muhalefette yaşanan bir siyaset ve aktör krizinin sonucuydu.

İkinci neden olarak, ekonomik yapılarla kültürel yapılar arasındaki güçlü geçişkenliğin Türk siyasetinde etkili olduğunu ifade etti. Batıda olduğu gibi ekonomik rasyonalite etrafında hareket eden seçmenlerin pek görülmediğini belirten Bayramoğlu, ekonomik krizlerin başladığı dönemlerde bunun siyasi sonuçlarının görülmediğini dile getirdi. Bu durumun daha karmaşık bir yapıda iç içe geçerek, artan enflasyon sürecinin de etkisiyle seçmen davranışını etkilediğini belirtti. Özellikle iktidara oy veren seçmenlerin bir kısmının bu kez sandığa gitmediğini ve seçim sonrası yapılan araştırmalarda bu tercihlerinde ekonominin ve hayat pahalılığının belirleyici olduğunu ifade etti.

Cumhuriyet Halk Partisi, AK Parti ile olan diyalogunda nasıl bir rol oynayabilir?

Bayramoğlu, CHP'nin, AK Parti ile yürüttüğü diyalogun partinin siyasi alandaki rolünü belirleyeceğini ifade etti. Eğer CHP, sırf bazı kararlara katılmak veya bu kararların etrafında yer almak için iktidarın çizdiği politikalar sınırında iş birliği yapmanın ötesine geçemezse, istenmeyen sonuçlar ortaya çıkabilir. Ancak Bayramoğlu, bu konuda daha umutlu ve farklı düşündüğünü belirtti. CHP'nin diyalog konusunda inisiyatif aldığı ve bu konuda başarısız olmadığını vurguladı. Diyalog başlatıcısı ve hızlandırıcısı olmanın, siyasi alandaki ilişkilerde psikolojik, moral ve görünlülük üstünlüğünü ele almak anlamına geldiğini ifade etti.

Bugüne kadar eleştirel bir siyaset yapıldığını ve bunun doğru bir hamle olduğunu, ancak yeterli olmadığını vurguladı. Toplum kitlelerini heyecanlandırabilmesi ve bir siyasi melodi aktarabilmesi son derece önemlidir fakat bugüne kadar bu gerçekleşmemiştir. Şimdi ise iki hamle söz konusu ve bunlar, AK Parti'ye el vermekten ziyade, CHP açısından oyuna girmeye çalışmak olarak tanımlanabilir. Kutuplaşma politikaları, sonrasında siyasete büyük bir sorun oluşturur. AK Parti'nin politikaları oldukça şahsileşti ve bu

then creates a big problem for politics. The AK Party's policies have become quite personalised and it is both difficult and necessary to touch these areas. Bayramoğlu stated that the CHP also had some time to reflect and drew two conclusions from them. The first of these is to try to be participatory. It is a method to be informed in foreign policy, to express the basic problems of society not only in front of the public but also in the corridors and mechanisms within the state in interaction and to try to get results. He states that this is a method that can push the AK Party to the right places within this dialogue.

Secondly, Bayramoğlu stated that the AK Party and the People's Alliance told a story to Turkey after 2015. This story is based on growth, being strong, becoming a great Turkey, maintaining its existence as a country to be proud of in terms of military and industry, and eliminating future threats. This expresses a kind of nationalist mobilisation and has caused the political mechanism to be placed on the back of the state. Mentioning that the state and politics have become intertwined, Bayramoğlu stated that the CHP and opposition parties have been left out in this process. Today, the CHP's attempt to enter this field, from the Gezi protests to its relations with Russia and China, is a positive initiative.

Ali Bayramoğlu stated that this dialogue should not be seen as an expression of strategic fights. If this is the case, a confrontational analysis is required again. This situation is both constructive and harbours new risks at the same time. However, it is not meaningful to constantly say something from the outside. The most important thing is to be inside the system, to stand beside the decisions of the state, not just on the periphery, and to be able to give the society both power and a democratic vision of the future by opposing the political power in all areas. Bayramoğlu emphasised that this will be achieved not only through speeches but also through actions.

In 2007 and afterwards, the AK Party presented the European Union process to the society as a serious project, and thanks to this process, it expanded its audience and was accepted by a wide range of people from the opposition to the Kurds, from leftists to liberals. However, this project was forgotten or shelved in time. Recently, Özgür Özel made a statement in defence of the European Union project, but it was hardly discussed in public. Considering the issues related to the Presidency of Religious Affairs and the recent dialogue between the AK Party and the CHP, what is the likelihood that the CHP will revive this project and what is the AK Party's stance on this issue?

Bayramoğlu stated that it is important how the Republican People's Party will move forward, but in order to evaluate this, it is necessary to consider whether the environmental conditions and actors are suitable for this situation. He emphasised that Turkey follows a different political course from Europe and that Turkey has been moving in a direction that is not parallel to Europe, especially since the 2010s. Drawing attention to the importance of periods, Bayramoğlu stated that Turkey is gener-

Participants during the Q&A session.

Soru cevap oturumu sırasında katılımcılar.

alanlara temas etmek hem zor hem de gerekli. Bayramoğlu, CHP'nin de bazı arayışları olduğunu ve bunlardan iki sonuç çıkardığını belirtti: Bunlardan birincisi, katılımcı olmaya çalışmaktır. Dış politikada bilgilendirme almak, topluma dair temel problemleri sadece kamunun önünde ifade etmekle kalmayıp devlet içerisindeki koridorlarda ve mekanizmalarda etkileşim içerisinde ifade ederek sonuç almaya çalışmak bir yöntem olarak karşımıza çıkıyor. Bunun diyalog içerisinde AK Parti'yi de doğru yerlere itebilecek bir yöntem olduğunu ifade edebiliriz.

Bayramoğlu ikinci olarak, AK Parti ve Cumhuriyet İttifakı'nın 2015 sonrası Türkiye'ye bir hikâye anlattığını belirtti. Bu hikâye büyüme, güçlü olma, büyük Türkiye olma, askeri ve sanayi açısından gurur duyulacak bir ülke olarak varlığını sürdürme ve gelecek tehditleri bertaraf etme üzerine kuruludur. Bu, bir tür milliyetçi seferberliği ifade etmiş ve siyaset mekanizmasının devletin sırtına yüklenmesine neden olmuştur. Devlet ve siyasetin iç içe geçtiğini belirten Bayramoğlu, CHP ve muhalif partilerin bu süreçte dışarıda kaldığını ifade etmiştir. Bugün CHP'nin Gezi olaylarından Rusya ve Çin ile ilişkilere kadar bu alana girmeye çalışması pozitif bir girişimdir.

Ali Bayramoğlu, bu diyalogun stratejik kavgaların ifadesi olarak görülmemesi gerektiğini belirtti. Eğer böyle bakılırsa, tekrar çatışmacı bir analiz yapılması gerekir. Bu durum aynı zamanda hem kurucudur hem de yeni riskler barındırır. Ancak sürekli dışarıdan bir şey söylemek anlamlı değildir. En önemlisi, sistemin içinde olmak, devletin kararlarının sadece çeperinde değil yanında durmak ve tüm alanlarda siyasi iktidara muhalefet ederek topluma hem güç hem de demokratik bir gelecek tasavvuru verebilmektir. Bayramoğlu bu durumun sadece konuşmayla değil, eylemlerle gerçekleşeceğini vurguladı.

2007 ve sonrasında AK Parti Avrupa Birliği sürecini ciddi bir proje olarak toplumun önüne sundu ve bu süreç sayesinde kitlesini genişletti, muhaliflerden Kürtlere, solculardan liberallere kadar geniş bir kesim tarafından kabul gördü. Ancak, bu proje zamanla unutuldu veya rafa kaldırıldı. Geçtiğimiz günlerde Özgür Özel Avrupa Birliği pro-

ally intertwined with the developments in the world. In this context, for example, the Kurdish movement was born during the Cold War period but gave up on establishing an independent state after the fall of the Berlin Wall. Similarly, after the fall of the Berlin Wall, the Turkish state tried policies to solve this problem through dialogue. These developments depend not only on Turkey's experience but also on waves and expectations around the world.

Since 2010, the effects of the Arab Spring and the transformation of the crisis of multicultural society seen in the European Parliament elections into the demand for a mono-cultural society have led to the emphasis on the national state and borders. This situation signifies a crisis of liberal values. A similar picture is evident in France, Hungary, Italy, and Turkey. The Arab Spring has raised many fears in the region. It has fuelled fears of the overthrow of governments and concerns of fragmentation in countries such as Turkey and Syria. This situation has affected security policies as much as democratisation. As a result, Bayramoğlu argues that the current conditions create the conditions for a harsh and illiberal democracy.

Bayramoğlu stated that the European Union is now far away from the enthusiasm for Turkey in 2010 and that the European Union has turned inward. The European Union has started to give Turkey the function of guarding and holding migrants. This is similar to the old Cold War-era function of the European Union's relations with Turkey. How democratisation pressure will come from the European Union towards Turkey is a matter of debate.

Bayramoğlu stated that for a while Turkey had experienced democratisation based on the Copenhagen criteria of the European Union, but this experience ended in disappointment. This process ended up leaving many remnants in politics and society. However, Bayramoğlu emphasised that as of now, there is no possibility of returning to such a project. He stated that harmonisation with the Copenhagen criteria of the European Union would require a radical change in the current constitution and that such pressure would not be accepted by the current government. Therefore, he stated that it was important that democratisation and expectations should be carried out in contact with Europe but not in its shadow.

jesini savunduğuna dair açıklama yaptı ancak kamuoyunda pek konuşulmadı. Diyanet İşleri Başkanlığı ile ilgili konular ve AK Parti ile CHP arasındaki son diyalog süreci göz önünde bulundurulduğunda, CHP'nin bu projeyi yeniden canlandırma olasılığı nedir ve AK Parti bu konuda nasıl bir tutum sergiler?

Bayramoğlu, Cumhuriyet Halk Partisi'nin nasıl ilerleyeceğinin önemli olduğunu ancak bunu değerlendirebilmek için çevre koşullarının ve aktörlerin bu duruma uygun olup olmadığının göz önünde bulundurulması gerektiğini ifade etti. Türkiye'nin, Avrupa'dan farklı bir siyasi seyir izlediğini, özellikle 2010'lu yıllardan itibaren Türkiye'nin Avrupa ile paralel olmayan bir yönde ilerlediğini vurguladı. Dönemlerin önemine dikkat çeken Bayramoğlu, Türkiye'nin genellikle dünyadaki gelişmelerle iç içe olduğunu, bu bağlamda örneğin Kürt hareketinin Soğuk Savaş döneminde doğduğunu ancak Berlin Duvarı'nın yıkılmasından sonra bağımsız devlet kurmaktan vazgeçtiğini belirtti. Türk devleti de benzer şekilde Berlin Duvarı'nın yıkılmasından sonra diyalog yoluyla bu sorunu çözmeye yönelik politikalar denemiştir. Bu gelişmeler yalnızca Türkiye'nin deneyimlerine değil, dünya genelindeki dalgalarda ve beklentilere de bağlıdır.

2010'dan itibaren Arap Baharı'nın etkileri ve Avrupa Parlamentosu seçimlerinde görülen çok kültürlü toplum krizinin tek kültürlü toplum talebine dönüşmesi, milli devlet ve sınır vurgusunun ön plana çıkmasına neden olmuştur. Bu durum liberal değerlerin yaşadığı bir krizi işaret eder. Fransa, Macaristan, İtalya ve Türkiye'de de benzer bir tablo ortadadır. Arap Baharı bölgede pek çok korkuyu arttırmıştır. Krallıkların devrilmesi korkusunu ve Türkiye ile Suriye gibi ülkelerdeki parçalanma endişelerini kışkırtmıştır. Bu durum, demokratikleşme kadar güvenlikçi politikaları da etkilemiştir. Sonuç olarak Bayramoğlu, mevcut koşulların sert ve liberal olmayan bir demokrasinin koşullarını oluşturduğunu belirtmiştir.

Bayramoğlu, Avrupa Birliği'nin 2010'daki Türkiye hevesinden artık uzak olduğunu ve Avrupa Birliği'nin içe kapandığını ifade etti. Avrupa Birliği Türkiye'ye göçmen bekliliği ve göçmenleri tutma işlevini vermeye başlamıştır. Bu durum, Avrupa Birliği'nin Türkiye'yle olan ilişkilerinin eski soğuk savaş dönemindeki işlevine benzemektedir. Avrupa Birliği'nden Türkiye'ye yönelik bir demokratikleşme baskısının nasıl geleceği ise ayrı bir tartışma konusudur.

Bayramoğlu, Türkiye'nin bir dönem Avrupa Birliği'nin Kopenhag kriterlerine dayandığı demokratikleşme deneyimini yaşadığını ancak bu deneyimin hüsrarla sonuçlandığını ifade etti. Bu süreç, siyasette ve toplumda birçok kalıntı bırakarak sona erdi. Ancak Bayramoğlu, şu an itibarıyla böyle bir projeye yeniden dönme imkanlarının bulunmadığını vurguladı. Avrupa Birliği'nin Kopenhag kriterlerine uyum sağlanması için mevcut anayasanın köklü bir şekilde değiştirilmesinin gerekeceğini belirterek, bu tür bir baskının mevcut iktidar tarafından kabul edilmeyeceğini belirtti. Dolayısıyla, demokratikleşmenin ve beklentilerin Avrupa ile temasla olacağını ancak onun gölgesinde yürütülmemesinin önemli olduğunu ifade etti.

DIVIDENDS OF PEACE: NORTHERN IRISH EXPERIENCE

Kerim Yıldız then introduced the next speaker, Gerry Horkan, politician and senator from the Fianna Fáil party in Ireland. Yıldız discussed the important example Ireland has played for much of DPI's past work on business and peace, and how Ireland represents an important case for how business and peace relate to each other.

Gerry Horkan began his presentation by expressing his excitement to be able to join the meeting. He then discussed being born when the Troubles was beginning, and how the tensions in Northern Ireland existed since its creation in 1920 through the disadvantage that the Catholic minority experienced. Horkan then gave a brief overview of his political career as a Finna Fáil senator, being elected to the Senate in 2016, and that he was a member of the local authority for twelve and a half years before that. He then expressed his thanks to the Finnish Embassy for hosting.

Horkan began in earnest by giving a brief overview of the conflict. Horkan explained how the conflict was rooted in the divide between the unionists in Northern Ireland who identify themselves as British and want to remain a part of the United Kingdom, and the nationalists who regard themselves as Irish and want to be a part of a united Ireland. During the 1950's and 60's, the nationalists began to become more educated, and it became a way out of poverty, and following the example of other civil rights movements such as that of Martin Luther King and Black Americans, nationalists and people like John Hume and Seamus Mallon began to call for civil rights, and that nationalists were entitled to proper housing, employment and voting rights. The unionist majority largely ignored this and kept going as they were, and instead thought of the nationalists and their demands as a security problem. So, from 1969 until the Good Friday/Belfast Agreement in 1998 there were 3,635 people killed and some half a million others were injured or traumatised in some way. Horkan expressed his belief that it is fair to say that the entire population of Northern Ireland was traumatised by the conflict, and the daily bomb alerts, explosions, shooting, and everyday life in a state of conflict. He remembers seeing the conflict firsthand over the television through the Northern Irish television channels growing up.

Horkan then explained, that while compared to many other modern conflicts, the number of deaths may seem insignificant, but within the context of Northern Ireland's small population, the conflict touched every family, especially in poorer areas and the disadvantaged. It heightened distrust, and led to two societies living in parallel, with the protestants keeping to themselves and the Catholics keeping to themselves. This mistrust was only heightened by the shootings and killings perpetrated by the militant groups on both sides.

BARIŞIN EKONOMİK GETİRİLERİ: KUZHEY İRLANDA DENEYİMİ

Kerim Yıldız bir sonraki konuşmacı olan İrlanda'daki Fianna Fáil partisinden siyasetçi ve senatör Gerry Horkan'ı takdim etti. Yıldız, DPI'nın geçmişte iş dünyası ve barış üzerine yaptığı çalışmaların çoğunda İrlanda'nın önemli bir örnek olduğunun ve İrlanda'nın iş dünyası ve barışın birbiriyle olan ilişkisine dair nasıl önemli bir örnek teşkil ettiğinin altını çizdi.

Gerry Horkan sunumuna toplantıya katılabildiği için duyduğu mutluluğu ifade ederek başladı. Daha sonra Sıkıntı Yıllarının başladığı dönemde doğduğunu ve Kuzey İrlanda'daki gerginliklerin sebebinin 1920'deki kuruluşundan bu yana Katolik azınlığın yaşadığı dezavantajlar nedeniyle var olduğunu anlattı. Horkan daha sonra Finna Fáil senatörü olarak siyasi kariyerine kısa bir bakış sundu. 2016 yılında Senato'ya seçildiğini ve bundan önce on iki buçuk yıl boyunca yerel yönetimde görev yaptığını anlattı. Ardından ev sahipliği için Finlandiya Büyükelçiliğine teşekkürlerini sundu.

Horkan çatışmanın kısa bir özetini yaparak konuşmasına başladı. Horkan, çatışmanın Kuzey İrlanda'da kendilerini Britanyalı olarak tanımlayan ve Birleşik Krallığın bir parçası olarak kalmak isteyen birlikçiler ile kendilerini İrlandalı olarak gören ve birleşik bir İrlanda adasının parçası olmak isteyen milliyetçiler arasındaki bölünmeden kaynaklandığını anlattı. 1950'li ve 60'lı yıllarda milliyetçiler daha eğitilmiş hale gelmeye başladı. Bu, yoksulluktan kurtulmanın bir yolu olarak görülüyordu. Martin Luther King ve Siyah Amerikalılar gibi diğer sivil haklar hareketlerini örnek alan milliyetçiler, John Hume ve Seamus Mallon gibi insanlar, sivil haklar için çağrıda bulunmaya başladı ve milliyetçilerin barınma, istihdam ve oy kullanma hakları olduğunu söyledi. Birlikçi çoğunluk bunu büyük ölçüde görmezden geldi ve hayata olduğu gibi devam etti. Milliyetçiler ve talepleri bir güvenlik sorunu olarak görüldü. Böylece 1969'dan 1998'deki Hayırlı Cuma/Belfast Anlaşmasına kadar süren çatışmada 3.635 kişi öldürüldü ve yaklaşık yarım milyon kişi de yaralandı ya da bir şekilde travma geçirdi. Horkan, Kuzey İrlanda nüfusunun tamamının çatışmalardan, günlük bomba ihbarlarından, patlamalardan, silahlı çatışmalardan ve çatışma halindeki günlük yaşamdan dolayı travma yaşadığını söylemenin doğru olacağına inandığını ifade etti. İrlanda'da çocukluğunu geçiren Horkan, Kuzey İrlanda televizyon kanalları aracılığıyla çatışmayı televizyondan izlediğini hatırladığını ifade etti.

Diğer pek çok modern çatışmayla kıyaslandığında toplam ölü sayısı az olarak görülebilir, ancak Kuzey İrlanda'nın küçük nüfusu göz önünde bulundurulduğunda çatışmanın her aileye, özellikle de yoksul bölgelere ve dezavantajlılara dokunduğu söylenebilir. Çatışma komüniteler arası güvensizliği arttırırken Protestanların ve Katoliklerin içlerine kapanarak paralel yaşayan iki toplum haline gelmelerine yol açmış-

Horkan emphasised that, within the context of 800-years of history and difficulty, the greatest victory of the Good Friday/Belfast Agreement was to reach a point where both sides agreed to settle their difference through peaceful and democratic means. It represented a mutual recognition between the British and unionists on one side, and the Irish and nationalists on the other to the right to self-determination of the other group. In a sense, we haven't resolved the conflict, but we've learned to manage it better, and while there is still a tense situation within Northern Ireland's political institutions established by the Agreement, the current situation is an awful lot better than the alternative.

Following this, Horkan moved on to discuss the impact of the Troubles on business and commerce. Business was seriously affected by the Troubles, as investors want stability. They want to know that their businesses will not be taken over or blown up. We can see in Northern Ireland that businesses and foreign direct investments (FDIs) were both seriously harmed by the state of conflict. This was occurring at a time in the nineties where one-third of US investment into the EU was going to Ireland, so the south was getting enormous investment, and people in Northern Ireland were looking at it, wondering, "why can we not benefit from this investment as well?" Historically, the unionist population in the North would have looked towards the UK for trade and investment, while nationalists would have looked to Dublin. Unionists thought trade should always be East-West, as that was the historic trend, with industry being based in Belfast. There was linen, and tobacco factories, the aircraft manufactories in Shorts, the shipyards of Harland & Wolff that built the Titanic. The North was the industrial hub; it was much more industrialised and much wealthier than the South. Historically, the South had been very poor and agrarian. So, after partition, where you have the prosperous North and poor South, why would people want to come down and do business with the South, well they would not. Then, over time, this changed, and South began to become more attractive for foreign direct investment, and the North was losing much of its industry and manufacturing to other places around the world where labour was much cheaper. It took people a long time to realise this was happening and why. The North then looked to the UK to save them and support them.

There was similarly a lot of antagonism from the South towards the North, as the North was seen as having taken everything, and expelling the Catholics and forcing them out of Northern Ireland. In 1938, Eamonn De Valera believed that if the South governed itself properly, took advantage of resources, were able to improve the standards of living, and build a better country, this would create something that people in North wanted to join. There was a belief in this economic argument for partnership with the North, and a belief in the South that unionist's main motivation for wanting to be part of the UK was much more economic in nature, as opposed to loyalty to the UK.

tı. Bu güvensizlik, her iki taraftaki militan gruplar tarafından işlenen silahlı saldırılar ve cinayetlerle daha da arttı.

Horkan, 800 yıllık tarih ve sıkıntılar bağlamında Hayırlı Cuma/Belfast Anlaşması'nın en büyük zaferinin, her iki tarafın da aralarındaki anlaşmazlığı barışçıl ve demokratik yollarla çözmeyi kabul ettiği bir noktaya ulaşmak olduğunu vurguladı. Bu anlaşma, bir tarafta İngilizler ve Birlikçiler, diğer tarafta İrlandalılar ve Milliyetçiler/Cumhuriyetçiler arasında diğer grubun kendi kaderini tayin hakkının karşılıklı olarak tanınmasını temsil ediyordu. Bir anlamda çatışmayı çözmedik ama daha iyi yönetmeyi öğrendik ve Kuzey İrlanda'nın anlaşma sonucunda kurulan siyasi kurumları içinde hala gergin bir durum olsa da, mevcut durum alternatifinden çok daha iyi.

Bunu takiben Horkan, Sıkıntı Yıllarının iş dünyası ve ticaret üzerindeki etkisini anlatmaya geçti. Yatırımcıların istikrar istediğini belirten Horkan, iş dünyasının çatışmadan ciddi şekilde etkilendiğini söyledi. Yatırımcılar, işletmelerinin ele geçirilmeyeceğini ya da havaya uçurulmayacağını bilmek istiyorlardı. Kuzey İrlanda'da hem işletmeler hem de doğrudan yabancı yatırım olanakları çatışmadan dolayı ciddi bir şekilde zarar görüyordu. Bu durum doksanlı yıllarda ABD'nin AB'ye yaptığı yatırımların üçte birinin İrlanda'ya gittiği, dolayısıyla güneyin muazzam yatırımlar aldığı ve Kuzey İrlanda'daki insanların "neden biz de bu yatırımlardan faydalanamıyoruz?" diye düşündüğü bir dönemde meydana geldi. Tarihsel olarak, Kuzey'deki birlikçi nüfus ticaret ve yatırım için Birleşik Krallık'a bakarken, milliyetçiler Dublin'e bakardı. Birlikçiler ticaretin her zaman Doğu-Batı yönünde olması gerektiğini düşünüyorlardı, çünkü tarihsel eğilim buydu ve sanayi Belfast merkezliydi. Belfast'ta keten ve tütün fabrikaları, Shorts'taki uçak fabrikaları, Titanic'i inşa eden Harland & Wolff tersaneleri vardı. Kuzey (Kuzey İrlanda) sanayi merkezliydi; Güney'den (İrlanda) çok daha sanayileşmiş ve çok daha zengindi. Tarihsel olarak Güney çok fakir ve tarımsal bir bölgeydi. Dolayısıyla, bölünmeden sonra, müreffeh Kuzey ve fakir Güney varken, insanlar neden gelip Güney ile iş yapmak istesinlerdi ki, istemezlerdi. Zamanla bu durum değişti ve Güney, doğrudan yabancı yatırımlar için daha cazip hale gelmeye başladı ve Kuzey, sanayi ve üretiminin büyük bir bölümünü işgücünün çok daha ucuz olduğu dünyanın başka yerlerine kaptırdı. İnsanların bunun neden olduğunu anlaması uzun zaman aldı. Bunun üzerine Kuzey, kendilerini kurtarması ve desteklemesi için İngiltere'ye baktı.

Benzer şekilde Güney'den Kuzey'e karşı da büyük bir düşmanlık vardı çünkü Kuzey her şeyi ele geçirmiş, Katolikleri kovmuş ve onları Kuzey İrlandadan çıkmaya zorlamış olarak görülüyordu. 1938 yılında Eamonn De Valera, Güney'in kendini düzgün bir şekilde yönetmesi, kaynaklardan faydalanması, yaşam standartlarını yükseltmesi ve daha iyi bir ülke inşa etmesi halinde bunun Kuzey'deki insanların da katılmak isteyeceği bir şey yaratacağına inanıyordu. Kuzey ile ortaklık için bu ekonomik argümana ve Güney'de de sendikacıların Birleşik Krallık'ın bir parçası olmak istemelerindeki temel motivasyonun Birleşik Krallık'a sadakatten ziyade daha çok ekonomik olduğuna dair bir inanç vardı.

DPI CEO Kerim Yıldız introduction speaker Senator Gerry Horkan.

DPI CEO'su Kerim Yıldız, konuşmacı Senatör Gerry Horkan'ı takdim ederken.

Horkan said that at this time though, Ireland was still a country of huge emigration, and described how his grandfather, out of his family of 10, was the only one who remained in Ireland. Ireland had also been crippled by the Famine. Before the Famine, Ireland had eight million people, and even now the modern-day Ireland has not recovered to the same population. However, in the 1970's and 80's Ireland began to attract investment, and soon were bringing pharmaceutical industries, I.T., and medical device industries. This was occurring at the same time that industry and business were leaving the North, and the Northern Irish economy was deteriorating. During the 1970's and 80's unemployment in Northern Ireland was around 17% and was the poorest area in the UK. It was very difficult to attract foreign investments, when all that's seen about a region in the global media is about bombs, killings, and assassinations. There was the IRA kidnapping of German businessman, Thomas Niedermayer, who was director of a factory in Belfast, and his death in captivity. There was also the construction of the DeLorean car factory, which fell apart, and cost the British government almost 100 million pounds trying to attract investment. There was a feeling in the South with then Taoiseach (Prime Minister) Charlie Haughey that Northern Ireland was a failed political and economic entity. This reality was a direct cost of violence; a result of the damage and destruction of business property, destruction of infrastructure like railways and power lines, the results of deaths, and reduced human capital. There were also the indirect costs of conflict such as the redirection of government spending towards security and policing. All this led to the relocation of business investment away from Northern Ireland.

Horkan, o dönemde İrlanda'nın çok göç veren bir ülke olduğunu söyledi ve 10 kişiden oluşan ailesinde İrlanda'da kalan tek kişinin büyükbabası olduğunu anlattı. İrlanda aynı zamanda Büyük Kıtık nedeniyle de felç olmuştu. Kıtıktan önce İrlanda'da sekiz milyon kişi yaşıyordu ve günümüzde bile İrlanda aynı nüfusa ulaşabilmiş değil. Ancak 1970'ler ve 80'lerde İrlanda yatırım çekmeye başladı ve kısa süre içinde ilaç endüstrileri, bilgi teknolojileri, tıbbi cihaz endüstrileri kuruldu. Bu durum, sanayi ve iş dünyasının çatışmadan dolayı Kuzey'i terk ettiği ve Kuzey İrlanda ekonomisinin kötüye gittiği bir dönemde gerçekleşiyordu. 1970'li ve 80'li yıllarda Kuzey İrlanda'da işsizlik oranı %17 civarındaydı ve Birleşik Krallık'ın en yoksul bölgesiydi. Küresel medyada bir bölge hakkında görülen tek şey bombalar, cinayetler ve suikastlar olduğunda yabancı yatırımları çekmek doğal olarak zorlaşır. Belfast'ta bir fabrikanın yöneticisi olan Alman iş adamı Thomas Niedermayer'in IRA tarafından kaçırılması ve esir tutulduğu sırada öldürülmesi gibi olaylar yaşandı. Ayrıca DeLorean otomobil fabrikasının inşaatı da çöktü ve İngiliz hükümetine yatırım çekmek için neredeyse 100 milyon sterline mal oldu. Dönemin Taoiseach'ı (İrlanda başbakanı) Charlie Haughey ile birlikte Güney'de, Kuzey İrlanda'nın başarısız bir siyasi ve ekonomik oluşum olduğu yönünde bir his vardı. Bu gerçeklik şiddetin doğrudan bir maliyetiydi; ticari mülklerin zarar görmesi ve tahrip edilmesi, demiryolları ve elektrik hatları gibi altyapının tahrip edilmesi, ölümlerin ve insan sermayesinin azalmasının bir sonucuydu. Ayrıca hükümet harcamalarının güvenlik ve poliseye tedbirlere yönlendirilmesi gibi çatışmanın dolaylı maliyetleri de söz konusuydu. Tüm bunlar iş yatırımlarının Kuzey İrlanda'dan uzaklaşmasına yol açtı.

Horkan daha sonra çatışmanın bir sonucu olarak o dönemde meydana gelen demografik değişimden ve şiddet nedeniyle pek çok kişinin Kuzey İrlanda'yı terk ettiğinden bahsetti. Katolik aileler daha büyük olma eğilimindeyken ve Katolik öğrenciler üniversite için Kuzey İrlanda'da kalma eğilimindeyken, birçok Birleşikçi Britanya'ya gidiyor ve orada kalıyordu. Birleşikçilerin sahip olduğu üçte ikilik çoğunluk azalmaya başlamıştı. Eş zamanlı olarak ekonomik bir değişim de yaşanmaktaydı. 1958 yılında Kuzey'in Güney'den ithalatı 20 milyon pound, ihracatı ise sadece 8 milyon pounddu. 1970 yılına gelindiğinde bu rakamlar üç katına çıktı ve 1995 yılına gelindiğinde 780 milyon pound değerinde ithalat ve 605 milyon pound değerinde ihracat yapıldı. Zamanla Dublin Kuzey İrlanda'ya açılan bir kapı haline geldi. Süt ve et gibi pek çok üründe sınır ötesi ticaret yapılmaktadır. İrlanda'daki en büyük süt ürünleri şirketi Kuzey İrlandalı çiftçilerden oluşan bir kooperatife ait. Birlikçiler İrlanda toplumuna katılmanın kötü bir şey olmadığını gördüler. Bu değişimde işletmelerin iki özel rolü vardı: mikro düzeyde, kuzey ve güney de dahil olmak üzere işletmeler arasındaki ticaret bir tür normalliğin sağlanmasına yardımcı olurken, makro düzeyde, temsilci kuruluşlar ve büyük şirketler tarafından barışa doğru ilerlemek için girişimlerde bulunuldu. Amerika'da yaklaşık 40 milyon kişi İrlanda kökenli olduğunu iddia ettiğinden, çok uluslu şirketlerin çoğu aslında Amerikan şirketleriydi ve bu şirketler genellikle Milliyetçi bakış açısına daha yakındı.

Horkan then commented on the shifts in demographics occurring at the time, as a result of the conflict, with many people leaving Northern Ireland due to the violence. This was also a result of catholic families tending to be larger, and the tendency for catholic students tending to stay in Northern Ireland for university, while many unionists went to Britain, and stayed there. The two thirds majority unionists had enjoyed was starting to shrink. There was also an economic shift occurring concurrently. In 1958, Northern imports from the south were 20 million pounds, while exports were only 8 million. By 1970, these figures had tripled, and by 1995, there were 780 million pounds worth of imports and 605 million pounds worth of exports. Dublin has very much become the gateway to Northern Ireland. There is now a lot of cross-border trade, with milk, and meat, with the largest dairy company in Ireland being owned by a Northern Ireland farmers cooperative. Unionists have seen that participating in Irish society is not a bad thing. Businesses had two specific roles: at the micro-level, trade between businesses, including between the north and the south, helped deliver some form of normality, while at the macro-level, initiatives were taken by representative organisations and big corporations in order to move to peace. Many multinationals were in fact American companies, as about 40 million people in America claim some level of Irish heritage, which often leaned them towards a more nationalist standpoint.

Horkan emphasised that businesses experience conflict first-hand and to give a few examples, in her work on Northern Ireland, the Basque Country and Bosnia, Joanne Murphy identified a few common characteristics amongst those who share this experience. In a context of violence, the general fear is countered by the courage and resilience required to run a business. In such uncertainty, business owners and employees have to make decisions while dealing with the absence of a foreseeable positive outcome, in order to mitigate the effects of the conflict-affected environment. Although businesses are not necessarily directly involved in politics, they have to deal with their consequences at the local level, especially because of their central role in maintaining some stability and good relationships at the community level.

Some actors even decided to get more involved, like the Northern Ireland Federation of British Industry which published a paper in 1994, a little bit before the Good Friday Agreement, arguing for peace and highlighting how it would lead to economic growth. Horkan mentioned that people tend to take the Good Friday for granted but insisted on the fact that it required a lot of commitment on all parts. Bertie Ahern, the Taoiseach at the time, lost his mother in the same week that the agreement was signed and the negotiations still went ahead, a testimony of his dedication to make it happen. On the Nationalist side, John Hume also negotiated with the IRA and Sinn Fein, something that would have been impossible only ten years prior, arguing against violent solutions.

Horkan, işletmelerin çatışmaları ilk elden deneyimlediğini vurguladı ve Joanne Murphy'nin Kuzey İrlanda, Bask Bölgesi ve Bosna üzerine yaptığı çalışmalardan yola çıkarak tespit ettiği birkaç ortak özellikten bahsetti. Şiddet ortamında, genel korku bir işi yürütmek için gereken cesaret ve dayanıklılıkla ölçülür. Böyle bir belirsizlik ortamında, işletme sahipleri ve çalışanları, çatışmadan etkilenen ortamın tesirini azaltmak için öngörülebilir olumlu bir sonucun yokluğuyla uğraşırken kararlar almak zorundadır. Her ne kadar işletmeler doğrudan siyasete dahil olmasalar da özellikle toplum düzeyinde istikrarın ve iyi ilişkilerin sürdürülmesindeki merkezi rolleri nedeniyle, siyasetin yerel düzeydeki sonuçlarıyla ilgilenmek zorundadırlar.

Hatta bazı aktörler daha fazla müdahil olmaya karar verdi; örneğin Kuzey İrlanda İngiliz Sanayi Federasyonu 1994 yılında, Hayırlı Cuma Anlaşmasından biraz önce, barışı savunan ve bunun ekonomik büyümeye nasıl öncülük edeceğini vurgulayan bir makale yayınladı. Horkan, insanların Hayırlı Cuma'yı hafife alma eğiliminde olduğunu ancak bunun tüm taraflar için büyük bir kararlılık gerektirdiği konusunda ısrarcı olduğunu belirtti. O dönemde Taoiseach olan Bertie Ahern'in anlaşmanın imzalandığı hafta annesini kaybetmesine rağmen müzakerelere devam etmesi, anlaşmanın gerçekleşmesi için gösterdiği kararlılığın bir kanıtıdır. Milliyetçi tarafta John Hume da IRA ve Sinn Fein ile müzakerelerde bulunmuş ve şiddet içeren çözümlere karşı çıkarak sadece on yıl önce imkansız olan bir şeyi gerçekleştirmişti.

Horkan, bölgede ateşkesin olduğu dönemin Kuzey İrlanda ekonomisi üzerinde büyük ölçüde olumlu bir etkisi olduğunu, özellikle turizmle ilgili faaliyetlerde %20'lik bir artış yaşandığını, işsizliğin büyük ölçüde azalarak %4'e gerilediğini ve 30 milyon pound değerinde yeni yabancı yatırım yapıldığını belirtti. Yaşam standardı üzerindeki etkinin eşit olmadığını ve daha ziyade orta sınıfın lehinde olduğunu altını çizdi. 1996'da ateşkesin sona ermesinin ardından iş dünyası örgütleri 7'ler grubu adını verdikleri ve aralarında Otel Federasyonu, Yöneticiler Enstitüsü, Kuzey İrlanda Ticaret Odaları, Kuzey İrlanda Büyüme Mücadelesi, Kuzey İrlanda Ekonomik Konseyi, İrlanda Sendikalar Kongresi Kuzey İrlanda Komitesi'nin de bulunduğu bir grup kurdular ve esasen bir lobi grubu oluşturdular. Siyasi aktörleri barış için çalışmaya çağırdılar, bunun ekonomik getirisinin büyük ölçüde halka fayda sağlayacağını savundular ve her siyasi partinin üyeleriyle görüştüler. Temmuz ayında, referandumdan önce, Kuzey İrlanda'nın güvenilirliği ve istikrarı için herkesi barışı seçmeye çağıran bir bildiri yayınladılar. Diğer örneklerden farklı olarak, doğrudan siyasi faaliyetlerde bulundular ve barış yanlısı bir gündem izlediler. Horkan'a göre bu durum, barış inşası ve ekonomik kalkınmanın el ele gitme eğiliminde olduğunu göstermektedir. İşsizlik oranının 1986'da %17'den 2005'te %4,6'ya düştüğünü özellikle belirtti. Bugüne kadar birbirlerine güvenmekte yaşadıkları zorluklara rağmen insanlar diyalogun faydalarını tecrübe etti.

Sonuç olarak Horkan, herhangi bir çatışmadaki aktörler arasındaki dinamikleri ve farklı ilişkileri tanımlamanın önemini, Amerikalıların İngilizleri çatışmaya bir çözüm

Horkan remarked that the period when the region was under a ceasefire had a largely positive impact on the economy in Northern Ireland, especially with a 20% surge in tourism-related activities, a large decrease of unemployment, down to 4%, and 30 million pounds worth of new foreign investment. The impact on the standard of living was unequal and rather favoured the middle-class. After the end of the ceasefire in 1996, business organisations set up what they called the group of 7, including the Hotel Federation, the Institute of Directors, the Northern Ireland Chambers of Commerce, the Northern Ireland Growth Challenge, the Northern Ireland Economic Council, the Northern Ireland Committee of the Irish Congress of Trade Unions and they formed essentially as a lobby group. They urged political actors to work towards peace, arguing that the economic gain from it would largely benefit the people, and met with members of every political party. In July, before the referendum, they put out a statement enjoining everyone to choose peace, for the credibility and stability of Northern Ireland. Unlike in other conflicts, they directly engaged in political activities and pursued a pro-peace agenda. According to Horkan, this shows that peacebuilding and economic development tend to go hand in hand, even though businesses were not the only actors involved. He notably explained that the unemployment rate drastically decreased from 17% in 1986 to 4.6% in 2005. Despite the difficulties, to this day, to trust each other, people have experienced the benefits of dialogue.

In conclusion, Horkan highlighted the importance of identifying the dynamics and different relationships between actors in any conflict. He emphasised the key role played by the Americans in incentivising the British to find a solution to the conflict. His last remarks underlined the importance for businesses to get involved in peacebuilding as they can put significant pressure on political actors to improve the situation.

Kerim commented on the remarks of Horkan and reiterated the relevance of businesses in the peace process in Ireland: security for businesses, security for investment, and the rule of law were key issues at the time. He also highlighted that the presence of external actors like Bill Clinton or Tony Blair helped ensure that a non-violent solution was found. He then emphasised the importance of dialogue and set the Irish case as an example to follow and thanked Mr Horkan for his intervention.

bulmaya teşvik etmede oynadıkları kilit rolü vurguladı. Horkan son olarak, durumun iyileştirilmesi için siyasi aktörler üzerinde önemli bir baskı oluşturabilecekleri için işletmelerin barış inşasına dahil olmalarının önemini altını çizdi.

Kerim Yıldız, Horkan'ın sözlerini değerlendirdi ve İrlanda'daki barış sürecinde işletmelerin önemini yineledi: işletmeler için güvenlik, yatırım için güvenlik ve hukukun üstünlüğü o dönemde kilit konulardı. Ayrıca Bill Clinton ve Tony Blair gibi dış aktörlerin varlığının şiddet içermeyen bir çözüm bulunmasında yardımcı olduğunu vurguladı. Yıldız bir kez daha diyalogun önemine değindi, İrlanda'yı incelenmesi gereken bir örnek olarak gösterdi ve Sayın Horkan'a konuşması için teşekkür etti.

QUESTIONS AND ANSWERS SESSION II

During the peace process, you highlighted the importance of economic benefits and the role of both sides in this process. Considering the significant impact of foreign investments (FDIs) on Ireland's economic development, what would have happened if these foreign investments had not occurred? Could the peace process have continued in the same way? What was the importance of foreign investments for economic development? Also, both Ireland and the UK were long-time members of the EU before the Good Friday Agreement. How did their EU membership and the resulting legal and border regulations contribute to the peace process?

Both the UK and Ireland joined the EU system in 1973, and it surely simplified the question of borders and trade at the time of the Good Friday Agreement. However, the question has resurfaced recently with Brexit: the EU, through the Windsor Framework, required no checks at the land border between the Republic of Ireland and Northern Ireland but did between Northern Ireland and the rest of the UK, which is a problem for the Unionists, who think there should not be any checks between two parts of the United Kingdom. Regarding the economy, FDI is of great importance for Ireland: about 100,000 people work for American corporations and 80% of our corporation tax comes from FDI. Last year, it represented about 25 million pounds, 70% of which comes from American companies. Ireland is partly dependent on FDI and in a relatively vulnerable position, but it is unlikely that FDI will significantly decrease because moving companies to countries where there are lower costs would mean having to be outside the EU and being subjected to tariffs. Furthermore, the Irish workforce is educated and flexible, which adds value to its relatively low corporation tax rate (12,5%) even though it will likely need to increase it to 15% for larger corporations.

DPI CEO Kerim Yıldız and
DPI Senior Strategy Analyst
Zeynep Ardiç.

DPI CEO'su Kerim Yıldız ve
DPI Kıdemli Bölgesel Analisti
Zeynep Ardiç.

SORU VE CEVAP OTURUMU II

Barış süreci boyunca ekonomik faydaların önemini ve her iki tarafın da bu süreçteki rolünü vurguladınız. Yabancı yatırımların İrlanda'nın ekonomik kalkınması üzerindeki önemli etkisini vurguladınız. Eğer bu yabancı yatırımlar olmasaydı ne olurdu? Barış süreci aynı şekilde devam edebilir miydi? Ekonomik kalkınma için yabancı yatırımların önemi konusunda görüşlerinizi almak isterim. Ayrıca hem İrlanda hem de Birleşik Krallık Hayırlı Cuma Anlaşması'ndan önce AB üyesiydi. AB üyelikleri ve bunun sonucunda ortaya çıkan yasal ve sınır düzenlemeleri barış sürecine nasıl katkıda bulundu?

Hem Birleşik Krallık hem de İrlanda 1973 yılında AB'ye katıldı ve bu, Hayırlı Cuma Anlaşması sırasında sınırlar ve ticaret meselesini kesinlikle kolaylaştırdı. Ancak Brexit ile birlikte bu sorun yeniden gündeme geldi: AB, Windsor Çerçevesi ile İrlanda Cumhuriyeti ve Kuzey İrlanda arasındaki kara sınırında kontrol yapılmamasını şart koşarken, Kuzey İrlanda ve Birleşik Krallık'ın geri kalanı arasında kontrol yapılmasını şart koşturmuş ki bu da Birleşik Krallık'ın iki parçası arasında kontrol yapılmaması gerektiğini düşünen Birlikçiler için bir sorun teşkil etmektedir. Ekonomiyle ilgili olarak, Doğrudan Yabancı Yatırım (DYY) İrlanda için büyük önem taşımaktadır: yaklaşık 100.000 kişi Amerikan şirketlerinde çalışmaktadır ve kurumlar vergimizin %80'i DYY'den gelmektedir. Geçen yıl bu rakam 25 milyon pound civarındaydı ve bunun %70'i Amerikan şirketlerinden geliyordu. İrlanda kısmen DYY'ye bağımlıdır ve nispeten kırılgan bir konumdadır ancak DYY'nin önemli ölçüde azalması olası değildir çünkü şirketlerin daha düşük maliyetli ülkelere taşınması AB dışında olmak ve tarifelere tabi olmak anlamına gelecektir. Ayrıca, İrlandalı işgücü eğitilmiş ve esnek. Öte yandan var olan nispeten düşük kurumlar vergisi oranı da (%12,5) buna katkı sağlamaktadır, her ne kadar büyük şirketler için bu oranın %15'e çıkarılması gerekecek olsa da.

Çatışan iki taraf vardı. Yatırımlar yoluyla işsizliği azaltmaya odaklanan kuruluşlar ve iş grupları diyaloga nasıl girdiler ve dönüşümü nasıl sağladılar? Uluslararası şirketler, hükümet veya çatışan taraflar üzerindeki etkilerini kullanarak çatışmanın devam etmesi halinde yatırımlarını geri çekmekle tehdit mi ettiler?

İrlanda Cumhuriyeti'nin ekonomik başarısı muhtemelen Kuzey İrlanda'yı kendisini doğrudan yabancı yatırımlar için cazip hale getirmeye teşvik etti. İrlanda küçük bir ada ve AB'nin bir parçası olmak istemeyen bir ülkenin yanında. Petrol, kömür ya da çelik gibi önemli doğal kaynaklara sahip değil, bu nedenle öncelikle halkına, insanına güvenmekte. Kuzey İrlanda'da çatışma devam ettiği sürece, sürekli güvensizlik nedeniyle doğrudan yabancı yatırımlar engellendi. George Mitchell ya da Bill Clinton gibi insanlar çatışmanın yarattığı risk olmasaydı Kuzey İrlanda'ya yatırım yapmak istediklerini belirtmişlerdir. Şiddetin sona ermesi halinde Kuzey İrlanda, daha düşük ücret oranları, AB ticaretine erişim (AB'nin bir parçası olmamalarına rağmen) ve Birleşik Krallık ile ayrıcalıklı ilişkileri ile yatırımcılar için oldukça cazipti. Terör örgütlerinin üyeleri çatış-

There were two conflicting parties. How did the organisations and the business groups that focus on reducing unemployment through investments engage in dialogue and achieve transformation? Did international firms threaten to withdraw investments if the conflict continued, using their influence over the government or conflicting parties?

The economic success of Ireland probably incentivised Northern Ireland to make itself attractive to FDI. Ireland is a small island, linked with a country that does not want to be part of the EU. It does not have key natural resources like oil, coal, or steel so it relies primarily on the people. The ongoing conflict in Northern Ireland prevented FDIs because of the constant insecurity. People like George Mitchell and Bill Clinton stated that they would like to invest in Northern Ireland if it was not for the risk caused by conflict. If violence were to end, Northern Ireland would be an attractive choice to investors, with lower wage rates, access to EU trade (even though they are not part of the EU), and privileged relationship with the United Kingdom. Members of terrorist organisations did not want the conflict to end because it had become their way of life and they had acquired significant power and money through it, but, ultimately, thanks to American incentives and the support of the Irish state, they were disarmed. Since then, it was made very difficult to acquire arms in the region.

In Turkey, the agenda is heavily dominated by political and security considerations, and it is harder to make the economic concerns heard. How do you think such business organisations succeeded in getting heard in Ireland? Was it linked to the size of the organisations which were lobbying?

It was a multi-pronged approach, and businesses should not be given all the credit. There was a global dynamic favouring peace, especially with the US negotiating with Sinn Féin, allowing them to participate in St Patrick's Day celebrations. There was also strong political will on the Irish part from Bertie Ahern's government and support from Tony Blair for the peace processes. It was a general realisation that it was the only way to better people's lives. Businesses played a significant part in supporting the movement towards peace but they were not the only ones involved.

What role did churches, civil society organisations, labor unions, intellectuals, and universities play in this positive process?

It is fair to say that the churches played an important role. Workers that came over to the plantations were mainly protestant and those who were disposed of were mainly catholic. It translated into Catholics being seen as Irish-leaning while Protestants were seen as being British-leaning. When the Home Rule was discussed in the 1990's, a famous saying was that it was in fact the 'Rome Rule', implying that the Catholic Church would have a say and that it would be detrimental to the Unionists. In the end,

Ambassador Hämäläinen and Senator Gerry Horkan during the Q&A session.

Soru cevap oturumu sırasında
Büyükelçi Hämäläinen ve
Senatör Gerry Horkan
Analisti
Zeynep Ardiç.

manın sona ermesini istemediler çünkü çatışma onların yaşam biçimi haline gelmişti ve bu sayede önemli bir güç ve para elde etmişlerdi, ancak nihayetinde Amerikan teşvikleri ve İrlanda devletinin desteği sayesinde silahsızlandırıldılar. O zamandan beri bölgede silah edinmek çok zor hale geldi.

Türkiye'de gündem büyük ölçüde siyasi ve güvenlik kaygıları tarafından domine ediliyor ve ekonomik kaygıları duyurmak daha zor. Sizce bu tür iş örgütleri İrlanda'da seslerini duyurmayı nasıl başardı? Bu durum lobi yapan kuruluşların büyüklüğü ile bağlantılı mıydı?

Bu çok yönlü bir yaklaşımdı ve tüm övgüyü iş dünyasına vermemek gerekir. Özellikle ABD'nin Sinn Féin ile müzakere ederek Aziz Patrick Günü kutlamalarına katılmalarına izin vermesi gibi barışı destekleyen küresel bir dinamik vardı. İrlanda tarafında da Bertie Ahern hükümetinden gelen güçlü bir siyasi irade ve Tony Blair'in barış süreçlerine verdiği destek vardı. İnsanların yaşamlarını iyileştirmenin tek yolunun bu olduğu genel olarak anlaşılmıştı. İş dünyası barışa yönelik hareketin desteklenmesinde önemli bir rol oynadı ancak bu sürece dahil olan sadece onlar değildi.

Kiliseler, sivil toplum örgütleri, sendikalar, aydınlar ve üniversiteler bu olumlu süreçte nasıl bir rol oynadı?

Kiliselerin önemli bir rol oynadığını söylemek yanlış olmaz. Plantasyonlara gelen işçiler çoğunlukla Protestan, elden çıkarılanlar ise çoğunlukla Katolikti. Bu durum Katoliklerin İrlanda eğilimli, Protestanların ise İngiliz eğilimli olarak görülmesine yol açtı. 1990'larda Home Rule tartışılırken, Katolik Kilisesi'nin söz sahibi olacağını ve bunun Birlikçiler için zararlı olacağını ima eden ünlü bir söz, bunun aslında 'Roma Kuralı' oldu-

Churches still promoted peace. It should be noted that there was also a very strong Women's Coalition pushing for peace.

Adapting the Irish peace process and its economic relationship to Turkey is challenging because the U.S. directly supported and developed peace in Ireland. In contrast, post-1990, the U.S. has significantly influenced the fragmentation of Iraq and Syria and the emergence of different political ideologies. Unlike Ireland, the presence of substantial natural resources in Turkey has drawn U.S. involvement. Additionally, the Sykes-Picot Agreement between the U.K. and France determined the borders in this region. Please provide your assessment on this matter.

Historically, the British colonisation meant that they arbitrarily drew borders between territories, which led to conflict. The scenario in Ireland is slightly different than elsewhere because there is a significant resource imbalance between the two territories. Because of the Republic of Ireland's economic advantage, Northern Ireland may be keener to engage with it, and it will likely need to continue doing so. To this day, as stated before, Northern Ireland does not have key natural resources like oil or gas, but if it was the case it might change its relationship with the rest of the United Kingdom. Imbalances in natural resources surely complicate cooperation.

Ambassador Hämäläinen: Finland is very grateful to have been able to contribute to the peace process in Northern Ireland, which is reflected in the country's agenda, where peacebuilding is of significant importance. What would be your advice to those that want to enhance the peace process. Where to start and how to take it further?

A key element is the will to get out of one's comfort zone and accept to compromise. For it to work, it needs to be done by all parties. As last year marked 25 years since the Good Friday Agreement, Bertie Ahern recently reflected on his role and highlighted the importance of talking to all parties, including the one depicted as "evil", something he thinks would be more difficult today because it is harder to do it away from the public eye. Some are harder to convince because they benefit from the status quo: members of the IRA who ran protection rackets greatly benefitted from the situation for example. Therefore, cooperation and peacebuilding was required to convince them that they could benefit from peace too.

ğuydu. Sonunda, kilise yine de barışı destekledi. Ayrıca barış için bastırılan çok güçlü bir Kadın Koalisyonu olduğu da unutulmamalıdır.

İrlanda barış sürecini ve ekonomik ilişkilerini Türkiye'ye uyarlamak zor çünkü ABD İrlanda'da barışı doğrudan desteklemiş ve geliştirmiştir. Buna karşılık, 1990 sonrasında ABD, Irak ve Suriye'nin parçalanmasını ve farklı siyasi ideolojilerin ortaya çıkmasını önemli ölçüde etkilemiştir. İrlanda'nın aksine, Türkiye'de önemli doğal kaynakların varlığı ABD'nin müdahalesini çekmiştir. Ayrıca İngiltere ve Fransa arasındaki Sykes-Picot Anlaşması bu bölgedeki sınırları belirlemiştir. Bu konudaki değerlendirmeniz nedir?

Tarihsel olarak İngiliz sömürgeciliği, bölgeler arasında keyfi sınırlar çizilmesi anlamına geliyordu ve bu da çatışmalara yol açıyordu. İrlanda'daki senaryo diğer bölgelerden biraz daha farklıdır çünkü iki bölge arasında önemli bir kaynak dengesizliği vardır. İrlanda Cumhuriyeti'nin ekonomik avantajı nedeniyle, Kuzey İrlanda onunla ilişki kurmaya daha hevesli olabilir ve muhtemelen bunu yapmaya devam etmesi gerekecektir. Daha önce de belirtildiği gibi Kuzey İrlanda'nın petrol ya da doğal gaz gibi önemli doğal kaynakları bulunmamaktadır, ancak böyle bir durum söz konusu olsaydı Birleşik Krallık'ın geri kalanıyla olan ilişkisi değişebilirdi. Doğal kaynaklardaki dengesizlikler iş birliğini kesinlikle zorlaştırmaktadır.

Büyükelçi Hämäläinen: Finlandiya, Kuzey İrlanda'daki barış sürecine katkıda bulunabildiği için çok minnettar ve bu durum barışın inşasının büyük önem taşıdığı ülke gündemine de yansımış durumda. Barış sürecini geliştirmek isteyenlere tavsiyeniz ne olurdu? Nereden başlamalı ve nasıl daha ileriye götürmeli?

Kilit unsur, kişinin konfor alanından çıkma ve uzlaşmayı kabul etme isteğidir. Bunun işe yaraması için tüm taraflarca yapılması gerekir. Geçtiğimiz yıl Hayırlı Cuma Anlaşması'nın 25. yılı kutlanırken Bertie Ahern kısa bir süre önce kendi rolü üzerine düşündü ve "kötü" olarak tasvir edilenler de dahil olmak üzere tüm taraflarla konuşmanın önemini vurguladı. Bazılarını ikna etmek daha zor çünkü statükodan fayda sağlıyorlar: örneğin haraç toplayan IRA üyeleri bu durumdan büyük fayda sağladılar. Bu nedenle iş birliği ve barışın inşası, onları da barıştan fayda sağlayabileceklerine ikna etmeyi gerektirir.

THE IMPLICATIONS OF THE CONFLICT ON BUSINESSES & THE EXPERIENCE OF PEACE IN TURKEY FROM AN ECONOMIC PERSPECTIVE

Mehmet Kaya opened his speech by stating that the Kurdish Question is a 100-year-long process. It would be incomplete to explain the issue by considering only the last 20-30 years. In Turkey, the current problem is confused with the historical process. The Kurdish issue is expressed only as a PKK problem, but when we look at the century-long process, from the Sheikh Said rebellion until today, whether it is called martial law, general inspectorate, state of emergency or state appointed trustees, a different form of military, economic and administrative administration than the western provinces has been applied in the region for a century. This situation changed only between 2002 and 2015. The President of the Republic sometimes emphasises this in the region by saying “we lifted the state of emergency”. However, this was only for 13 years, until the end of the solution process. Since the foundation of the Republic, the region has moved forward with a different administrative, economic, military, social and cultural structure. Equating today’s conflict process with the Kurdish problem will delay the solution.

Kaya underlined that, until today, it has been difficult to address the Kurdish Question from an economic perspective because, in the 1990s, the discourse of “the Kurdish question is actually an economic problem” was used to ignore the crucial parts of the issue and to reduce the issue to a matter of regional underdevelopment. Additionally, it is not easy to talk about money when there is loss of life. This is especially difficult for those living in the region.

There are basic rules of economy and these rules are valid in the world as well as in Turkey. If you want to attract investment, you need to have legal infrastructure, political, social and economic stability. City security is essential for tourism and the security of the region is essential for industrial investments. People want to see what lies ahead, and this is the main factor in attracting investment. When we look at the impact of conflict processes on the region, the situation in the early years of the Republic is quite striking. In the census conducted in 1927, provinces such as Diyarbakır and Mardin were among the most developed provinces in terms of the number of artisans, especially in the textile sector. This situation should not be read only in these cities. Trade relations with regions such as Aleppo and Sur had a great contribution

ÇATIŞMANIN İŞ DÜNYASI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ & TÜRKİYE’DE BARIŞ DENEYİMİNİN EKONOMİK PERSPEKTİFTEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Diyarbakır Sanayi ve Ticaret Odası Başkanı Mehmet Kaya, konuşmasına Kürt Meselesi denildiğinde 100 yıllık bir sürecin söz konusu olduğunu hatırlatarak başladı. Bu sebeple, konuyu sadece son 20-30 yılı göz önüne alarak açıklamak eksik olur. Türkiye’de güncel sorunla tarihsel süreç birbirine karıştırılıyor. Kürt sorunu sadece bir PKK sorunu gibi ifade ediliyor ama yüz yıllık sürece baktığımızda, Şeyh Said isyanından bugüne kadar, adı sıkı yönetim, umumi müfettişlik, OHAL veya kayyım da olsa, batı illerinden farklı bir askeri, ekonomik, idari yönetim şekli yüz yıldır bölgede uygulanmış. Bu durumun sadece 2002-2015 yılları arasında değiştiğini hatırlatan Kaya, cumhurbaşkanının da bunu bazen “bölgede OHAL’i kaldırdık” diye vurguladığını söyledi. Ancak bu durum 13 yıl boyunca, çözüm sürecinin sonlanmasına kadar öyleydi. Bölge, Cumhuriyetin kuruluşundan beri farklı bir idari, ekonomik, askeri, sosyal ve kültürel yapılanmayla yol aldı. Bu sebeple, Kaya’ya göre bugünün çatışmalı sürecini Kürt sorununa eşitlemek çözümü geciktirebilir.

Bugüne kadar Kürt Meselesini ekonomik açıdan ele almanın zor olduğunu belirten Kaya, 90’lı yıllarda “Kürt sorunu aslında bir ekonomik sorundur” söyleminin meselelerin can alıcı kısımlarını görmezden gelmek, konuyu bir bölgesel gelişmişlik konusuna indirgemek için kullanıldığını hatırlattı. Bunun dışında ortada can kayıpları varken para konuşmanın da, özellikle bölgede yaşayanlar için, kolay olmadığını söyledi.

Ekonominin temel kuralları vardır ve bu kurallar Türkiye’de olduğu gibi dünyada da geçerlidir. Yatırım çekmek istiyorsanız hukuksal altyapınızın, siyasal, sosyal ve ekonomik istikrarın olması gerekiyor. Turizm için kent güvenliği, sanayi yatırımları için bölgenin güvenliği elzemdir. İnsanlar önlerini görmek isterler, bunlar yatırımın gelmesinde temel etkenlerdir. Kaya’ya göre, çatışmalı süreçlerin bölge üzerindeki etkisine baktığımızda, cumhuriyetin ilk yıllarındaki durum oldukça dikkat çekicidir. 1927’de yapılan sayımda, Diyarbakır ve Mardin gibi iller zanaatkar sayısı açısından en gelişmiş iller arasında yer almaktaydı, özellikle tekstil sektöründe. Halep ve Sur gibi bölgelerle olan ticari ilişkilerin bunda büyük bir katkısı vardı. Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte sınırlar çizilip ticari ilişkiler kesilince, bölge hızla geriledi. Cumhuriyetin kuruluş politikaları, sürgünler ve kalkınma açısından geri bırakmalarla, bu durumu destekledi. Zamanla, bir türlü düzeltilemeyen bir ekonomik yapı oluştu. Bu da gün-

to this. When the borders were demarcated with the establishment of the Republic and commercial relations were severed, the region's economy declined rapidly. The founding policies of the Republic supported this situation with deportations and backwardness in terms of development. In time, an economic structure was formed that could not be corrected. This has created a situation that has continued until today and has prevented the necessary steps to be taken; a picture has emerged in which security has always been more important and this situation has been accepted.

According to Kaya, this situation was the same in the past and it is the same today. When we look at the memoirs of İsmet İnönü, we can see in his correspondence with the governor of the region that demands for economic development were dismissed on the grounds of security measures. Similar steps are being taken today. For example, rural areas are important in terms of agriculture, but the restricted zone practices in rural areas constitute a major obstacle to animal husbandry.

Kaya reminded the participants that the region has a long-standing trade connection with its southern neighbours. Iraq, especially the Kurdistan region, is a country/region that is always in the top five in Turkey's trade. Iraq is Turkey's fifth largest trade partner. Although the European Union leads in exports, trade with neighbouring countries, especially Iraq and Syria, has the potential to be more beneficial for Turkey. Despite this, trade with Aleppo is carried out through a single gate. Rival Iran has 7 gates.

In 2022, 1.5 million Kurds from the region travelled to Turkey for treatment. When we look at visa practices, while these people can go to other countries with 20-30 dollars, Turkey charges 180 dollars for a visa. This situation prevents the development of relations and trade with neighbouring countries. For example, the Nusaybin gate, a gate built by the Turkish Union of Chambers and Commodity Exchanges (TOBB) in Nusaybin, has been closed for 11 years. If border trade is allowed, economic development between the two regions can be achieved, especially during the peace process.

According to Kaya, the new trustee practices, which can be considered as a continuation of past practices, are perceived by the society as a usurpation of people's will. From an economic point of view, the trustee system is a system that causes greater damage and this aspect cannot be sufficiently demonstrated. In Diyarbakır, for example, between 2018 and 2024, two mayors were elected and four trustees were appointed. The administration changed almost every year. In a city of 2 million people, local governments, important units such as the police and police force, and the development agency were handed over to a single mind, the governor. In fact, it is not very different from the general inspectorate of the past.

More than 90 trustees were appointed in the 2014 elections and more than 60 in 2019. While most of the elected officials were removed from office due to allegations of transferring funds to a terrorist organisation, when you look at the conviction rates,

müze kadar süregelen ve atılması gereken adımların önüne geçen bir durum yarattı; her zaman güvenliğin daha çok önemsendiği ve bu durumun kabul edildiği bir tablo ortaya çıktı.

Kaya'ya göre bu durum geçmişte de böyleydi, bugün de böyle. İsmet İnönü'nün anılarına baktığımızda, bölgenin valisiyle yaptığı yazışmalarda ekonomik kalkınma taleplerinin güvenlik önlemleri gerekçe gösterilerek ortadan kaldırıldığını görülebiliyoruz. Günümüzde de benzer adımlar atılıyor. Örneğin, kırsal bölgeler tarım açısından önemli, ancak kırsalda uygulanan yasak bölge uygulamaları hayvancılığın önünde büyük bir engel oluşturuyor.

Kaya, bölgenin güney komşularıyla geçmişten gelen bir ticaret bağı olduğunu hatırlattı. Irak, özellikle Kürdistan bölgesi, Türkiye'nin ticaretinde her zaman ilk beşte olan bir ülke/bölge. Irak, Türkiye'nin beşinci büyük ticaret ortağı. Her ne kadar ihracatta Avrupa Birliği önde olsa da komşu ülkelerle, özellikle Irak ve Suriye ile yapılan ticaretin, Türkiye için daha faydalı olma potansiyeli var. Buna rağmen Halep ile ticaret tek bir kapı üzerinden yapılmaktadır. Rakip İran'ın ise 7 kapısı var.

2022 yılında bölgeden 1,5 milyon Kürt Türkiye'ye tedavi için gelmiş. Vize uygulamalarına baktığımızda, bu kişiler diğer ülkelere 20-30 dolarla gidebilirken, Türkiye vize için 180 dolar alıyor. Bu durum, komşu ülkelerle ilişkilerin ve ticaretin gelişmesini engelliyor. Örneğin, Nusaybin kapısı, Türk Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) tarafından Nusaybin'de karşı tarafa yapılan bir kapı, 11 yıldır kapalı. Kaya, eğer sınır ticaretine izin verilirse, özellikle barış süreci döneminde olduğu gibi, iki bölge arasındaki ekonomik gelişme sağlanabileceğinin altını çizdi.

Kaya'ya göre geçmişten gelen uygulamaların bir devamı sayılabilecek yeni kayyum uygulamaları, toplumda insanların iradelerinin gaspı olarak algılanıyor. Ekonomik açıdan baktığımızda ise kayyum uygulaması, daha büyük zararlara yol açan bir sistem ve bu yönü yeterince ortaya konulamamakta. Diyarbakır'da örneğin, 2018 ve 2024 yılları arasında iki belediye başkanı seçildi ve dört kayyum atandı. Neredeyse her yıl yönetim değişti. 2 milyonluk bir kentte, yerel yönetimler, zabıta ve emniyet gibi önemli birimler ve kalkınma ajansı bir tek akla, valiye, teslim edildi. Kaya'ya göre bu, geçmişteki umumi müfettişlikten çok farklı değil.

2014 seçimlerinde 90'dan fazla yere, 2019'da ise 60'tan fazla yere kayyum atandı. Bu kayyum atamalarının gerekçesi genellikle terör örgütüne yardım olarak gösterilse de yargılananlara baktığımızda bu suçtan ceza alan kimse yok. Yaptığı açıklamalar nedeniyle örgüte yardım ve yataklık gibi suçlardan ceza alanlar var, ancak belediye üzerinden terör örgütüne kaynak aktarma suçundan ceza almış bir belediye bulunmamaktadır. Kaya'ya göre, bu durum, kayyum atamalarının ardındaki gerekçelerin ne kadar sağlam olduğunu sorguluyor.

Öte yandan, rakamlara göre, bölgede ne eğitimde ne istihdamda olan genç nüfusun sayısı Türkiye ortalamasının iki katı bir düzeyde. Belki geçmişte bu durum işsizlik

no one has been sentenced for this crime. There are those who have been sentenced for aiding and abetting the organisation due to their statements, but there has been no municipality head that has been sentenced for transferring funds to a terrorist organisation through the municipality. According to Kaya, this situation calls into question the basis of the justifications behind the trustee appointments.

On the other hand, according to the figures, the number of young people in the region who are neither in education nor in employment is twice the average in Turkey. We are in a period when human capital is recognised as one of the most important forces in the world. Yet, this capital becomes meaningful only if you can utilise it correctly. Focusing on security measures instead of economic development prevents the utilisation of the potential of the young population in the region, which in turn has a negative impact on the overall development of the region.

Regarding the development of the region, Kaya believes that the AK Party has moved far away from its founding and initial philosophy. For example, the GAP project. President Erdoğan's announcement of this project in Diyarbakır was one of the most important investments for the region. The realisation rate of energy component of the project has reached 95%. Almost all of these dams were built with foreign capital and they paid off their debts with energy. However, in order for an investment to be feasible, you need to do energy and irrigation together. The Tigris Kıraltı Dam, a powerful dam, was completed in 17 years. 2012 km of main canals were built, and 148 km of canals were constructed on the left bank of Batman, but not a drop of water has passed through these canals until today. While the energy dimension of the investment was intended to benefit Turkey, the irrigation dimension was intended to benefit the region. Increasing production in the region, increasing production diversity, and switching to irrigated agriculture were among the objectives of the GAP project. It was envisaged that 300.000 additional employment would be provided with this project and that the region would not send people abroad, on the contrary, people from abroad would come and work in the region. According to Kaya, the fact that the irrigation canal has no water flowing through it and that it has been kept waiting for 17 years cannot be explained with any explanation other than intentions. If a project builds an irrigation canal, water should be supplied to the soil together with the daughter canals. However, this is ignored and not done. Local politicians seem to be afraid of raising this issue. Economic underdevelopment, conflict processes, and the fear of survival in the region further complicate the situation. This shows that instead of focusing only on security measures, projects for the development of the region should be fully realised. Otherwise, the potential of the region will not be adequately utilised and economic development will not be achieved.

Apart from investments, the region has a strong commercial potential that is unique from the past. Kaya underlines that this potential cannot be fully utilised unless the conflict processes come to an end. The number of companies moving to major cen-

olarak görülüyordu, ancak dünyada beşerî sermayenin en önemli güçlerden biri olarak kabul edildiği bir dönemdeyiz. Bu sermayeyi ancak doğru değerlendirebilerseniz anlamlı hale gelir. Ekonomik kalkınma yerine güvenlik önlemlerine odaklanılması, bölgedeki genç nüfusun potansiyelini kullanmayı engelliyor ve bu da bölgenin genel kalkınmasını olumsuz etkiliyor.

Kaya'ya göre, bölgenin kalkınması bakıldığında, AK Parti'nin kuruluşundaki ve başlangıçtaki felsefesinden çok uzaklaştığını söyleyebiliriz. Örneğin, GAP projesi. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın Diyarbakır'da bu projeyi açıklaması, bölge için en önemli yatırımlardan biriydi. Projeye baktığımızda, enerjinin gerçekleşme oranı %95'lere ulaşmış durumda. Bu barajların hemen hemen tamamı dış sermayeyle yapılmış ve kendi borçlarını enerjiyle ödemişler. Ancak, bir yatırımın fizibil olabilmesi için enerjiyi ve sulamayı birlikte yapmanız gerekiyor. Dicle Kıraltı Barajı, güçlü bir barajken 17 yılda bitmiş durumda. 2012 km ana kanal yapılmış, ayrıca Batman sol sahilinde 148 km kanal inşa edilmiş, ancak bugüne kadar bu kanallardan bir damla su geçmemiş. Yatırımın enerji boyutu Türkiye'ye fayda sağlarken, sulama boyutu bölgeye fayda sağlamayı amaçlıyordu. Bölgedeki üretimin artması, üretim çeşitliliğinin artması ve sulu tarıma geçilmesi, GAP projesinin hedefleri arasında yer alıyor. Bu projeye 300.000 ilave istihdam sağlanacağı ve bölgenin dışarıya insan göndermeyeceği, aksine dışarıdan insanların bölgeye gelip çalışacağı öngörülmüştü. Kaya, sulama kanalının içinden su geçmemesinin, 17 yıl boyunca bekletilmesinin, niyet dışında bir açıklama ile izah edilemeyeceğini söyledi. Eğer bir projede sulama kanalı yapıyorsa, yavru kanallarla birlikte toprağa su verilmesi gerekir. Ancak bu göz ardı ediliyor ve yapılmıyor. Yerel siyasetçiler de sanki bu konuyu dile getirmekten çekiniyor. Ekonomik geri bırakılmışlık, çatışmalı süreçler ve bölgeyle ilgili beka korkusu, bu durumu daha da karmaşık hale getiriyor. Bu, sadece güvenlik önlemlerine odaklanmak yerine, bölgenin kalkınmasına yönelik projelerin tam anlamıyla hayata geçirilmesi gerektiğini göstermektedir. Aksi halde, bölgenin potansiyeli yeterince değerlendirilemeyecek ve ekonomik gelişme sağlanamayacaktır.

Yatırımların dışında, bölgenin geçmişten gelen kendine özgü güçlü bir ticari potansiyeli var. Kaya, çatışmalı süreçler sona ermediği sürece bu potansiyelin tam olarak değerlendirilemeyeceğini belirtti. Normalde batıdaki büyük merkezlere taşınan şirket sayısı yılda 10 geçmezken, son dönemde, özellikle 2016'dan sonra, bu sayı yıllık 70 ile 120 arasına çıktı. Sermaye göçü, oldukça önemli bir konu çünkü bu firmalar istihdam yaratıyor, bölgeye yatırım yapıyor. Bu şirketlerin bölgeyi terk etme gerekçelerine baktığımızda, büyük bir kısmı, bölge şirketi olmanın dezavantajlarını her yerde yaşadıklarını belirtiyor. Diyarbakır'a kayyum atandığında, Diyarbakır'daki şirketler iş alamıyor. Kaya, Batıdaki illerde Diyarbakır şirketi olarak ihaleye girildiğinde hemen bir şikâyet dilekçesi ile karşılaştığını belirtti. Bu durumun hem CHP'li hem de AK Partili belediyelerle yaşandığını ve bu nedenle ihalelerin iptal edildiğini belirtti. Bu yüzden, firmalar merkezlerini Ankara ve İstanbul'a taşıyor.

tres in the west, which normally does not exceed 10 per year, has recently increased to between 70 and 120 per year, especially after 2016. Capital migration is very important for large companies because these companies create employment and make investments. When we look at the reasons for these companies to leave the region, most of them state that they experience the disadvantages of being a company from the region. When a trustee is appointed in Diyarbakır, companies in Diyarbakır cannot get business. When they enter the western provinces as a company from Diyarbakır, they immediately face a petition of complaint. Similar situations occur in CHP and AK Party municipalities and tenders are cancelled for this reason. Therefore, companies are moving their headquarters to Ankara and Istanbul.

Kaya states that another important problem is access to finance. There are serious problems in obtaining loans in the region. For example, Vakıfbank, a state-owned public bank, can issue a loan of 22 million TL in its Izmir branch to an enterprise but it would not grant a loan of 6 million TL in Diyarbakır. Although it is the same company and the same organisation, these different practices cause brain and capital drain from the region. This situation makes the economic development of the region even more difficult. When we look at the data on the region, we see that the Ministry of Industry has divided 81 provinces into 6 categories according to their level of development. The provinces where Kurdish people predominantly live are located in the sixth region, which has the lowest level of development. Incentive policies have been in place since the Özal era, but they have not been successful in closing the development gap between regions, which is the main purpose of these incentives. On the contrary, we see that the gap is widening with each measurement and the same methods continue. A district-based survey conducted by the Ministry of Industry in 2024 confirms this. Of the 50 most backward districts, 49 are located in these regions, and only Doğanyurt district of Kastamonu was included in this list.

Kaya stressed that this has nothing to do with incompetence or ignorance. For example, when the Irish model is analysed, we see that they carried out similar development work and succeeded in making the least developed region among the first four most developed regions of the UK in 3 years. Ireland achieved this success through economic intervention. This situation shows that a similar success can be achieved in the region with the right policies and interventions. In other words, the right incentive policies and methods should be implemented to close the economic development and development gap in the region. This can enable the region to use its potential and become economically stronger. Otherwise, if the current methods continue, these gaps will widen further.

During the resolution process, people living in the region could clearly see these changes. When we look at the economic figures of this short peace process, we can see how valuable a 5-6 year period of peace following 100 years of conflict is and how the negative figures are reversed. For example, in 2013, Turkey's gross national

Speaker Mehmet Kaya during his presentation.

Konuşmacı Mehmet Kaya sunumu sırasında.

Kaya'ya göre bir diğer önemli sorun ise finansa erişim. Bölgede kredi almak konusunda ciddi sorunlar yaşanıyor. Örneğin, devlet kamu bankası Vakıfbank, Diyarbakır'da 6 milyon TL kredi vermediği bir işletmeye, İzmir şubesinde 22 milyon TL kredi çıkarabiliyor. Aynı şirket ve aynı yapılanma olmasına rağmen, bu farklı uygulamalar bölgeden beyin ve sermaye göçüne sebep oluyor. Bu durum, bölgenin ekonomik kalkınmasını daha da zorlaştırıyor.

Verilere baktığımızda, Sanayi Bakanlığı'nın 81 ili gelişmişlik seviyelerine göre 6 kategoriye ayırdığını görüyoruz. Kürtlerin yoğunlukta yaşadığı iller, en düşük gelişmişlik seviyesine sahip olan altıncı bölgede yer alıyor. Özal döneminden beri teşvik politikaları var, ancak bu teşviklerin temel amacı olan bölgeler arası kalkınmışlık farkını kapatmak konusunda başarılı olunamıyor. Tersine, her ölçümde farkın daha da açıldığını görüyoruz ve aynı yöntemlerle devam ediliyor. 2024'te Sanayi Bakanlığı'nın yaptığı ilçe bazlı araştırma da bunu doğruluyor. En geri kalmış 50 ilçenin 49'u bu bölgelerde yer alıyor, sadece Kastamonu'nun Doğanyurt ilçesi bu listeye girmiş.

Kaya, bu durumun beceriksizlikle veya işi bilmemekle açıklanamayacağını belirtti. Örneğin, İrlanda modeli incelendiğinde, onların da benzer bir kalkınma çalışması yaptıklarını ve 3 yılda en az gelişmiş bölgeyi İngiltere'nin en gelişmiş ilk dört bölgesi arasına sokmayı başardıklarını görüyoruz. İrlanda, ekonomik müdahale ile bu başarıyı yakalamış. Bu durum, doğru politikalar ve müdahalelerle bölgede benzer bir başarının elde edilebileceğini gösteriyor. Bölgedeki ekonomik kalkınma ve gelişmişlik farkını kapatmak için doğru teşvik politikaları ve yöntemler uygulanmalı. Bu, böl-

product almost reached one trillion dollars for the first time and passed 973 billion dollars. The gross national product per capita rose above \$12,000 in 2013. In this period, not only the peace process but also some easing in the use of external resources were effective, but the investment climate in the country has also changed in a very positive direction. Those who wanted to invest in the region could easily come to the region.

When we look at export figures with Iraq, exports, which were 13.1 billion dollars in 2014, dropped to 7 billion dollars with the deterioration of Turkey's relations after the referendum. However, we were able to reach 13 billion dollars again in 2022. These figures were achieved during the peace process period, and trade, employment and economic data related to the region improved significantly during this period.

Kaya underlined that one of the major impacts of the conflict on the region is tourism. No matter which country you come from, Kurdish areas are often marked as "conflict areas" and categorised in orange or red. This significantly prevents tourists, especially from abroad, from travelling to the region. However, we believe that the resolution process, which started between 2013 and 2015, has brought great economic benefits and had a positive impact on many sectors, including tourism.

The peace process between 2013 and 2015 brought great economic benefits to the region and reversed the negative effects caused by the conflict. The continuation of this process is critical for the economic development of the region and the improvement of many sectors, including tourism.

Kaya talked about how, with the breakdown of the peace process, people started to feel this situation deeply in the region. Both sides blame the other side for the breakdown of the process and do not come together to seek a common solution. According to Kaya, although both sides were present at the table, they prevented the process from succeeding because they had other scenarios in the back of their minds. In the case of Ireland, the involvement of strong external structures played an important role, but in Turkey even civil society was not involved. The process was conducted between two parties, which weakened the process. On the other hand, the CHP's insistence on bringing the process to parliament did not help the process. Such processes cannot always be conducted openly. As in the case of Northern Ireland, secrecy is crucial in such processes. It is necessary to understand why the process broke down and why a period that produced such positive results failed and to learn from this. This will be crucial if we don't want to repeat the same mistakes in the future.

War brings losses to both sides, more to one and less to the other. But the dominant side usually loses more. Peace, on the other hand, brings gains to both sides. This is a fact frequently emphasised in the literature. When we look at the Irish model, the impact of the economy on peace is quite evident. Compared to the situation in Ireland, we do not have the advantages of being an island state, the US support to

genin potansiyelini değerlendirmeyi ve ekonomik olarak güçlenmesini sağlayabilir. Aksi takdirde, mevcut yöntemlerle devam edildiğinde, bu farklar daha da açılacaktır.

Kaya, çözüm sürecinde, bölgede yaşayan insanların bu değişiklikleri açık bir şekilde görebildiğinin altını çizdi. Bu kısa barış sürecinin ekonomik rakamlarına baktığımızda, 100 yıllık bir çatışma sürecinin ardından gelen 5-6 yıllık bir barış döneminin ne kadar değerli olduğunu ve olumsuz rakamların nasıl tersine döndüğünü görebiliyoruz. Örneğin, 2013 yılında Türkiye'nin gayri safi milli hasılası ilk defa bir trilyona yaklaştı, 973 milyar doları geçti. Kişi başına düşen gayri safi milli hasıla ise 2013'te 12.000 doların üstüne çıktı. Bu dönemde sadece barış süreci değil, aynı zamanda dış kaynak kullanımındaki bazı rahatlıklar da etkiliydi, ancak ülke içindeki yatırım iklimi de oldukça olumlu yönde değişti. Bölgeye yatırım yapmak isteyenler rahatlıkla gelebiliyordu.

Irak'la ihracat rakamlarına baktığımızda, 2014 yılında 13,1 milyar dolar olan ihracat, referandum sonrası Türkiye'nin ilişkilerinin bozulmasıyla 7 milyar dolara kadar düştü. Ancak 2022'de tekrar 13 milyar doları yakalayabildik. Bu rakamlar, barış süreci döneminde yakalanmıştı ve bölgeyle ilgili ticaret, istihdam ve ekonomik veriler bu dönemde önemli ölçüde iyileşti.

Kaya, çatışmanın bölge üzerindeki önemli etkilerinden birinin turizm olduğunu belirtti. Hangi ülkeden gelerseniz gelin, Kürt bölgeleri genellikle "çatışmalı alan" olarak işaretlenir ve turuncu veya kırmızı kategoride gösterilir. Bu durum, özellikle yurtdışından gelen turistlerin bölgeye gelmesini önemli ölçüde engeller. Ancak, bizce 2013-2015 yılları arasında başlayan çözüm süreci, ekonomik anlamda büyük faydalar sağladı ve turizm dahil birçok sektörde olumlu etkiler yarattı.

Sonuç olarak, 2013-2015 yılları arasındaki barış süreci, bölgeye ekonomik açıdan büyük faydalar sağlamış ve çatışmalı süreçlerin neden olduğu olumsuz etkileri tersine çevirmiştir. Bu sürecin devam etmesi, bölgenin ekonomik kalkınması ve turizm dahil birçok sektörde iyileşme sağlanması açısından kritik öneme sahiptir.

Kaya, barış sürecinin bozulmasıyla birlikte, bölgede durumun derinden hissedilmeye başladığını belirtti. Sürecin bozulmasıyla ilgili her iki taraf da karşı tarafı suçlamakta ve bir araya gelip ortak bir çözüm arayışına girmemekte. Kaya'ya göre, taraflar masada bulunmalarına rağmen, kafalarının arkasında başka senaryolar olduğu için sürecin başarılı olmasını engelledi. İrlanda örneğinde, güçlü dış yapıların sürece dahil edilmesi önemli bir rol oynadı, ancak Türkiye'de sivil toplum bile sürece dahil edilmedi. Süreç, iki taraf arasında yürütüldü ve bu da sürecin zayıflamasına neden oldu. Öte yandan, CHP'nin sürecin meclise taşınması konusundaki ısrarı sürece yardımcı olmadı. Bu tür süreçler her zaman açık bir şekilde yürütülemez. Kuzey İrlanda örneğinde olduğu gibi, bu tür süreçlerde gizliliğin önemi büyüktür. Sürecin neden bozulduğunu ve bu kadar olumlu sonuçlar üreten bir dönemin neden başarısız olduğunu anlamak ve bundan ders çıkarmak gerekiyor. Gelecekte benzer hataların tekrarlanmaması için bu son derece önemli olacaktır.

the process, and being located in the centre of Europe, but we should not ignore the economic advantages that a possible peace could bring to the region.

For example, the construction of a 1,200 km road and a trade volume of 600 billion USD shows a significant economic potential. However, for such projects to succeed, the public must believe in them. There were similar projects in the past, such as the American proposal to establish a qualified industrial zone between Turkey and Iraq, which Bülent Ecevit opposed. At that time, this was seen as a project that would divide the country and was rejected. However, the fact that many of our textile manufacturers go to Egypt today shows the lack of such an investment zone.

Kaya believes that projects should be looked at not only in terms of their trade and economic contributions, but also in terms of their contribution to peace. If projects are discussed based on fears, they will suffer the fate of projects such as Organised Industrial Zones that cannot be built. If you try to build a 1,200 km road based only on Turkey's fears, this project will fail. Instead, it is necessary to pursue a policy where all parties will win. There is a great potential for the economy to ensure peace, both in terms of managing social perception and in terms of countries making gains.

Studies also support this. Between 1985 and 2020, when the economic gain that a conflict-free situation can bring to the country is analysed in detail, a huge figure of 4 trillion, 200 billion dollars emerges. While Turkey's 2023 gross national product is one trillion dollars, this study shows that a conflict-free environment could and can take Turkey much further. This is a figure that clearly demonstrates the cost of conflict to Turkey and emphasises the importance of a solution.

Economic development projects have great potential in terms of managing social perception and enabling countries to make gains. However, the success of these projects will only be possible if the society and all actors believe in and support these processes. The current political and economic situation in Turkey reveals the complexity of trustee practices, regional development and peace processes. Trustee practices leave deep marks on democracy and economic development, especially in local governments. The AK Party's trustee policies have also negatively affected the party's vote rates in local elections.

Kaya underlines how the fact that trustee practices are heavily supported by the security bureaucracy further strains relations between local and central government. This has a negative impact not only on politics, but also on economic and social development. For example, although municipalities and public institutions were able to come together in the industry and tourism workshops held in Diyarbakır after the 31 March elections, there is a general lack of such cooperation.

In terms of the peace process and regional development, it is observed that significant improvements were recorded in the regional economy and social welfare during the previous peace process (2013-2015). However, with the deterioration of this pro-

Barış ve savaş, her iki tarafa da kayıplar getirir; birine fazla, diğerine eksik. Ancak hâkim taraf genellikle daha fazla kaybeder. Öte yandan, barış her iki tarafa da kazandırır. Bu, literatürde de sıkça vurgulanan bir gerçektir. İrlanda modeline baktığımızda, ekonominin barışa etkisi oldukça belirgindir. İrlanda'daki durumla karşılaştığımızda bir ada devleti olmanın, Amerika'nın sürece desteğinin ve Avrupa'nın merkezinde bir konumda olmanın sağladığı avantajlar bizde yokken olası bir barışın bölgeye sağlayabileceği ekonomik avantajları da göz ardı etmemek lazım.

Örneğin, 1.200 km'lik bir yol inşa edilmesi ve 600 milyar dolarlık bir ticaret hacminin bahsedilmesi önemli bir ekonomik potansiyeli göstermektedir. Ancak bu tür projelerin başarısı için toplumun buna inanması gerekmektedir. Geçmişte benzer projeler vardı, örneğin Bülent Ecevit'in karşı çıktığı Amerika'nın Türkiye ile Irak arasına nitelikli bir sanayi bölgesi kurma önerisi. Bu, o dönemde ülkeyi bölen bir proje olarak görülmüş ve reddedilmişti. Ancak bugün birçok tekstilimizin Mısır'a gitmesi, aslında böyle bir yatırım bölgesinin eksikliğini göstermektedir.

Kaya, projelere sadece ticaret ve ekonomik katkıları açısından değil, barışa yapacağı katkılar açısından da bakmak gerektiğini vurguladı. Eğer projeler korkular üzerinden tartışılırsa, Organize Sanayi Bölgeleri gibi yapılamayan projelerin akıbetine uğrar. 1.200 km'lik bir yolu sadece Türkiye'nin korkularından hareket ederek inşa etmeye çalışırsanız, bu proje başarısız olur. Bunun yerine, bütün tarafların kazanacağı bir politika izlemek gereklidir. Ekonominin barışı sağlamasında hem toplumsal algıyı yönetme anlamında hem de ülkelerin kazanç sağlaması açısından büyük bir potansiyel bulunmaktadır.

Yapılan çalışmalar da bunu desteklemektedir. 1985 ile 2020 arasında çatışmasız bir durumun ülkeye kazandırabileceği ekonomik kazanç detaylı bir şekilde incelendiğinde, 4 trilyon 200 milyar dolar gibi büyük bir rakam ortaya çıkmaktadır. Türkiye'nin 2023 gayri safi milli hasılası bir trilyon dolar iken, bu çalışma çatışmasız bir ortamın Türkiye'yi çok daha ileriye taşıyabileceğini göstermektedir. Bu, çatışmanın Türkiye'ye maliyetini açıkça ortaya koyan bir rakamdır ve çözümün ne kadar önemli olduğunu vurgular.

Ekonomik kalkınma projeleri, toplumsal algıyı yönetme ve ülkelerin kazanç sağlaması açısından büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak bu projelerin başarısı, toplumun ve tüm aktörlerin bu süreçlere inanması ve destek vermesiyle mümkün olacaktır. Türkiye'deki mevcut politik ve ekonomik durum ile kayyum uygulamaları, bölgesel kalkınma ve barış süreçlerinin karmaşıklığını gözler önüne seriyor. Kayyum uygulamaları, özellikle yerel yönetimlerdeki demokrasi ve ekonomik kalkınma üzerinde derin izler bırakıyor. AK Parti'nin kayyum politikaları, partinin yerel seçimlerde aldığı oy oranlarını da olumsuz yönde etkiledi.

Kaya, kayyum uygulamalarının güvenlik bürokrasisi tarafından yoğun bir şekilde desteklenmesinin, yerel ve merkezi yönetim arasındaki ilişkilerin daha da gerilmesine neden olduğunu vurguladı. Bu durum, sadece politik değil, aynı zamanda ekonomik

cess, economic and social indicators started to follow a negative course again. The revitalisation of the peace process is of critical importance both in terms of gaining the trust of the people of the region and supporting economic development. However, this process needs to be supported not only by the government and the organisation, but also by civil society and other actors.

In order for Turkey to achieve its long-term economic development and social welfare goals, democratic processes in local governments need to be strengthened and trustee practices need to end. It is critical that the central government works in cooperation with local governments to implement regional development projects and respects the will of local people in this process.

In conclusion, Kaya underlines how, in order for Turkey to achieve its economic and social development goals, the trustee practices need to be stopped and the hostilities between local governments and the central government need to end. Addressing peace processes not only as a political issue but also as an economic and a social necessity will be an important step towards long-term solutions. In this respect, it is of great importance that central and local governments cooperate to implement development projects in the region and support the peace process.

The peace process and economic development should not be left to politics alone; the business world should also play an active role. Unfortunately, the business community in Turkey has not been effective enough in contributing to the peace process. The potential areas where the business world can contribute and the obstacles it faces are important and varied.

Large business organisations such as the Union of Chambers and Commodity Exchanges of Turkey (TOBB) and the Turkish Industrialists' and Businessmen's Association (TÜSİAD) have not been active in contributing to the peace process and socialising the idea of peace. Releasing some reports from time to time is not enough for this. They need to speak more specifically about the economic situation in the region or the economic situation in the country that will be created by the end of these conflicts.

Businesspeople in the region are in a different situation. They hesitate to actively participate in the peace process for fear of being accused of being close to the organisation. In the past, at the request of governors and politicians, people who played a role in the peace process or at critical moments were subsequently subjected to legal sanctions. This has created a reticence in the business world to participate in peace processes.

Despite these challenges, the business community has important contributions to make. They need to be more vocal about the economic benefits of the peace process. Demonstrating the tangible economic gains that can be realised regionally and nationally if the peace process is successful can increase public awareness and sup-

ve sosyal kalkınmayı da olumsuz etkiliyor. Örneğin, Diyarbakır'da 31 Mart seçimlerinden sonra yapılan sanayi ve turizm çalıştaylarında, belediyeler ve kamu kurumları bir araya gelebilmiş olsa da, genel olarak bu tür işbirliklerinin eksikliği hissediliyor.

Barış süreci ve bölgesel kalkınma açısından bakıldığında, geçmişteki barış süreci (2013-2015) döneminde bölge ekonomisinde ve toplumsal refahta önemli gelişmeler kaydedildiği görülüyor. Ancak, bu sürecin bozulmasıyla birlikte ekonomik ve sosyal göstergeler yeniden olumsuz bir seyir izlemeye başladı. Barış sürecinin yeniden canlandırılması, hem bölge halkının güvenini kazanmak hem de ekonomik kalkınmayı desteklemek açısından kritik önem taşıyor. Ancak, bu sürecin sadece hükümet ve örgüt arasında değil, aynı zamanda sivil toplum ve diğer aktörler tarafından da desteklenmesi gerekiyor.

Türkiye'nin uzun vadeli ekonomik kalkınma ve toplumsal refah hedeflerine ulaşabilmesi için, yerel yönetimlerde demokratik süreçlerin güçlendirilmesi ve kayyum uygulamalarının sona erdirilmesi gerekmektedir. Merkezi hükümetin, yerel yönetimlerle işbirliği içinde çalışarak bölgesel kalkınma projelerini hayata geçirmesi ve bu süreçte yerel halkın iradesine saygı göstermesi kritik önem taşımaktadır.

Sonuç olarak, Türkiye'nin ekonomik ve toplumsal kalkınma hedeflerine ulaşabilmesi için, kayyum uygulamalarının yarattığı konfor alanlarının bozulması ve yerel yönetimlerle merkezi hükümet arasındaki düşmanlıkların sona erdirilmesi gerekmektedir. Kaya, barış süreçlerinin sadece siyasi bir mesele olarak değil, aynı zamanda ekonomik ve toplumsal bir gereklilik olarak ele alınması gerektiğinin altını çizdi. Bu doğrultuda, merkezi ve yerel yönetimlerin iş birliği yaparak, bölgedeki kalkınma projelerini hayata geçirmesi ve barış sürecini desteklemesi büyük önem taşımaktadır.

Kaya ayrıca barış süreci ve ekonomik kalkınmanın yalnızca siyasete bırakılmaması gerektiğini iş dünyasına aktif bir rol düşüğünü belirtti. Maalesef, Türkiye'de iş dünyası barış sürecine katkı sağlama konusunda yeterince etkili olamamıştır. İş dünyasının katkı sağlayabileceği potansiyel alanlar ve karşılaştığı engeller önemli ve çeşitlidir. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve Türk Sanayici ve İşadamları Derneği (TÜSİAD) gibi büyük iş örgütleri, barış sürecine katkı sağlama konusunda, barış fikrinin toplumsallaştırılmasında aktif olamamıştır. Dönem dönem bazı raporlar açıklamak bunun için tek başına yeterli değildir. Biraz daha spesifik olarak bölgeyle ilgili ya bölgedeki çatışmanın sonlanmasının getireceği ekonomik faydalar ve ülke geneline yansımaları hakkında daha yüksek sesle konuşmaları gerekiyor.

Bölgedeki iş insanları içinse başka bir durum söz konusu. Örgüte yakın olmakla suçlanma korkusuyla barış sürecine aktif olarak katılmaktan çekinmektedirler. Geçmişte, valilerin ve siyasilere istegi üzerine barış sürecinde veya kritik anlarda rol oynayan kişilere sonradan yasal yaptırımlar uygulanmıştır. Bu durum iş dünyasında barış süreçlerine katılma konusunda bir çekingenlik yaratmıştır.

port. For example, emphasising that an economic loss of \$4 trillion could be avoided could increase support for the peace process.

Businesses can also make commitments to invest and create jobs in the region if the peace process is successful. This can increase faith in the peace process among the local population and contribute to its success. By emphasising the importance of the peace process, the work of the business community can ensure that the government supports the process not only as a political issue but also as an economic and social necessity.

Several steps are needed to overcome these challenges. The government should create a safe environment to encourage business participation in the peace process and offer legal protection and incentives to those who contribute.

Finally, Kaya touched upon the recent developments in Syria and how they may affect the peace process in the region. The fact that investment agencies from Far East Asia have come to the region shows that peace is being considered. However, without peace in Syria, no one is willing to invest there. Turkey's ability to resolve the Kurdish issue and achieve peace is no longer solely dependent on Turkey's efforts, but also on regional dynamics. Turkey needs more international co-operation in solving the Kurdish problem.

In his closing statement, Kaya highlighted the need of the business community to contribute to the peace process, but obstacles to this contribution need to be overcome. The government should create a safe environment to encourage business participation in the peace process and offer legal protection and incentives to those who contribute. In addition, business and civil society can increase public and government support for the peace process by being more vocal about its economic and social benefits.

Bu zorluklara rağmen, Kaya'ya göre iş dünyasının sunabileceği önemli katkılar bulunmaktadır. Barış sürecinin ekonomik faydalarını daha yüksek sesle dile getirmeleri gerekmektedir. Barış sürecinin başarılı olması durumunda, bölgesel ve ulusal düzeyde elde edilebilecek somut ekonomik kazanımları göstermek, kamuoyunun farkındalığını ve desteğini artırabilir. Örneğin, 4 trilyon dolarlık ekonomik kaybın önlenebileceğini vurgulamak, barış sürecine desteği artırabilir.

İş dünyası ayrıca, barış süreci başarılı olursa bölgede yatırım yapma ve istihdam yaratma taahhütlerinde bulunabilir. Bu, yerel halk arasında barış sürecine olan inancı artırabilir ve sürecin başarısına katkıda bulunabilir. İş dünyasının çalışmaları, barış sürecinin önemini vurgulayarak, hükümetin süreci sadece siyasi bir mesele olarak değil, ekonomik ve sosyal bir gereklilik olarak desteklemesini sağlayabilir.

Bu zorlukların üstesinden gelmek için birkaç adım atılması gerekmektedir. Hükümet, iş dünyasının barış sürecine katılımını teşvik edecek güvenli bir ortam oluşturmali, bu sürece katkı sağlayanlara yasal koruma ve teşvikler sunmalıdır.

Kaya son olarak, son dönemde Suriye ile ilgili gelişmelerin, bölgedeki barış sürecini etkileyebileceğini belirtti. Uzak Doğu Asya'dan yatırım ajanslarının bölgeye gelmesi, barışın düşünüldüğünü göstermektedir. Ancak Suriye'de barış olmadan kimse oraya yatırım yapmayı düşünmemektedir. Türkiye'nin Kürt sorununu ve barışını sağlama olanağı, artık sadece Türkiye'nin çabaları ile değil, bölgesel dinamiklerle de ilgilidir. Türkiye'nin Kürt sorununu çözme konusunda daha fazla uluslararası iş birliğine ihtiyacı vardır.

Sonuç olarak, iş dünyası barış sürecine katkı sağlamalıdır ancak bu katkının önündeki engellerin aşılması gerekmektedir. Hükümet, iş dünyasının barış sürecine katılımını teşvik edecek güvenli bir ortam oluşturmali ve bu sürece katkı sağlayanlara yasal koruma ve teşvikler sunmalıdır. Ayrıca, iş dünyası ve sivil toplum, barış sürecinin ekonomik ve sosyal faydalarını daha yüksek sesle dile getirerek, kamuoyunun ve hükümetin desteğini artırabilir.

DISCUSSION SESSION

Following Mehmet Kaya's presentation, participants proceeded to discuss the role of the business community in Turkey as actors of peace. The following is the transcript of the conversation.

Zeynep Ardıç: We would like to thank Mr Mehmet for his detailed presentation. The figures and statistics clearly show the extent of the cost of the conflict to Turkey. Although the peace process has not been successful, it is very important to discuss its positive impact in a short time. It seems certain that when this problem is solved, there will be very positive developments both for the region and for Turkey. Mr Mehmet will also answer our questions. We will start with Mr Kerim.

Kerim Yıldız: Thank you Mehmet. The political situation in Turkey before the resolution process and the situation that developed during the resolution process have become very different. One day I was in Mardin, I will never forget, and I asked a boy of seven or eight years old, who was a shoe shiner, "How is business?" His sentence was exactly the following: "Brother, thank God, business is very good thanks to the resolution process. Tourists are coming, business is booming, police officers are coming," he said. We suddenly went from one place to another. Before my question, I would like to make an observation: when the AK Party came to power, the first thing it discussed was the Copenhagen Criteria and Turkey's national and international obligations. In this sense, the AK Party broke many difficult taboos. For the first time, the Kurdish issue, the complex Armenian question, the Cyprus issue, and other minority issues were freely discussed. If a process starts again in Turkey, neither the government nor anyone else need to start from scratch. The foundations have already been laid. However, I think what happened needs to be analysed in detail. Mr Mehmet explained why it failed. We, as an organisation, are not saying that the process has failed. I still want to believe that, as Mr Erdoğan said, the process is in the fridge. But maybe it stayed there too long.

Now, there will be no elections in Turkey for three years. In this situation, don't you think the time has come? What are the lessons to be learnt from this experience? This issue is very important not only for us but also for Europe. Spreading the idea of peace is also a very important component. What do you think about this? Is there any indication that the government or the CHP might be thinking of restarting this project? As it was emphasised this morning, the new dialogue between the government and the opposition is important for normalisation. If so, it would be useful to share your views on this.

Mehmet Kaya: I mean, the foundations actually exist, but we need to accept some mistakes during the previous process. Both Kurdish politics and the AK Party should admit that they made some mistakes so that we can see our gains. I always say that if you are travelling from Ankara to Diyarbakır and you are in Bolu [opposite side of

TARTIŞMA OTURUMU

Mehmet Kaya'nın sunumunun ardından katılımcılar, barış aktörleri olarak Türkiye'de iş dünyasının çatışma çözümündeki olası rolünü tartışmaya başladı. Aşağıda bu konuşmanın metni yer almaktadır.

Zeynep Ardıç: Mehmet Bey'e detaylı sunumu için çok teşekkür ediyoruz. Rakamlar ve istatistikler, çatışmanın Türkiye'ye maliyetinin boyutunu gösteriyor. Sonuç başarıya ulaşmasa da kısa sürede olumlu etkisini göstermek açısından çok önemliydi. Bu sorun çözüldüğünde hem bölge açısından hem de Türkiye açısından çok olumlu gelişmeler yaşanacağı kesin gibi görünüyor. Önümüzde 45 dakikalık bir süre var. Bu tartışma kısmını verimli bir şekilde kullanabileceğimizi umuyoruz. Mehmet Bey de yine sorularımıza yanıt verecek. Kiminle başlamak isteriz? Kerim Bey ile başlıyoruz.

Kerim Yıldız: Teşekkürler Mehmet. Çözüm sürecinden önceki Türkiye'deki siyasal durum ile çözüm sürecindeki gelişen durum çok farklılaştı. Bir gün Mardin'deydim, hiç unutmam, ayakkabı boyacısı olan yedi ya da sekiz yaşlarındaki bir çocuğa "İşler nasıl?" diye sordum. Cümlesi aynen şu: "Abi Allah'a çok şükür, çözüm süreci sayesinde işler çok iyi. Turistler geliyor, işler açılmış, polis abiler geliyor," dedi. Böyle birden bir yerden başka bir yere gittik. Sorumdan önce bir tespit de yapmak istiyordum aslında. AK Parti iktidara geldiğinde, ilk olarak Kopenhag Kriterleri'ni ve Türkiye'nin ulusal ve uluslararası yükümlülüklerini tartıştı. Bu anlamda, AK Parti birçok zorlu tabuyu yıktı. İlk kez Kürt meselesi, karmaşık Ermeni sorunu, Kıbrıs meselesi ve diğer azınlık sorunları özgürce tartışılmaya başlandı. Türkiye'de yeniden bir süreç başlarsa, ne hükümet ne de başka biri sıfırdan başlamak zorunda değil. Temeller zaten atıldı. Ancak, yaşananların detaylı bir şekilde incelenmesi gerektiğini düşünüyorum. Mehmet Bey, neden başarısız olduğunu ve neden çalışmadığını açıkladı. Biz kurum olarak sürecin başarısız olduğunu söylemiyoruz. Hâlâ inanmak istiyorum ki, Sayın Erdoğan'ın dediği gibi, süreç buzdolabında. Ancak belki de orada çok uzun kaldı.

Şimdi, Türkiye'de üç yıl boyunca seçim olmayacak. Bu durumda, zamanın geldiğini düşünmüyor musunuz? Bu deneyimden çıkarılacak dersler neler olabilir? Bu konu sadece bizim için değil, Avrupa için de çok önemli. Barış fikrinin yayılması da çok önemli bir bileşen. Bu konuda ne düşünüyorsunuz? Hükümetin ya da CHP'nin bu projeye yeniden başlamayı düşünebileceğine dair herhangi bir işaret var mı? Bu sabah da vurgulandığı gibi, hükümet ile muhalefet arasındaki yeni diyalogun normalleşme açısından önemli olduğu belirtildi. Eğer öyleyse, bu konudaki görüşlerinizi paylaşmanız faydalı olacaktır. Mehmet Kaya: Yani, temeller aslında var ama bazı yanlışları kabul etmemiz gerekiyor. Hem Kürt siyaseti hem de AK Parti bazı yanlışlar yaptığını kabul etmeli ki kazanımlarımızı görebilelim. Hep söylüyorum, Ankara'dan hareket edip Diyarbakır'a giderken Bolu'da iseniz hızlı gitmenin bir anlamı yok, çünkü yanlış yöndesiniz. Yönünüzü değiştirmeniz lazım. Çözüm süreci de yol anlamında doğruydü. Hem siyasi müzakere yoluyla hem de silahlı gruplarla çözümü konuşmak zorundasınız. Bu bile tek başına bir kazanç

Participants during the discussion session.

Tartışma oturumu sırasında katılımcılar.

the country], there is no point in going fast, because you are going in the wrong direction. You need to change your direction. The solution process was right in terms of direction. You have to talk about a solution both through political negotiations and with armed groups. This alone is a gain. Yes, the demands and proposals might have been different, but Turkey won during this period. We could not even fully embrace this.

In terms of the bases that Mr. Kerim mentioned, in our opinion both sides had other intentions in the back of their minds. To address this and other concerns, there should have been a third eye. We were insistently defending this at the time. This could have been useful when the process called FETÖ emerged. In many incidents, when we look back, we accused the state, we were asking who sent these soldiers here, who gave this instruction at the governor's office, why they went there. An invisible mind was causing some clashes to happen on purpose, a lesson could have been learnt from there. For example, the Habur process, Kurdish politics should have learned a lesson from that. Processes cannot work if both sides try to win, not compromise and protect their honour, it is necessary to take some steps back in language and politics for both sides to win. If you always say I will win, that process will not work.

The concept of a friendly country is crucial, Turkey should adopt this understanding. If Finland intervened today, we would immediately say "Finland wants to divide us!". It is as if Finland is eyeing our lands, this perception needs to be broken in our country. There is the concept of friendly countries and some countries in the world have adopted a policy for world peace. The society needs to be aware of this issue.

I think the CHP made one of the biggest mistakes at that time. The method may have been wrong, but the issue is not just about bringing the negotiations to the parliament. Yes, the AK Party did not make the CHP a political partner, they could have

sayılır. Evet, belki silahlı grupların talepleri ve önerileri farklı olabilir ama Türkiye bu dönemde kazandı. Bunu bile tam olarak sahiplenemedik.

Kerim Bey'in bahsettiği temellerden biri, ki bize göre iki tarafın da kafasında hep bir şeyler vardı. Orada bir üçüncü göz içeride de olabilir, muhakkak olmalıydı. Biz o dönemde bunu ısrarla savunuyorduk. Çünkü FETÖ diye bir süreç ortaya çıktı. Birçok eylemde dönüp baktığımızda devlet ile ilgili bir suçlamada bu askerleri buraya kim gönderdi, valilikte bu talimatı kim verdi, niye gittiler oraya diye soruyorduk. Görünmez bir akıl bazı operasyonların karşı karşıya gelmesine sebep oluyordu, mesela oradan bir ders çıkarılabildi. Habur süreci örneğin, Kürt siyaseti de oradan bir ders çıkarmalıydı. Süreçlerde her iki taraf da hem kazanıp hem onurunu korumaya çalışırsa olmaz, iki tarafın da kazanması için dilde, siyasette bazı geri adımlar atmak gerekiyor. Karşıdaki de kazanacak şekilde hesaba katılmalı, hep ben kazanacağım dersin o süreç yürümez.

Şimdi, dost ülke kavramı çok önemli, Türkiye bu anlayışı benimsemeli. Bugün Finlandiya devreye girse, hemen "Finlandiya bizi bölmek istiyor!" deriz. Sanki topraklarımıza göz dikmiş gibi düşünülüyor, bu algının ülkemizde kırılması gerekiyor. Dost ülke kavramı vardır ve dünyada bazı ülkeler dünya barışı için kendilerine bir politika edinmiştir. Toplumun bu konuda bilinçlenmesi gerekiyor.

CHP'nin o dönemde en büyük yanlışlardan birini yaptığını düşünüyorum. Yöntem yanlış olabilir ama mesele sadece işi meclise taşımak değil. Evet, AK Parti siyasi anlamda CHP'yi ortak etmedi, işin içine katabilirdi, bunları bir tarafa koyuyorum ama sorunun ne kadar büyük olduğunu CHP son beş altı yılda görmeye başladı. Bu konuda adım atmaya, anlamaya ve bir şekilde diyalog kurmaya son beş altı yılda başladılar. Sonunda, bu sürecin sadece PKK'yı bitirmekle sona ermeyeceğini ve sürecin doğru yapılması gerektiğini anladılar.

Yöntem olarak, evet, aynı yöntemi uygulamak mümkün değil belki ama başka yöntemler var. Türkiye'nin bu krizi çok rahat aşamayacağı, ekonominin darda olduğu bir dönemde iyi bir işletme gibi düşünülmesi gerektiğini düşünüyorum. Türkiye, gerçekten sanayisi güçlü bir ülke. Suriye'yle, İran'la bölgedeki ticari işlerine baktığımızda bunu görebiliyoruz. Bunu fırsata çevirip ilk etapta ticaretinin %40'ını komşularıyla yapmalı ve bunun altyapısını hazırlamalı. Örneğin, Amerika. Meksika'yla çeşitli problemlerli konular var ama buna rağmen ticaretini komşularıyla birinci sırada tutuyor, rakamları da birinci sırada. Onun için Türkiye'nin bu süreçte, yeni bir çözüm süreci olmasa bile, öncelikle şu düşman anlayışını rakip anlayışına dönüştürmesi bile tek başına önemlidir. En azından yerel yönetimlerde, vali belediyelerle çalışmaya başlar. 2016'dan beri özellikle bölgede böyle bir mekanizma yok ve tamamen kişisel bir anlayışla yürüyor ama bu şekilde de bu ülkenin sürekli gitme şansı yok.

Katılımcı: Analizinize genel olarak büyük ölçüde katılıyorum, öncelikle bunu belirtmek isterim. Çok derin ve anlamlı bir analiz oldu. Birkaç şey söylemek istiyorum ve sonrasında bir soru soracağım. Çözüm sürecinde yoğun bir dönem yaşandı, tartışmaların yoğun olduğu ve aktörlerin birbirini sınamaya çalıştığı bir süreç oldu ama nihayetinde

included it in the work, I put these aside, but it is only in the last five or six years that the CHP has started to see how big the problem is. It was in the last five or six years that they started to take steps, to understand and to establish dialogue in some way. Finally, they realised that this process would not end with just ending the PKK and that the process had to be done correctly.

As a method, yes, it may not be possible to apply the same method as for example in Northern Ireland, but there are other methods. I think that Turkey will not be able to overcome this crisis very easily, and that it should be considered as good business at a time when the economy is in trouble. Turkey is a country with a really strong industry. We can see this when you look at its commercial activities in the region with Syria and Iran. It should turn this into an opportunity and make 40% of its trade with its neighbours in the first place and prepare the infrastructure for this. For example, America has issues of contention with Mexico, but despite this, it keeps its trade with its neighbours in the first place. Therefore, in this process, even if there is no new solution process, Turkey needs to transform the understanding of enemies into the understanding of competitors. At least in local administrations, the governor and the municipality can start to work on this. Since 2016, there has been no such mechanism, especially in the region, and it has been carried out with a purely personal understanding, but in this way, this country has no chance of going on forever.

Participant: I agree with your analysis to a great extent. It was a very deep and meaningful analysis. I would like to say a few things and then I will ask a question. There was an intense period in the resolution process, a process in which discussions were intense and actors tried to test each other, but ultimately, as you said, the process could not succeed because everyone had different plans and calculations in their minds. At the point we have reached, there has been a serious fatigue among the actors. We see that the possibility of a new solution on the axis of these actors is not strong. Therefore, firstly, new actors are needed. A new elected government in Turkey can create a new excitement. Secondly, a new politics is needed because the scale of the Kurdish problem has moved to a different dimension. It has a national dimension, a regional dimension, and an international dimension. Therefore, addressing the problem on these three axes and producing a realistic solution has not been done so far.

In fact, one of the general problems in Turkey is that there has not yet been a unified approach to this issue. For example, the data you have given explains only one dimension of the problems; there are other dimensions such as education, human rights, agriculture, and animal husbandry. There are some incentives given by the state, but for example, you see buildings on the roadsides that have been started but not completed. Therefore, there is a situation where the process is not followed sufficiently and the steps taken are not monitored concretely. It is possible to say that this is a problem related to what has been done, what has been gained and what is going on here with the government, the opposition or the state mind.

dediğiniz gibi, herkesin kafasında farklı planlar ve hesaplar olduğu için süreç başarıya ulaşamadı. Geldiğimiz noktada aktörler arasında ciddi bir yorgunluk oluştu. Bu aktörler ekseninde yeni bir çözüm olasılığının güçlü olmadığını görüyoruz. Dolayısıyla, birincisi, yeni bir aktörel değişim gerekiyor. Türkiye’de seçilen yeni bir iktidar, yeni bir heyecan yaratabilir. İkincisi, yeni bir siyaset gerekiyor çünkü Kürt sorunu ölçeği farklı bir boyuta taşındı. Ulusal boyutu, bölgesel boyutu ve uluslararası boyutu var. Dolayısıyla bu üç ekseninde sorunu ele alıp gerçekçi bir çözüm üretmek, şu ana kadar yapılmış bir şey değil.

Aslında Türkiye’deki genel sorunlardan biri, bu meseleyle ilgili henüz derli toplu bir yaklaşımın ortaya konulmamış olması. Örneğin, anlattığınız veriler sadece sorunların bir boyutunu açıklıyor; bunun yanında eğitim, insan hakları, tarım, hayvancılık gibi başka boyutları da var. Devletin verdiği bazı teşvikler var ama örneğin yol kenarlarında başlanmış ancak tamamlanmamış binalar görüyorsunuz. Dolayısıyla burada bir sürecin yeterince takip edilmediği, atılan adımların somut olarak izlenmediği bir durum var. Bunun da iktidar, muhalefet ya da devlet aklıyla ne yapıldığı ne kazanıldığı ve burada neler olup bittiğiyle ilgili bir sorun olduğunu söylemek mümkün.

Bunun ötesinde, hala şöyle bir yaklaşım görüyoruz, Irak’taki benzer bir yaklaşımı Suriye’de de görüyoruz. Hatırlarsanız Irak’ta da aynı tartışmalar vardı, Kürtlerin bir devlet ya da federal yapıya sahip olmasını istemeyen bir yaklaşım vardı ama şu anda orada bir ticaret var ve kabul edilmiş bir durum söz konusu. Şimdi Suriye’de de benzer bir süreç inşa ediliyor. Devlet, burada bir yapı olduğunu ve bunun terörle ilişkili olduğunu düşünüyor ve buna izin vermeyeceğini belirtiyor.

Oysa kişisel olarak Kürtlerle birlikte Türkiye’nin büyüme potansiyelinin çok daha güçlü olduğunu düşünüyorum. Bölgeyi kucaklayacak hem seküler niteliği hem de her iki toplumun da dünyayla bütünleşme arzusu, ticaret başarısı ve bölgedeki toplumlara nazaran daha gelişmiş olması gibi unsurlar Türkiye’nin önceki ticaret yolları ve modernleşme süreçleri ile birleşince, aslında bu iki halkın birbirine yabancı olmadığını, rahatça bir araya gelebileceğini ve sorunların akıllıca bir şekilde çözülebileceğini gösteriyor. Eğitim meselesiyle ilgili bir örnek vereyim. Çoğunuzun hatırlayacağı üzere çözüm sürecinde “İki Dil Bir Bavul” adlı film gösterilmişti. Film bir sürü insanı çok etkiledi, konu hakkında bilinçlenmelerine öncül oldu. Hikâyenin veya sorunun insanı boyutu hep ikinci plana atıldı ve çok siyasallaştırıldı.

Şimdi toparlayacak olursam, bütün bu denklem içerisinde aslında yeni bir dokunuşa, yeni aktörlere, yeni bir hikâyeye ihtiyaç var. SHP’nin 89-91 yılları arasında ortaya koyduğu, belki sürdüremediği, cesaret edemediği veya farklı kırılma noktalarında rahmetli Deniz Baykal’ın öncülük ettiği süreci, bizim açımızdan kötü biten süreci, Cumhuriyet Halk Partisi yeniden sahiplenebilir ve başka bir noktaya taşıyabilir. Bu özgüveni yeni bir siyaset olarak tanımlayabiliriz ve Türkiye’nin buna gerçekten ihtiyacı var, bu özgüvenli siyasete.

Beyond this, we still see a similar approach in Syria as in Iraq. If you remember, there were the same debates in Iraq, there was an approach that did not want the Kurds to have a state or a federal structure, but now there is a trade there, and there is an accepted situation. Now a similar process is being built in Syria. The state thinks that there is a structure here and that it is related to terrorism and explains that it will not allow it.

However, I personally think that Turkey's growth potential is much stronger with the Kurds. The secular nature of the region, the desire of both communities to integrate with the world, the success of trade and the fact that both societies are more developed than other societies in the region, combined with Turkey's previous trade routes and modernisation processes, show that these two peoples are not alien to each other, that they can easily come together and can be resolved in an intelligent way.

Let me give an example related to the issue of education. As many of you may remember, the film "Two Languages One Suitcase" was shown during the solution process. The film had a great impact on many people and raised their awareness about the issue. The human dimension of the story or the problem was always put on the back burner and politicised a lot.

To summarise, within this whole equation, there is actually a need for a new touch, new actors and a new story. The Republican People's Party can reclaim the process that the SHP put forward between 89-91, which it could not sustain. They did not dare to continue or was led by the late Deniz Baykal at different breaking points, a process that ended badly for us, and carry it to another point. We can define this self-confidence as a new politics and Turkey really needs this, this self-confident politics.

We see that there is a rapprochement, the government defines this as an alliance, but in fact it shows that a more emotional bond has been established. We see that CHP mayors in Mersin, Adana, and Istanbul have created a serious emotional bond with the Kurdish people and other citizens. Therefore, we think that this situation is an opportunity and can make a serious contribution. Do you think a new actor, a new touch, a new story, and a new paradigm can contribute to the solution of the problem?

Zeynep Ardic: One more question before I give the floor to Mr Mehmet.

Participant: I would also like to thank Mr Mehmet for this comprehensive analysis. I would like to make an addition and I have a question at the end.

Firstly, the Kurdish problem should be seen as a problem that can be traced back to the period of the foundation of the Republic. When it comes to the founding problem, we see that the CHP comes to the fore. When the CHP is the founding element, all problems are attributed to it. About two years ago, a friend from a press organ I won't name called me. "We are doing a series, local elections are coming up, so we need

Bir yakınlaşma olduğunu görüyoruz, bu yakınlaşmayı iktidar ittifak olarak tanımlıyor ama aslında bu daha fazla bir duygudaşlığın kurulduğunu gösteriyor. CHP'li belediye başkanları ile Mersin'de, Adana'da, İstanbul'da Kürt halkının ve diğer yurttaşların ciddi bir duygusal bağının oluştuğunu görüyoruz. Dolayısıyla bu durumun bir fırsat olduğunu ve ciddi katkı sağlayabileceğini düşünüyoruz. Sizce de yeni bir aktör, yeni bir dokunuş, yeni bir hikâye ve yeni bir paradigma sorunun çözümüne katkı sağlayabilir mi?

Zeynep Ardic: Mehmet Bey'e sözü vermeden önce bir soru daha alalım.

Konuşmacı: Ben de Mehmet Bey'e bu kapsamlı analiz için çok teşekkür ediyorum. Ben de bir ekleme yapmak istiyorum. En sonunda da bir sorum olacak.

Birincisi, Kürt sorununu Cumhuriyetin kuruluş dönemine kadar götürebiliriz. Böyle olunca kurucu unsur olan CHP ön plana çıkıyor ve bütün sorunlar ona yükleniyor. Yaklaşık iki sene önce adını vermeyeceğim bir basın organından bir arkadaş beni aradı. "Bir dizi yapıyoruz, malum yerel seçimler de yaklaşıyor, bu yüzden CHP'yi biraz eleştirmemiz lazım. Bu konuyla ilgili, bölgeden, Mardinliyim ben, bilgi almak istiyoruz. CHP'nin kuruluş yıllarındaki baskılarını anlatabilir misiniz?" dedi. Ben de şunu söyledim: Maalesef size anlatamayacağım, çünkü yıllarca bunu anlattık. Hayatımız CHP'yi eleştirmekle geçti ama yirmi yıldır da AK Parti iktidarda. Eğer onu eleştirmemi istiyorsanız düşüncelerimi söyleyebilirim. Yok, hayır, CHP'yi eleştiren birini istiyorsanız size bir telefon numarası verebilirim, dedim ve bir yakınımın numarasını verdim. Şimdi olay şu ki, ben de CHP'nin bu son süreci Türkiye için de bir şans, AK Parti için de bir şans, Erdoğan için de bir şans. Yani CHP'nin geldiği nokta bir şans olarak görülebilir.

Kürt sorunundan CHP'yi sorumlu tutmak, geniş bir perspektif sunuyor. Sebebi de CHP'nin cumhuriyetin kuruluşunun sahibi olarak görülmesidir, bu sebepten dolayı eğer daha derli toplu, demokratik, bilimsel ve akılcı bir siyaset yürütürse aynı zamanda AK Parti'nin de önünü açabilir. Özellikle Kürt sorununun kültürel ve dil sorunu olarak ele alınması ve AK Parti'nin bu konuda attığı adımların yeterli görülüp görülmediği noktasında yapılan tespitler önemli. Türkiye'de Kürtçe yayıncılığın serbestleşmesi, devlet ve özel okullarda Kürtçe öğretimi gibi konularda AK Parti'nin belirli bir noktaya kadar ilerlediğini ve bu adımların Kürt toplumunun taleplerinin önemli bir kısmını karşıladığını söyleyebiliriz. Ancak bu adımların henüz yeterince teşvik edilmediği, eksikliklerin olduğu ve engellerle karşılaşıldığını da belirtmeliyiz. İlk olarak, Kürtçe yayıncılığı ve eğitimi konusunda yapılan ilerlemeler ve eksikliklerden bahsedebiliriz. Devlet kanallarında Kürtçe yayıncılık serbest olmasına rağmen, resmi olarak tanımlanmış bir yasal dayanak bulunmuyor. Özel okullarda ve bazı devlet okullarında Kürtçe öğretimi serbest olmasına rağmen, bu alanlar yeterince teşvik edilmiyor ve eksiklikler devam ediyor. Ayrıca, Kürt dili ve edebiyatı, üniversitelerde ve benzeri alanlarda tanınması ve geliştirilmesi konusunda da adımlar atıldı ve üniversitelerde bölümler, Kürdoloji bölümleri, açıldı, ancak bu adımlar yeterli değil çünkü önünde engeller ve öğretmen eksikliği var. Siyasi bağlamda, Türkiye demokratik bir sorunla karşı karşıya. Özellikle Erdoğan ve kadrolarının siyasal İslamcılığı öne çıkaran politikaları, iç ve dış gelişmelerle birlikte

to criticise the CHP a bit. We would like to get information on this subject from the region, I am from Mardin. Can you tell us about the oppression of the CHP during its foundation years?" I said the following: "Unfortunately, I cannot tell you, because we have been telling you about it for years. We spent our lives criticising the CHP, but the AK Party has been in power for twenty years. If you want me to criticise it, I can tell you what I think. No, no, if you want someone who criticises the CHP, I can give you a phone number, I said, and I gave them the number of a relative of mine". Now the thing is, I think this latest process of the CHP is a chance for Turkey, a chance for the AK Party, a chance for Erdoğan. In other words, the point the CHP has reached can be seen as a chance.

Holding the CHP responsible for the Kurdish question in this context offers a broad perspective. The reason is that the CHP is seen as the owner of the founding of the Republic, and for this reason, if it conducts a more organised, democratic, scientific, and rational policy, it can also pave the way for the AK Party. In particular, it is important to consider the Kurdish problem as a cultural and language problem and to determine whether the steps taken by the AK Party in this regard are considered sufficient. We can say that the AK Party has progressed to a certain point on issues such as the liberalisation of Kurdish broadcasting and the teaching of Kurdish in public and private schools, and that these steps have met a significant part of the demands of the Kurdish community. However, it should also be noted that these steps have not yet been sufficiently encouraged, there are shortcomings and obstacles have been encountered. Firstly, we can talk about the progress and short comings in Kurdish language broadcasting and education. Although Kurdish broadcasting is allowed on state channels, there is no officially recognised legal basis. Although teaching Kurdish in private schools and some state schools is permitted, these areas are not sufficiently incentivised, and shortcomings persist. Steps have also been taken to recognise and develop Kurdish language and literature in universities and similar fields, and departments, Kurdology departments, have been opened in universities, but these steps are not sufficient because there are obstacles and a lack of teachers.

In the political context, Turkey is facing a democratic problem. In particular, the policies of Erdoğan and his cadres, which put political Islamism at the forefront, have lost balance with domestic and foreign developments, resulting in problems in relations with neighbouring countries such as Syria. As Mr Mehmet mentioned, this policy has actually led to a bad experience for Turkey and therefore to more mistakes. For example, Salih Müslüm was educated in Turkey, travelled freely to and from Turkey and was welcomed by AK Party members, but suddenly the situation changed. In fact, Turkey could have conducted its Kurdish policy in Iraq in the same way it conducts its Kurdish policy in Syria, in the same liberal, friendly manner, treating them as relatives of our citizens, as it treats Turkmens in Kirkuk and Mosul, as it treats Azerbaijanis in Azerbaijan, and could have conducted this business on the basis of friendship.

dengeyi kaybetti ve buna bağlı olarak Suriye gibi komşu ülkelerle ilişkilerde sorunlar yaşanıyor. Mehmet beyin de söylediği gibi, aslında Türkiye'nin bu siyaseti kendi açısından kötü bir deneyime sebep oldu ve bundan dolayı daha fazla hata işlenmesine sebebiyet verdi. Örneğin; Salih Müslüm Türkiye'de okumuş, Türkiye'ye serbest gelip giderken, AK Partililer tarafından karşılanırken birdenbire durum değişti. Aslında Türkiye Irak'ta Kürt siyasetini nasıl yürütüyorsa, Suriye'de de aynı şekilde, liberal, onlara aynen bizim yurttaşlarımızın akrabaları gibi, Kerkük ve Musul'da Türkmencilere nasıl yaklaşıyorsa, Azerbaycan'daki Azerilere yaklaşıyorsa, onlara da aynı yaklaşımı sergileyip dostluk temelinde bu işi yürütebilirdi.

Tabii ki, uzun soluklu bir hikâye olarak, şu anki tüm siyasi gelişmelerin sonucunda geldiğimiz noktada, aslında bu iktidarın tek başına yürütebileceği olumlu bir barış süreci bulunmamaktadır. Bu sürecin önünü ancak yeni aktörler açabilir, destekleyebilir ve cesaretlendirebilir. CHP'nin geldiği son nokta olan İmamoğlu, Özel ve benzeri kadrolar, kendilerini gözden geçirerek biraz daha yeni bir açılım yapabilirler. Tabii ki bunu hükümetle birlikte yapmaları da bir şans olabilir.

Şimdi gelelim soru kısmına; Kürtlerin hiç mi suçu yok ya da Kürt aktörlerinin hiç mi suçu yok, özellikle Kürt siyasal yapılarının, belki de çoğu yanlışlık oraya aittir. Özellikle şu anda Kürtleri siyasal olarak temsil eden DEM Partisi, eski partiler HADEP, DEP vs. süreçlerinden sonra, Kürtlerin temel sorunlarıyla ilgili hem parlamento içinde hem de dışında akılcı, bilimsel, mantıklı bir siyaset yürütmüyor. Genellikle hamaset üzerinden. Olumlu bir siyaset yürütmediği için, örneğin en basitinden bir saattir ekonomik sorunları ve barışı konuşuyoruz; aslında bizim bölgemizde tarım ve hayvancılık tamamen bitirildi, Türkiye genelinde de aynı şekilde. Doğu ve Güneydoğu'da ise bu durum çok daha kötü. Turizm örneğini de verebiliriz, çünkü Kürt sorunu sadece cezaevlerindeki tutsakların yaşamıyla ilgili olmamalı, tabii ki her bir insanın yaşamı kutsaldır, ama Hasankeyf örneğinde olduğu gibi, insanlara verilen önem aynı şekilde Hasankeyf'e verilseydi, bugün Hasankeyf dünyanın en önemli tarihi eserlerinden biri olurdu ve bölgemiz için turizm açısından çok önemli olurdu. Bu konuda legal parti, Kürt legal siyaseti adına bir çaba sarf etmedi, birkaç küçük adım dışında. Bu bölgelerde mesela DEM Partisi ülkemizin hemen hemen hiçbir sorunuyla, trafik sorunları, tarım işçilerinin sorunları, ekonomik sorunlarıyla ilgili bir politika geliştirmiyor. Acaba ticaret odası bu konularla ilgili DEM Partisi'ne baskı yapıyor mu, eleştiriyor mu?

Mehmet Kaya: Bu konuda söylediklerinize katılıyorum. Çözüm süreci dahil olmak üzere, politika üretme konusunda gerçekten başarılı olmadılar. Özellikle çözüm sürecinin sonuçlarını ortaya koymak için neden bir çalışma yapmadıklarını anlamıyorum. Evet, belki bu yargılanma olaylarından dolayı çekiniyor olabilirler, ancak bir partnerinizle yol alıyorsanız onun omuzuna basarak ilerleyemezsiniz; beraber yürümek zorundasınız. Çözüm sürecinin sonunda HDP'nin aldığı tavır, şu anda Kürtler arasında yoğun bir şekilde eleştiriliyor.

Etnik bir saldırı altında olan Kürtler, ekonomi hakkında bile konuşmakta zorlanıyor. Şu

Of course, as a long-term story, at the point we have reached as a result of all the current political developments, there is actually no positive peace process that this government can carry out alone. Only new actors can pave the way for, support, and encourage this process. Imamoğlu, Özel and similar cadres, who are the last point that CHP has reached, can make a new initiative by reviewing themselves. Of course, it may also be a chance for them to do this together with the government.

Now let's come to the question: Are the Kurdish actors not at fault at all, especially the Kurdish political movements? Perhaps most of the mistakes belong there. Especially the DEM Party, which currently represents the Kurds politically, after the processes of the former parties HADEP, DEP etc., does not conduct a rational, scientific, logical policy on the basic problems of the Kurds both inside and outside the parliament. For example, we have been talking about economic problems and peace for an hour; in fact, agriculture and animal husbandry have been completely destroyed in our region, and the same is true in Turkey in general. In the East and Southeast, the situation is much worse. We can also give the example of tourism, because the Kurdish problem should not only be about the lives of prisoners in prisons, of course the life of every human being is sacred, but as in the case of Hasankeyf, if the same importance given to people were given to Hasankeyf, today Hasankeyf would be one of the most important historical monuments in the world and would be very important for tourism in our region. In this regard, the legal party has not made any effort on behalf of Kurdish legal politics, except for a few small steps. In these regions, for example, the DEM Party does not develop a policy on almost any problem of our country, traffic problems, problems of agricultural workers, economic problems. I wonder if the chamber of commerce pressures or criticises the DEM Party on these issues.

Mehmet Kaya: I agree with what you say on this issue. They have not been really successful in producing policies, including the solution process. I don't understand why they haven't done any work, especially to put forward the results of the solution process. Yes, maybe they are hesitant because of these trials, but if you are travelling with a partner, you cannot move forward by stepping on their shoulders; you have to walk together. The HDP's stance at the end of the solution process is currently being heavily criticised among Kurds.

Under ethnic attacks, Kurds find it difficult to even talk about the economy. At the moment, Kurds have started to experience the AK Party's policies, which are similar to the practices of the military tutelage in the early 2000s. As a result, there is a mass of people who definitely do not vote for the AK Party. Despite this, the DEM Party has been losing votes recently. This situation was also observed in the local elections and there is a mass of people who did not go to the polls far above the average of Turkey, which shows the reaction of the society.

The AK Party's closing its doors to civil society in the region is also an important problem. Especially the practices of former Interior Minister Soylu and the governors

Participants during the discussion session.

Tartışma oturumu sırasında katılımcılar.

anda Kürtler, AK Parti'nin, 2000'lerin başındaki askeri vesayet in uygulamalarına benzer politikalarını deneyimlemeye başladılar. Bunun sonucunda kesinlikle AK Parti'ye oy vermeyen bir kitle oluştu. Buna rağmen, son dönemde DEM Parti oy kaybederek ilerliyor. Yerel seçimlerde de bu durum görüldü ve Türkiye ortalamasının çok üzerinde sandığa gitmeyen bir kitle var, bu da toplumun tepkisini gösteriyor.

Bölgedeki sivil topluma AK Parti'nin kapılarını kapatması da önemli bir sorun. Özellikle eski İçişleri Bakanı Soylu'nun uygulamaları ve bölgeye atanan valiler, sivil toplumla kapalı bir şekilde çalışıyor.

Hükümetin bazı adımlar atması gerekiyor ki biz de Kürt siyasetine yönelik eleştirilerimizi dile getirebilelim. Şiddetin bir yöntem olarak kullanılmaması gerektiğini vurgulamak önemli. "Biz hazırız" diyorlar ama maalesef o tren kaçtı. Belki çözüm süreci öncesi bunu yapmış olsaydık, dediğiniz gibi ulusallaşmadan ve uluslararası olmadan bu önemli bir değerdi. Ancak bunu bile söyleyemiyorduk. Hükümetin bu konudaki tutumu halen sıkıntılı. Örneğin, Mezopotamya kelimesini fuarcılıkta kullandığımız için 2007-2008 yıllarında askerle tartışıyorduk. "Mezopotamya'yı kullanamazsınız" diyorlardı. 2013 yılında Mezopotamya ismi Başbakanlık GAP İdaresi tarafından bölgenin adı olarak tescillendi. Şimdi aynı sıkıntıyı Amedspor'da yaşıyoruz. Adını değiştir, her türlü yardımı yapayım, diyorlar. Birkaç yıl sonra bu da değişecektir. Aslında aramızdaki sorunun anlaşılması gerekiyor, çok büyük bir mesele değil burada.

appointed to the region work in a closed manner with civil society.

The government needs to take some steps so that we can express our criticism of Kurdish politics. It is important to emphasise that violence should not be used as a method. They say “we are ready” but unfortunately that train has run away. Maybe if we had done this before the solution process, as you say, this would have held important value without being nationalised and internationalised. However, we could not even say that. The government’s attitude on this issue is still troubled. For example, we were arguing with the military in 2007-2008 because we used the word Mesopotamia in the fair organisation. “You cannot use Mesopotamia,” they would say. In 2013, the name Mesopotamia was registered as the name of the region by the Prime Ministry GAP Administration. Now we are experiencing the same problem with Amedspor. They say, “Change the name and I will help you in every way. After a few years this will also change. Actually, the problem between us needs to be understood, it is not a big issue here.

People are aware that many problems such as education in mother tongue and fundamental rights have been overcome with the steps taken by the AK Party. Everyone should take steps to contribute to the solution from where they are, there is no obligation to come together. The task here falls on the business world and civil society. The AK Party could not celebrate the championship of Amedspor from its own side. The champion of the other group is Erdoğan’s team. He says, ‘I founded this team, the infrastructure of Bahçeşehir’. It became the champion, Amedspor became the champion too. In order not to celebrate Amedspor, they did not celebrate both teams. 36 DEM deputies wanted to come to the last match, and we said, ‘Here you go, three people can come.’ The AK Party doesn’t see this. The AK Party does not have to negotiate with DEM but has to see this. It needs to take confidence building steps from where it is. Then we will also have a say against the DEM. As a result, the AK Party is the government for us. They need to take the first step. Not against them, but from where they are, they should take steps to contribute to this process.

Zeynep Ardiç: I would like to add this here, we actually mentioned it in the breaks. Our list of participants was more crowded. Representatives of other parties were also going to come. Representatives from DEVA Party, Future Party, and Felicity Party were going to attend. However, some of them could not come due to health problems, some for other reasons. We were also supposed to have participants from the DEM Party, but they are not here because they are in the region. If they were here, they could have made the necessary explanations. Maybe at another meeting in the future. At this point, if there are any other questions, I will extend the microphone.

Participant: I just want to mention one thing briefly. Thank you very much for your speech, it was really comprehensive and you also mentioned concrete numbers. In particular, you mentioned a figure of 4.2 trillion regarding the cost of these works. I guess this is the total cost. This cost can be discussed, but we can see that it is a very

AK Parti’nin attığı adımlarla anadilde eğitim, temel haklar gibi konularda birçok sorunun aşıldığının insanlar farkında. Herkesin bulunduğu yerden çözüme katkı sağlayacak adımlar atması gerekiyor, bir araya gelme zorunluluğu yok. Burada görev iş dünyası ve sivil topluma düşüyor. AK Parti kendi tarafından Amedspor’un şampiyonluğunu kutlayamadı. Diğer grubun şampiyonu Tayyip Bey’in takımı. Tayyip Bey diyor ki, ‘ben kurdum bu takımı, Bahçeşehir’in altyapısı’ diye. O da şampiyon oldu, Amedspor da şampiyon oldu. Amedspor’u kutlamamak için iki takımı da kutlamadılar. Son maça 36 DEM milletvekili gelmek istedi, biz de buyurun, üç kişi gelebilir, dedik. AK Parti bunu görmüyor. İlla DEM ile müzakere etmesi gerekmiyor ama bunu görmeli. Bulduğu yerden de güven artırıcı adımlar atabilir. O zaman biz de DEM’e karşı söz hakkı sahibi olabiliriz. Sonuç olarak, hükümet bizim için AK Parti’dir. İlk adımı onların atması gerekiyor. Onlara karşı değil, buldukları yerden kendileri bu sürece katkı sunacak adımlar atmalıdır.

Zeynep Ardiç: Burada şunu eklemek istiyorum, aslında aralarda da bahsetmiştik. Katılımcı listemiz daha kalabalıktı. Diğer parti temsilcileri de gelecekti. DEVA Partisi, Gelecek Partisi ve Saadet Partisi’nden temsilciler katılacaklardı. Ancak kimisi sağlık sorunları, kimisi başka sebeplerden dolayı gelemedi. DEM Parti’den de katılımcılarımız olacaktı, fakat onlar da bölgede oldukları için burada değiller. Burada olsalardı kendileri gerekli açıklamaları yapabilirlerdi. Belki önümüzdeki başka bir toplantıda diyelim. Bu noktada, başka soruları olanlar varsa, mikrofonu uzatıyorum.

Konuşmacı: Kısaca bir şeye değinmek istiyorum sadece. Konuşmanız için çok teşekkür ederim, gerçekten çok kapsamlıydı ve somut sayılara da değindiniz. Özellikle bu çalışmaların maliyetiyle ilgili 4.2 trilyonluk bir rakamdan bahsettiniz. Herhalde bu toplam maliyet oluyor. Bu maliyet tartışılabilir, ancak bunun çok büyük bir şey olduğunu görebiliyoruz. Türkiye açısından, bölge ve Kürtler açısından, komşu ülkeler açısından da bunun çok büyük bir ekonomik maliyeti olduğu açık. Zaten Cumhurbaşkanı Erdoğan da zamanında ‘siz bir merminin fiyatını biliyor musunuz’ diyerek, bunun ne kadar maliyetli olduğunu ifade etmişti.

Çözüm süreci ile ilgili konuşurken, tarafların niyetlerinden bahsediyoruz. Ancak ekonomik maliyet açısından bakıldığında da herkesin kaybettiği bir durum söz konusu ve bu durum halen devam etmekte. Bunun bir kısmını beka kaygısıyla, ideolojik kaygılarla vs. açıklayabiliriz belki ama çok da yeterli gelmiyor gibi. Az önce siz konuşurken birkaç defa ‘AK Parti bunu görmüyor’ dediniz. İnsanlar bu sorunları görmüyor mu? Çatışmaların bu kadar bedeli olduğunu, insani boyutunu saymıyorum bile. Sadece ekonomik kayıplar bile çok fazla. Bilinmediği, görülmediği için mi böyle bir şey var? Çünkü bu durum bundan sonraki süreç için de önemli. İnsanlar bunu bilmiyor, görmüyorsa anlatmak, öğretmek lazım ama bazı insanlar da belki bunun böyle olmasını tercih ediyor. Özetle, burada kaybeden çok insan var ama kazananı da vardır diye tahmin ediyorum. Çünkü çözüm süreci gibi bir süreç tekrar başlayacaksa, mevcut durumdan kazananların da kim olduğunu görmek lazım. Onlara karşı bir çözüm süreci yürütülecek bir anlamda.

big thing. It is clear that this is a huge economic cost for Turkey, for the region, for the Kurds and for the neighbouring countries. President Erdoğan had already expressed how costly this is by saying 'do you know the price of a bullet'.

When we talk about the resolution process, we talk about the intentions of the parties. However, in terms of economic cost, there is a situation where everyone loses and this situation is still continuing. We can explain some of this with survival concerns, ideological concerns, etc., but it does not seem to be enough. When you were speaking just now, you said 'AK Party does not see this' several times. Do people not see these problems? I don't even count the humanitarian dimension of the conflicts. Even just the economic losses are too much. Is there such a thing because it is not known or seen? Because this situation is also important for the next process. If people don't know this, if they don't see it, they need to be told and taught, but some people may prefer it to be like this. To summarise, there are a lot of losers here, but I guess there are also winners. Because if a process like the solution process is going to start again, it is necessary to see who the winners are in the current situation. In a sense, a solution process will be carried out against them. So who are they? Who benefits from the continuation of the current process?

Mehmet Kaya: When we look at the figures and the things I have just mentioned, the winning side of this policy in Turkey was the military tutelage in the past. As it is understood from Davutoğlu's statement that he decided to continue politics after the raid on the Aktütün police station, he gives a clear message in his speech, 'I decided to continue politics after that'. There are no answers to the questions of who did this and why they did it.

When the former Prime Minister came to Diyarbakır, we told him about these problems and the GAP, and he found us right. The Keban Dam, which expired this year, was not irrigated. When you build a dam, if 60 TL or 70 TL is earned from its energy, 40 TL is earned from its irrigation, thus revealing the cost and profit of an investment. He told us that there was a decision not to do it in the National Security Council (MGK) decision. Now, finally, funds have been sent for 212 km of irrigation canals. Since the irrigation canals deteriorated before the water even passed through them, 600 million repair allowance was allocated. For the first time, at the end of 2023, water passed through the canals, exactly 17 years later. When you consider the potential benefits for the region, one questions the reasons behind the negligence.

However, because of the young population in the region, we believe that there is still a concern in Turkey. The fear that if we leave the Kurds in their place, strong, hard-working and able to use their language, a structure similar to Kurdistan in Syria and Iraq, will be created in Turkey. Even though going to the West, finding a job in the West, integrating, working in the West is a bit more of a priority. At the moment, we can give space to all investors who can come to Diyarbakır, but we cannot get past the governor. Because every Kurd in this country is described as a "political Kurd" by

Onlar kim peki? Mevcut sürecin devam etmesinden faydalanan kimler?

Mehmet Kaya: Rakamlar ve biraz önce saydığım işlere bakıldığında zaman, Türkiye'de bu politikadan kazanan taraf geçmişte askeri vesayetti. Davutoğlu'nun Aktütün Karakolu baskınından sonra siyasete devam kararı aldım açıklamasından da anlaşıldığı gibi, konuşmasında açık bir mesaj veriyor, 'ondan sonra devam kararı aldım' kararını iyi okumak lazım. Bu olayı kimler yaptı ve neden yaptılar sorularının yanıtları yok.

Eski Başbakan Diyarbakır'a geldiğinde, biz bu sorunları, GAP'ı anlattık ve kendisi bizi haklı buldu. Keban Barajı, ki bu yıl ömrü doldu, sulaması yapılmadı. Bir baraj yaptığınız zaman, enerjisinden 60 TL ya da 70 TL kazanılıyorsa, sulamasından da 40 TL kazanılıyor, böylece bir yatırımın maliyeti ve kazancı ortaya çıkıyor. Kendisi bize MGK kararında yapılmaması kararı var dedi. Şimdi sonunda 212 km sulama kanalları için ödenek gönderildi. Sulama kanalları su dahi geçmeden bozulduğu için 600 milyon tamir ödeneği çıktı ve yapıldı. İlk defa 2023'ün sonunda içinden şu geçti, tam olarak 17 yıl sonra içinden su geçti. Böyle ihmal edilen yatırımları gözden geçirince, arkasında başka bir akıl olduğunu, bu işin bir kazananı olduğunu tahmin ediyoruz.

Bununla birlikte, bölgedeki genç nüfustan dolayı, Türkiye'de hâlâ bir endişenin hâkim olduğuna inanıyoruz. Eğer Kürtleri yerlerinde, güçlü, çalışkan ve dillerini kullanabilir bir şekilde bırakırsak, Suriye ve Irak'taki Kürdistan'a benzer bir yapı Türkiye'de de oluşur korkusu. Batıya gitmek, batıda iş bulmak, entegre olmak, batıda çalışmak biraz daha öncelik olsa da. Şu an Diyarbakır'a gelebilecek bütün yatırımcılara yer verebiliriz ama valiyi aşamıyoruz. Çünkü bu ülkedeki her Kürt, "siyasal Kürt" diye tarif ediyor Cumhurbaşkanımız da siyasal Kürt olarak değerlendiriliyor. Yaşanan süreci değerlendirince nihai hedeflerden birinin, bölgenin askeri vesayete açık olması olduğunu görüyoruz. Bu bölgenin ayrılması bana göre bir hayal ürünü ve kazanç ürünü, yani bunu sürekli diri tutmak bir kazanç ürünü. Sadece Kürtçe'yi konuşuyorum diye, Erbil'le olan ortaklığımız Kayserili tüccarla olan ortaklığımızdan daha üstün değil, aslında Kayserili tüccarla daha çok ortaklığımız var, İstanbullu ile daha rahat anlaşıyorum, sosyal açıdan da her konuda da daha iyi anlaşıyorum ama yaratılan bu siyasal korkudan beslenen güçlü bir siyasi yapı var.

Bir düşünün, CHP ile AK Parti bir araya gelip Türkiye'de öncelikli olarak 20 madde belirlenseler ve "Bunları çözeceğiz" deseler, Türkiye'deki siyasi dengeler bir anda değişmeye başlar. Bu durum önce bozulmaya çalışılır, bozulamazsa yeni bir siyasi atmosfer ortaya çıkar ve başka aktörler sahneye çıkabilir. Amedspor örneğinde verdim, bir araştırma yaptık, Amedspor'un taraftar sayısının maksimum seviyeye ulaştığı dönem, Bahçeli'nin "Amedspor diye bir şey yoktur" açıklamasından sonra oldu. O andan itibaren Avrupa'dan her yerden forma istenmeye başlandı. Bu durum birbirini besleyen unsurlar yaratıyor, yani karşılıklı olarak birbirlerini güçlendiriyorlar. Amedspor'un her maçı ayrı bir soruna dönüşüyor tabii ki. Etnik çatışma, her ülkede siyasetçilerin beslendiği bir alan ve bence bu güçlü bir alan. Bu durumu daha önce de birçok kez dile getirdik, geçmişte askerler bundan besleniyordu, şu anki mevcut siyasette ise hem

our President and is considered a political Kurd. When we evaluate the current process, we see that one of the ultimate goals is to open the region to military tutelage. In my opinion, the separation of this region is a product of imagination but for some people keeping this thought alive serves as a product of political gain, fearmongering. Just because I speak Kurdish, our partnership with Erbil is not superior to our partnership with a merchant from Kayseri, in fact we have more in common with a merchant from Kayseri, I get on better with people from Istanbul, I get on better with them socially and in every other way, but there is a strong political structure that feeds on this political fear.

Imagine if the CHP and the AK Party came together and identified 20 prioritised issues in Turkey and said, "We will solve them", the political balance in Turkey would change in an instant. This situation would first be tried to be disrupted, and if it cannot be disrupted, a new political atmosphere would emerge and other actors could come on the scene. I gave the example of Amedspor, we had research conducted, and the period when the number of Amedspor's supporters reached the maximum level was after Bahçeli's statement "There is no such thing as Amedspor". From that moment on, we started to receive requests for shirts from all over Europe. This situation creates elements that feed each other, in other words, they mutually reinforce each other. Of course, every match of Amedspor turns into a separate problem. Ethnic conflict is an area that politicians in every country feed on and I think this is a powerful area. We have expressed this many times before, in the past the soldiers fed on this, in the current politics both the CHP and the AK Party need to separate from these political elements. As in the case of Amedspor, it shows how ethnic conflicts are turned into a political material and how these conflicts mutually reinforce each other. Bahçeli's statement has increased the popularity of Amedspor, which shows how ethnic conflict creates an opportunity for politicians. Ethnic conflicts can be a powerful tool for political parties, but this harms social peace and harmony.

The CHP and the AK Party need to adopt a more constructive and conciliatory political approach, avoiding the use of ethnic conflicts and political elements. This could positively change the political atmosphere in Turkey. If political parties in Turkey work together for social peace and reconciliation, this would contribute to the democratic development and economic progress of the country. If the major political parties in Turkey, such as the CHP and the AK Party, come together and take joint steps to solve the country's priority problems, this could change the political balance in a positive direction. It is important for social peace and harmony that ethnic conflicts are not used as a tool by politicians. Political parties should act together for Turkey's democratic development and economic development.

CHP'nin hem de AK Parti'nin bu siyasi unsurlardan ayrışması lazım. Amedspor örneğinde olduğu gibi, etnik çatışmaların nasıl siyasi bir malzeme haline getirildiğini ve bu çatışmaların nasıl karşılıklı olarak güçlendirildiğini gösteriyor. Bahçeli'nin açıklaması, Amedspor'un popülaritesini artırmış ve bu durum, etnik çatışmanın siyasiler için nasıl bir fırsat yarattığını ortaya koymuştur. Etnik çatışmalar, siyasi partiler için güçlü bir araç olabilir, ancak bu durum toplumsal barışa ve uyuma zarar verir.

CHP ve AK Parti'nin, etnik çatışmaları ve siyasi unsurları kullanmaktan kaçınarak, daha yapıcı ve uzlaşmacı bir siyaset anlayışı benimsemeleri gerekiyor. Bu, Türkiye'nin siyasi atmosferini olumlu yönde değiştirebilir. Türkiye'deki siyasi partilerin, toplumsal barış ve uzlaşma için birlikte hareket etmeleri, ülkenin demokratik gelişimine ve ekonomik kalkınmasına katkıda bulunacaktır. Türkiye'de CHP ve AK Parti gibi büyük siyasi partilerin bir araya gelerek, ülkenin öncelikli sorunlarını çözmek için ortak adımlar atmaları, siyasi dengeleri olumlu yönde değiştirebilir. Etnik çatışmaların siyasiler tarafından bir araç olarak kullanılmaması, toplumsal barış ve uyumun sağlanması açısından önemlidir. Türkiye'nin demokratik gelişimi ve ekonomik kalkınması için siyasi partilerin birliktelikte hareket etmeleri gerekmektedir.

CONCLUSION

The Ambassador Pirkko Hämäläinen expressed gratitude for the discussion and thanked all participants, speakers, and DPI for organising the event. The Ambassador emphasised the importance of discussions in building understanding, recognising needs and wishes, and comprehending the reasons for progress. Key concepts highlighted included the importance of building trust and the idea that while the past cannot be changed, the future can be shaped. The Ambassador stressed the significance of these principles in determining the next steps to benefit all stakeholders involved.

The Ambassador acknowledged that the process is not simple. They shared Finland's historical challenges, including the civil war and the Åland Islands dispute with Sweden, which was resolved by the League of Nations. The Åland Islands were retained under Finnish sovereignty, with demilitarisation and autonomy preserved.

Additionally, the Ambassador discussed the ongoing issues concerning Finland's indigenous Sami people, who predominantly reside in Lapland today but once lived throughout Finland. Over the past 30 to 40 years, Finland has seen continuous debate over the Sami people's rights and position. While an ideal situation has not been achieved, Finland has made consistent progress towards fostering better understanding between the Finnish majority and the Sami people.

Drawing from Finland's experience, the Ambassador highlighted the complexity of these matters in understanding different backgrounds, desires, and wishes. The Ambassador reiterated the importance of ongoing discussions and mutual understanding. The Ambassador assured the audience in Ankara that they are willing to facilitate and host similar discussions in the future if there is continued interest. The Ambassador concluded by expressing their gratitude for the participation and indicated that these remarks were intended as comments rather than questions, then returned the floor to the host.

As the meeting came to an end, Mr Yıldız thanked the participants, Ambassador Hämäläinen and the staff of the Finish Embassy in Ankara for the fruitful discussions and reiterated DPI's commitment to further focus on the relationship between the economy, conflict and peace as a key topic to publicise the idea of peace.

SONUÇ

Büyükelçi Pirkko Hämäläinen tartışmadan duyduğu memnuniyeti dile getirerek tüm katılımcılara, konuşmacılara ve DPI'ya etkinliği düzenledikleri için teşekkür etti. Büyükelçi, tartışmaların anlayış oluşturma, ihtiyaç ve istekleri saptama ve ilerleme kaydetme açısından önemini vurguladı. Vurgulanan temel kavramlar arasında güven inşa etmenin önemi ve geçmişin değiştirilemeyeceği, geleceğin şekillendirilebileceği, vardı. Büyükelçi, tüm paydaşların yararına olacak bu ilkelerin önemini vurguladı.

Büyükelçi sürecin basit olmadığını kabul etti. Finlandiya'nın iç savaşı ve İsveç ile yaşadığı ve Milletler Cemiyeti tarafından çözüme kavuşturulan Åland Adaları anlaşmazlığı gibi tarihi zorluklardan bahsetti. Åland Adaları, askersizleştirme ve özerklik korunarak Finlandiya egemenliği altında tutuldu.

Büyükelçi ayrıca, günümüzde ağırlıklı olarak Laponya'da yaşayan ancak bir zamanlar Finlandiya'nın tamamında yaşamış olan Finlandiya'nın yerli halkı Sami'lerle ilgili süregelen sorunları da ele aldı. Geçtiğimiz 30-40 yıl boyunca Finlandiya'da Sami halkının hakları ve konumu konusunda sürekli tartışmalar yaşandı. İdeal bir duruma ulaşılamamış olsa da Finlandiya, Fin çoğunluk ile Sami halkı arasında daha iyi bir anlayış geliştirme yönünde istikrarlı bir ilerleme kaydetti.

Büyükelçi, Finlandiya'nın deneyimlerinden yola çıkarak, farklı geçmişler, arzular ve isteklerin olduğu bu konuların karmaşıklığının altını çizdi. Büyükelçi devam eden görüşmelerin ve karşılıklı anlayışın önemini yineledi. Ankara'daki dinleyicilere, ilginin devam etmesi halinde gelecekte de benzer görüşmeleri kolaylaştırmaya ve ev sahipliği yapmaya hazır oldukları konusunda güvence verdi. Büyükelçi sözlerini katılımdan duydukları memnuniyeti ifade ederek bitirdi ve bu sözlerin sorudan ziyade yorum niteliğinde olduğunu belirttikten sonra sözü ev sahibine bıraktı.

Toplantı sona ererken Sayın Yıldız katılımcılara, Büyükelçi Hämäläinen'e ve Ankara'daki Finlandiya Büyükelçiliği çalışanlarına verimli tartışmalar için teşekkür etti. Yıldız, DPI'nın barış fikrinin toplumsallaşması için kilit bir konu olarak ekonomi, çatışma ve barış arasındaki ilişkiye daha fazla odaklanma taahhüdünü yineledi.

Group picture.

Grup fotoğrafı.

DPI AIMS AND OBJECTIVES

Aims and objectives of DPI include:

- To contribute to broadening bases and providing new platforms for discussion on establishing a structured public dialogue on peace and democracy building.
- To provide opportunities, in which different parties are able to draw on comparative studies, analyse and compare various mechanisms used to achieve positive results in similar cases.
- To create an atmosphere whereby different parties share knowledge, ideas, concerns, suggestions and challenges facing the development of a democratic solution in Turkey and the wider region.
- To support, and to strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers.
- To identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence democracy-building.
- Promote and protect human rights regardless of race, colour, sex, language, religion, political persuasion or other belief or opinion.

DPI aims to foster an environment in which different parties share information, ideas, knowledge and concerns connected to the development of democratic solutions and outcomes. Our work supports the development of a pluralistic political arena capable of generating consensus and ownership over work on key issues surrounding democratic solutions at political and local levels.

We focus on providing expertise and practical frameworks to encourage stronger public debates and involvements in promoting peace and democracy building internationally. Within this context DPI aims to contribute to the establishment of a structured public dialogue on peace and democratic advancement, as well as to widen and create new existing platforms for discussions on peace and democracy building. In order to achieve this we seek to encourage an environment of inclusive, frank, structured discussions whereby different parties are in the position to openly share knowledge, concerns and suggestions for democracy building and strengthening across multiple levels.

DPI's objective throughout this process is to identify common priorities and develop innovative approaches to participate in and influence the process of finding democratic solutions. DPI also aims to support and strengthen collaboration between academics, civil society and policy-makers through its projects and output. Comparative studies of relevant situations are seen as an effective tool for ensuring that the mistakes of others are not repeated or perpetuated. Therefore we see comparative analysis of models of peace and democracy building to be central to the achievement of our aims and objectives.

DEMOKRATİK GELİŞİM ENSTİTÜSÜ'NÜN AMAÇLARI VE HEDEFLERİ

DPI'nin amaçları ve hedefleri:

- Barışın ve demokrasinin inşası üzerine yapılandırılmış bir kamusal diyalogun oluşması için gerekli olan tartışma ortamının geliştirilmesi ve genişletilmesi.
- Farklı kesimlerin karşılaştırmalı çalışmalar vesilesiyle bir araya gelerek, farklı dünya örnekleri özelinde benzer durumlarda olumlu sonuçlar elde etmek için kullanılmış çeşitli mekanizmaları incelemesine ve analiz etmesine olanak sağlamak. Farklı kesimlerin bir araya gelerek Türkiye ve daha geniş bir coğrafyada demokratik bir çözümün geliştirilmesine yönelik bilgilerini, düşüncelerini, endişelerini, önerilerini, kaygılarını ve karşılaşılan zorlukları paylaştığı bir ortam yaratmak. Akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve karar alıcılar arasındaki işbirliğinin desteklemek ve güçlendirmek.
- Ortak öncelikleri belirlemek ve demokrasi inşası sürecini ve sürece katılımı etkileyecek yenilikçi yaklaşımlar geliştirmek. Din, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi görüş ve inanç farkı gözetmeksizin insan haklarını teşvik etmek ve korumak.

Demokratik Gelişim Enstitüsü (DPI), Türkiye'de demokratik bir çözümün geliştirilmesi için, farklı kesimlerin bir araya gelerek bilgilerini, fikirlerini, kaygılarını ve önerilerini paylaştıkları bir ortamı teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Çalışmalarımız, demokratik çözümün sağlanması için kilit önem taşıyan konularda fikir birliğine varma ve uzlaşılan konuları sahiplenme yeteneğine sahip çoğulcu bir siyasi alanın geliştirilmesini desteklemektedir.

Kurum olarak güçlü bir kamusal tartışmayı; barışı ve demokrasiyi uluslararası düzeyde geliştirmeye yönelik katılımları teşvik etmek için uzmanlığa ve pratiğe dayalı bir bakış açısıyla hareket ediyoruz. Bu çerçevede barış ve demokratik ilerleme konusunda yapılandırılmış bir kamusal tartışmanın oluşturulmasına katkıda bulunmayı; barış ve demokrasi inşası tartışmaları için yeni platformlar yaratmayı ve mevcut platformları genişletmeyi amaçlıyoruz.

Bu amaçlara ulaşabilmenin gereği olarak, farklı kesimlerin demokrasinin inşası ve güçlendirmesi için bilgilerini, endişelerini ve önerilerini açıkça paylaşabilecekleri kapsayıcı, samimi ve yapılandırılmış tartışma ortamını çeşitli seviyelerde teşvik etmeye çalışıyoruz. DPI olarak farklı projelerimiz aracılığıyla akademi, sivil toplum ve karar alıcılar arasındaki işbirliğini desteklemeyi ve güçlendirmeyi de hedefliyoruz.

BOARD MEMBERS

YÖNETİM KURULU ÜYELERİ

KERİM YILDIZ

(Chief Executive Officer / İcra Kurulu Başkanı)

Kerim Yıldız is an expert in conflict resolution, peacebuilding, international human rights law and minority rights, having worked on numerous projects in these areas over his career. Yıldız has received a number of awards, including from the Lawyers Committee for Human Rights for his services to protect human rights and promote the rule of law in 1996, and the Sigrid Rausing Trust's Human Rights award for Leadership in Indigenous and Minority Rights in 2005. Yıldız is also a recipient of the 2011 Gruber Prize for Justice. He has also written extensively on international humanitarian law, conflict, and various human rights mechanisms.

Kerim Yıldız çatışma çözümü, barışın inşası, uluslararası insan hakları ve azınlık hakları konusunda uzman bir isimdir ve kariyeri boyunca bu alanlarda çok çeşitli projelerde çalışmıştır. Kerim Yıldız, 1996 yılında insan haklarının korunması ve hukuk kurallarının uygulanması yönündeki çabalarından ötürü İnsan Hakları İçin Avukatlar Komitesi Ödülü'ne, 2005'te Sigrid Rausing Trust Vakfı'nın Azınlık Hakları alanında Liderlik Ödülü'ne ve 2011'de ise Gruber Vakfı Uluslararası Adalet Ödülü'ne layık görülmüştür. Uluslararası insan hakları hukuku, insancıl hukuk ve azınlık hakları konularında önemli bir isim olan Yıldız, uluslararası insan hakları hukuku ve insan hakları mekanizmaları üzerine çok sayıda yazılı esere sahiptir.

NICHOLAS STEWART KC

(Chair / Yönetim Kurulu Başkanı)

Nicholas Stewart, KC, is a barrister and Deputy High Court Judge (Chancery and King's Bench Divisions) in the United Kingdom. He is the former Chair of the Bar Human Rights Committee of England and Wales and former President of the Union Internationale des Avocats. He has appeared at all court levels in England and Wales, before the Privy Council on ap-

peals from Malaysia, Singapore, Hong Kong and the Bahamas, and in the High Court of the Republic of Singapore and the European Court of Human Rights. Stewart has also been the chair of the Dialogue Advisory Group since its founding in 2008.

Tecrübeli bir hukukçu olan Nick Stewart Birleşik Krallık Yüksek Mahkemesi (Chancery and King's Bench Birimi) ikinci hâkimidir. Geçmişte İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komitesi Başkanlığı (Bar Human Rihts Committee of England and Wales) ve Uluslararası Avukatlar Birliği (Union Internationale des Avocats) başkanlığı görevlerinde bulunmuştur. İngiltere ve Galler'de gerçekleşen ve Malezya, Singapur, Hong Kong, Bahamalar, Singapur ve Avrupa İnsan Hakları mahkemelerinin temyiz konseylerinde görüş bildirdi. Stewart, 2008'deki kuruluşundan bu yana Diyalog Danışma Grubunun başkanlığını da yürütüyor.

OWEN BOWCOTT

Journalist, was The Guardian's legal affairs and Ireland correspondent. He has previously been a general news reporter, foreign news editor and was Ireland correspondent during The Troubles. He studied history at Birmingham University and journalism at Cardiff University. He started off working for the Birmingham Post and later joined the BBC, working as a researcher and producer for BBC News and the current affairs programme Panorama. He has also been a reporter on The Daily Telegraph. He is co-author of a book, Beating the System, about the early years of computer hacking and the criminalisation of online activity.

The Guardian Gazetesinin eski hukuki işler ve İrlanda muhabiridir. Kuzey İrlanda'daki Sıkıntı Yılları ('The Troubles') boyunca gazetenin İrlanda muhabirliğini yapan Bowcott, daha önce de genel haber muhabiri ve dış haber editörü olarak çalışmıştır. Bowcott, Birmingham Üniversitesi'nde tarih ve Cardiff Üniversitesi'nde gazetecilik okumuştur. İş hayatına Birmingham Post'da başlayan konuşmacımız, daha sonra BBC'de araştırmacı ve programcı olarak BBC News ve güncel meseleler hakkında bir program olan Panorama'ya katkıda bulunmuştur. Bowcott ayrıca The Daily Telegraph'da muhabir olarak da çalışmıştır. Erken dönem bilgisayar hekleme ve çevrimiçi faaliyetinin suç sayılması konusunda 'Sistemi Yenme' ('Beating the System') başlıklı kitabın eş yazarı.

PRISCILLA HAYNER

Priscilla Hayner is an independent expert on transitional justice and process design in peace negotiations, and in addressing issues pertinent to future negotiations. She served as senior expert to the High-Level Working Group on the Environmental Consequences of the War in Ukraine, 2023-2024, and was a member of the UN Standby Team of Senior Mediation Advisers for six years, working in Sudan, Cyprus, the Central African Republic, and elsewhere. She led a strategy group on transitional justice to assist the Colombian talks through 2016, and was human rights advisor to the Kenya talks in 2008. Hayner co-founded the International Center for Transitional Justice in 2001. She is the author of two books, *Unspeakable Truths and The Peacemaker's Paradox*. She is based in New York City.

Priscilla Hayner, barış müzakerelerinde geçiş dönemi adaleti ve süreç tasarımı ve gelecekteki müzakerelerle ilgili konuların ele alınması konusunda bağımsız bir uzmandır. 2023-2024 Ukrayna Savaşının Çevresel Sonuçları Üst Düzey Çalışma Grubu'nda kıdemli uzman olarak görev yapmış ve altı yıl boyunca Sudan, Kıbrıs, Orta Afrika Cumhuriyeti ve başka yerlerde çalışarak BM Kıdemli Arabuluculuk Danışmanları Bekleme Ekibi'nin bir üyesi olmuştur. Kolombiya görüşmelerine 2016 yılına kadar yardımcı olmak için geçiş dönemi adaleti üzerine bir strateji grubunu yönetti ve 2008 yılında Kenya görüşmelerinde insan hakları danışmanlığı yaptı. Hayner 2001 yılında Uluslararası Geçiş Dönemi Adaleti Merkezi'ni kurmuştur. Unspeakable Truths ve The Peacemaker's Paradox adlı iki kitabın yazarıdır. New York'ta yaşamaktadır.

ARILD HUMLEN

Arild Humlen is a lawyer and Director of the Norwegian Bar Association's Legal Committee. He is widely published within a number of jurisdictions, with emphasis on international civil law and human rights, and he has lectured at the law faculty of several universities in Norway. Humlen is the recipient of the Honor Prize of the Bar Association of Oslo for his work on the rule of law and in 2015 he was awarded the Honor Prize from the international organisation Save the Children for his efforts to strengthen the legal rights of children.

Hukukçu olan Arild Humlen aynı zamanda Norveç Barosu Hukuk Komitesi'nin direktörüdür. Uluslararası medeni hukuk ve insan hakları gibi yargı alanları üzerine çok sayıda yazısı yayınlanmış, Norveç'te bir dizi hukuk fakültesinde

ders vermiştir. Oslo Barosu bünyesinde Sığınmacılık ve Göçmenlik Hukuku Davaları Çalışma Grubu başkanı olarak yaptığı çalışmalardan dolayı Oslo Barosu Onur Ödülü'ne layık görülmüştür.

ANTONIA POTTER PRENTICE

Antonia Potter Prentice is currently the Director of Alliance 2015—a global network of humanitarian and development organisations. Prentice has extensive experience on a range of humanitarian, development, peace-making and peacebuilding issues through her previous positions, including interim Senior Gender Adviser to the Joint Peace Fund for Myanmar and providing technical advice to the Office of the Special Envoy of the UN Secretary General to the Yemen peace process. Prentice has also been involved in various international organisations including UN Women, Dialogue Advisory Group, and Centre for Humanitarian Dialogue. Prentice co-founded the Athena Consortium as part of which she acts as Senior Manager on Mediation Support, Gender and Inclusion for the Crisis Management Initiative (CMI) and as Senior Adviser to the European Institute for Peace (EIP).

Antonia Potter Prentice, insani yardım kuruluşlarının ve kalkınma örgütlerinin küresel ağı olan İttifak 2015'in direktörüdür. Prentice, Myanmar için Ortak Barış Fonu'na geçici Kıdemli Cinsiyet Danışmanı ve Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Yemen Özel Elçisi Ofisi'ne teknik tavsiyeler vermek de dahil olmak üzere insancıl faaliyetler, kalkınma, barış yapma ve barış inşası gibi konularda sivil toplum bünyesinde 17 yıllık bir çalışma tecrübesine sahiptir. BM Kadınları, Diyalog Danışma Grubu ve İnsani Yardım Diyalogu Merkezi gibi çeşitli uluslararası örgütlerde görev yapan Prentice, kurucuları arasında yer aldığı Athena Konsorsiyomu Arabuluculuk Desteği, Toplumsal Cinsiyet ve Kaynaştırma için Kriz Yönetimi İnsiyatifi'nde yöneticilik ve Avrupa Barış Enstitüsü'ne (EIP) başdanışmanlık yapmaktadır.

COUNCIL OF EXPERTS

UZMANLAR KURULU ÜYELERİ

BERTIE AHERN

Bertie Ahern is the former Taoiseach (Prime Minister) of Ireland, a position to which he was elected following numerous Ministerial appointments as well as that of Deputy Prime Minister. A defining moment of Mr Ahern's three terms in office as Taoiseach was the successful negotiation of the Good Friday Agreement in April 1998. Mr Ahern held the Presidency of the European Council in 2004, presiding over the historic enlargement of the EU to 27 member states. Since leaving Government in 2008 Mr Ahern has dedicated his time to conflict resolution and is actively involved with many groups around the world. Current roles include Co-Chair of The Inter Action Council; Member of the Clinton Global Initiative; Member of the International Group dealing with the conflict in the Basque Country; Honorary Adjunct Professor of Mediation and Conflict Intervention in NUI Maynooth; Member of the Kennedy Institute of NUI Maynooth; Member of the Institute for Cultural Diplomacy, Berlin; Member of the Varkey Gems Foundation Advisory Board; Member of Crisis Management Initiative; Member of the World Economic Forum Agenda Council on Negotiation and Conflict Resolution; Member of the IMAN Foundation; Advisor to the Legislative Leadership Institute Academy of Foreign Affairs; Senior Advisor to the International Advisory Council to the Harvard International Negotiation Programme; and Director of Co-operation Ireland.

Tecrübeli bir siyasetçi olan Bertie Ahern bir dizi bakanlık görevinden sonra İrlanda Cumhuriyeti Başbakanı olarak görev yapmıştır. Bertie Ahern'in başbakanlık yaptığı dönemdeki en belirleyici gelişme 1998 yılının Nisan ayında Hayırlı Cuma Anlaşması'yla sonuçlanan barış görüşmesi müzakerelerinin başlatılması olmuştur. Ahern, 2004 yılında Avrupa Konseyi başkanlığı görevini yürütürken Avrupa Birliği'nin üye ülke sayısının 27'ye çıktığı tarihsel süreçte payı olan en önemli isimlerden biri olmuştur. 2008 yılında aktif siyasetten çekilen Bertie Ahern o tarihten bu yana bütün zamanını çatışma çözümü çalışmalarına ayırmakta ve bu amaçla pek çok grupta temaslarda bulunmaktadır. Ahern'in hali hazırda sahip olduğu ünvanlar şunlardır: The Inter Action Council Eşbaşkanlığı, Clinton Küresel İnisiyatifi Üyeliği, Bask Ülkesindeki Çatışma Üzerine Çalış-

ma Yürüten Uluslararası Grup Üyeliği, İrlanda Ulusal Üniversitesi Arabuluculuk ve Çatışmaya Müdahale Bölümü Fahri Profesörlüğü, Berlin Kültürel Diplomasi Enstitüsü Üyeliği, Varkey Gems Vakfı Danışma Kurulu Üyeliği, Kriz İdaresi İnisiyatifi Üyeliği, Dünya Ekonomik Forumu Müzakere ve Çatışma Çözümü Forumu Konsey Üyeliği, Harvard Uluslararası Müzakere Programı Uluslararası Danışmanlar Konseyi Başkanlığı.

DERMOT AHERN

Dermot Ahern is a former Irish Member of Parliament and Government Minister and was a key figure for more than 20 years in the Irish peace process, including in negotiations for the Good Friday Agreement and the St Andrews Agreement. He also has extensive experience at the EU Council level, including as a key negotiator and signatory to the Constitutional and Lisbon Treaties. In 2005, he was appointed by the then UN Secretary General Kofi Annan, to be a Special Envoy on the issue of UN Reform.

Geçmişte İrlanda Parlamentosu milletvekilliği ve kabinede bakanlık görevlerinde bulunan Dermot Ahern, 20 yıldan fazla bir süre İrlanda barış sürecinde anahtar bir rol oynamıştır ve bu süre içinde Belfast Anlaşması (Hayırlı Cuma Anlaşması) ve St. Andrews Anlaşması için yapılan müzakerelere dahil olmuştur. AB Konseyi seviyesinde de önemli tecrübeleri olan Ahern, AB Anayasası ve Lizbon Antlaşmaları sürecinde de önemli bir arabulucu ve imzacı olmuştur. 2005 yılında dönemin Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri Kofi Annan tarafından BM Reformu konusunda özel temsilci olarak atanmıştır.

Prof. Dr. MEHMET ASUTAY

Professor Dr. Mehmet Asutay is a Professor of Middle Eastern and Islamic Political Economy & Finance at the Durham University Business School, UK. He researches, teaches and supervises research on Islamic political economy and finance, Middle Eastern economic development and finance, the political economy of the Middle East, including Turkish and Kurdish political economies. He is the Director of the Durham Centre for Islamic Economics and Finance and the Managing Editor of the Review of Islamic Economics, as well as Associate Editor of the American Journal of Islamic Social Science. He is the Honorary Treasurer of the BRISMES (British Society for Middle Eastern Studies); and of the IAIE (International Association for Islamic Economics).

Dr. Mehmet Asutay, İngiltere'deki Durham Üniversitesi'nin İşletme Fakültesi'nde Ortadoğu'nun İslami Siyasal Ekonomisi ve Finansı alanında profesör olarak görev yapmaktadır. Asutay Türk ve Kürt siyasal ekonomisi, İslami siyasal ekonomi, ve Ortadoğu'da siyasal ekonomi konularında dersler vermekte, araştırmalar yapmakta ve yapılan araştırmalara danışmanlık yapmaktadır.

ALİ BAYRAMOĞLU

Ali Bayramoğlu is a writer and political commentator. Since 1994, he has contributed as a columnist for a variety of newspapers. He is currently a columnist for daily Karar. He is a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established during the peace process between 2013-2015.

Ali Bayramoglu, yazar ve siyasi yorumcudur. 1994 yılından bu yana çeşitli gazetelerde köşe yazarlığı yaptı. Halen, günlük Karar gazetesinde köşe yazmaya devam etmektedir. Türkiye'de 2013-2015 yılları arasında gerçekleşen Çözüm Sürecinde Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. CHRISTINE BELL

Professor Christine Bell is a legal expert based in Edinburgh, Scotland. She is Professor of Constitutional Law and Assistant Principal (Global Justice) at the University of Edinburgh, Co-director of the Global Justice Academy, and a member of the British Academy. She was chairperson of the Belfast-based human rights organization, the Committee on the Administration of Justice, from 1995-7, and a founder member of the Northern Ireland Human Rights Commission established under the terms of the Belfast Agreement. In 1999 she was a member of the European Commission's Committee of Experts on Fundamental Rights. She is an expert on transitional justice, peace negotiations, constitutional law and human rights law. She regularly conducts training on these topics for diplomats, mediators and lawyers, has been involved as a legal advisor in a number of peace negotiations, and acted as an expert in transitional justice for the UN Secretary-General, the Office of the High Commissioner for Human Rights, and UNIFEM.

İskoçya'nın başkenti Edinburgh'ta faaliyet yürüten bir hukukçudur. Edinburgh Üniversitesi'nde Anayasa hukuku profesörü olarak ve aynı üniversite bünyesindeki Küresel Adalet Projesinde Müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadır. İngiliz Akademisi üyesi de olan Bell, 1995-1997 yılları arasında Belfast merkezli İnsan Hakları örgütü Adalet İdaresi Komisyonu başkanı ve Belfast Anlaşması

şartları çerçevesinde kurulan Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu kurucu üyesi olarak görev yaptı. 1999'da ise Avrupa Komisyonu Temel Haklar Uzmanlar Komitesi üyeliğinde bulundu. Temel uzmanlık alanları Geçiş Dönemi Adaleti, Barış Müzakereleri, Anayasa Hukuku ve İnsan Hakları olan Prof. Bell, aynı zamanda bu konularda diplomat, arabulucu ve hukukçulara eğitim vermekte, BM Genel Sekreterliği, İnsan Hakları Yüksek Komiserliği Ofisi ve UNIFEM'in de dahil olduğu kurumlarda hukuk danışmanı olarak görev yapmaktadır.

ORAL ÇALIŞLAR

Oral Çalışlar completed his studies at the Ankara University Faculty of Political Sciences. Was President of the Club of Socialist Thought at the university, as well as Secretary-General of the Ankara University Student Union. Wrote for Türk Solu journal which was launched in 1967 and for the Aydınlık journal which was launched in 1968. Was member of the editorial board of Aydınlık journal. Was arrested after the 12th of March 1971 military coup. Remained imprisoned for three years until the Amnesty law adopted in 1974. Was Editor in Chief for the Aydınlık daily newspaper launched in 1978. Was arrested again after the 12th of September 1980 military coup and released in August 1988 after four years in prison. Lived in Hamburg between 1990 and 1992 upon the invitation of the Senate of Hamburg. Worked for Cumhuriyet daily between 1992 and 2008. Broadcast television programmes on different channels, including TRT, 24TV, 360, and SKYTÜRK. Transferred from Cumhuriyet daily to Radikal daily in 2008. Between 2004-2007, he was in board of Turkish Journalists Association. He has a permanent press card. Became Editor in Chief for Taraf daily in 2013. Was part of the Wise People Committee in the same year. Later had to leave Taraf daily alongside Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katırcıoğlu, Mithat Sancar, and Yıldırım Oğur, among others, after the intervention of the Gülen Congregation. Returned to Radikal daily. Started writing for Posta daily after 2016, when Radikal was discontinued. Continues work as a commentator on TV news channels. Has 20 published books, including The Leaders' Prison, Hz. Ali, Mamak Prison from the 12th of March to 12th of September, The Kurdish Issue with Öcalan and Burkay, My 68 Memoirs, The Alevis, When Deniz and Friends Were Executed, My Childhood in Tarsus, The History of Gulenism. Recipient of a large number of journalism and research awards. Married (1976) to author and journalist İpek Çalışlar. Father of author Reşat Çalışlar.

Oral Çalışlar Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde eğitimini tamamladı. Üniversitede Sosyalist Fikir Kulübü başkanlığını ve Ankara Üniversitesi Öğrenci Birliği genel sekreterliğini yaptı. 1967'de kurulan Türk Solu ve 1967'de kurulan Aydınlık dergileri için yazdı. Ayrıca Aydınlık dergisinin yayın kurulu üyesiydi. 12 Mart 1971 darbesinden sonra tutuklandı ve 1974'te af yasası çıkana kadar üç yıl cezaevinde kaldı. 1978 yılında çıkan Aydınlık Gazetesi'nin yazı işleri müdürlüğünü yaptı. 12 Eylül 1980 darbesi sonrasında tekrardan tutuklandı ve dört yıl cezaevinde kaldıktan sonra Ağustos 1988'de tahliye edildi. Hamburg Senato'sunun daveti üzerine gittiği Hamburg'da 1990-1992 yılları arasında yaşadı. 1992 ve 2008 yılları arasında Cumhuriyet Gazetesi'nde çalıştı. TRT, 24TV, 360 ve SKYTÜRK de dâhil olmak üzere çeşitli kanallarda televizyon programı yaptı. 2008 yılında Cumhuriyet'ten Radikal Gazetesi'ne geçiş yaptı. 2004-2007 yılları arasında Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yönetim Kurulu'ndaydı. Kendisinin sürekli basın kartı bulunmaktadır. 2013 yılında Taraf Gazetesi Yazı İşleri Müdürü oldu. Aynı yıl Âkil İnsanlar Heyeti'nde yer aldı. Daha sonra, Gülen Cemaati'nin müdahalesi sonucunda, Halil Berktaş, Alper Görmüş, Vahap Coşkun, Erol Katırcıoğlu, Mithat Sancar, Yıldırım Oğur ve diğerleriyle birlikte Taraf'tan ayrıldı. Radikal'e geri dönüş yaptı. Radikal Gazetesi kapandıktan sonra, 2016 yılında Posta Gazetesi için yazmaya başladı. Televizyon programlarına siyaset yorumcusu olarak katılmaya devam etmektedir. 20 kitap yayınlamıştır. Bunların arasında 'Liderler Hapishanesi', 'Hz. Ali', 'Mamak Askeri Cezaevi', 'Öcalan ve Buray'la Kürt Sorunu', '68 Anılarım', 'Aleviler', 'Denizler İdama Giderken', 'Çocukluğumun Tarsusu' ve 'Fetullahçılığın Tarihi' de bulunmaktadır. Gazetecilik ve araştırma alanlarında birçok ödüle sahiptir. 1976'dan beri yazar ve gazeteci İpek Çalışlar ile evlidir. Yazar Reşat Çalışlar'ın babasıdır.

CENGİZ ÇANDAR

Cengiz Çandar is currently a columnist for Al-Monitor, a widely respected online magazine that provides analysis on Turkey and the Middle East. He is a former war correspondent and an expert on the Middle East. He served as a special adviser to the former Turkish president, Turgut Ozal. Cengiz Çandar is a Distinguished Visiting Scholar at the Stockholm University Institute for Turkish Studies (SUITS).

Kıdemli bir gazeteci ve köşe yazarı olan Çandar uzun yıllar Radikal gazetesi için köşe yazarlığı yapmıştır. Al Monitor haber sitesinde köşe yazarlığı yapmaktadır. Ortadoğu konusunda önemli bir uzman olan Çandar, bir dönem savaş muhabiri olarak çalışmış ve Türkiye eski Cumhurbaşkanı merhum Turgut Özal'a özel danışmanlık yapmıştır.

ANDY CARL

Andy Carl is an independent expert on conflict resolution and public participation in peace processes. He believes that building peace is not an act of charity but an act of justice. He co-founded and was Executive Director of Conciliation Resources. Previously, he was the first Programme Director with International Alert. He is currently an Honorary Fellow of Practice at the School of Law, University of Edinburgh. He serves as an adviser to a number of peacebuilding initiatives including the Inclusive Peace and Transition Initiative at the Graduate Institute in Geneva, the Legal Tools for Peace-Making Project in Cambridge, and the Oxford Research Group, London.

Andy Carl çatışma çözümü ve barış süreçlerine kamusal katılımın sağlanması üzerine çalışan bağımsız bir uzmandır. Barışın inşasının bir hayırseverlik faaliyetinden ziyade adaletin yerine getirilmesi çabası olduğuna inanan Carl, çatışma Çözümü alanında çalışan etkili kurumlardan biri olan Conciliation Resources'un kurucularından biridir. Bir dönem Uluslararası Uyarı (International Alert) isimli kurumda Program Direktörü olarak görev yapan Carl, halen Edinburgh Üniversitesi Hukuk Fakültesi bünyesinde Fahri Bilim Kurulu Üyesi olarak görev yapmaktadır. Barış inşası üzerine çalışan Cenevre Mezunlar İnsiyatifi bünyesindeki Barış ve Geçiş Dönemi İnsiyatifi, Cambridge'te yürütülen Barışın İnşası için Yasal Araçlar Projesi ve Londra'da faaliyet yürüten Oxford Araştırma Grubu gibi bir dizi kurum ve oluşuma danışmanlık yapmaya devam etmektedir.

Dr. VAHAP COŞKUN

Dr. Vahap Coşkun is a Professor of Law at University of Dicle in Diyarbakır where he also completed his bachelor's and master's degrees in law. Coşkun received his PhD from Ankara University Faculty of Law. He has written for Serbestiyet and Kurdistan24 online newspaper. He has published books on human rights, constitutional law, political theory and social peace. Coşkun was a member of the former Wise Persons Commission in Turkey (Central Anatolian Region).

Dr. Vahap Coşkun Diyarbakır'da, Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Lisans ve lisansüstü eğitimini Dicle Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra Ankara Üniversitesi'nde Hukuk Doktoru tamamlamıştır. Serbestiyet ve Kurdistan 24 online gazetesinde makale yazan Coşkun, insan hakları, anayasa hukuku, siyaset teorisi ve toplumsal barış konulu kitaplar yayınlamıştır. Coşkun, Âkil İnsanlar Komisyonu'nun İç Anadolu bölgesi üyesiydi.

Dr. ESRA ÇUHADAR

Dr. Esra Çuhadar, an associate professor at Bilkent University in Turkey currently works on the United Nations standby team of senior mediation advisers as a process design and inclusion expert. She has worked with various civil society and governmental actors and supported numerous dialogue and mediation initiatives in S. Caucasus, Ukraine, Turkey, Cyprus, and between Israel-Palestine, Greece-Turkey, Turkey-Armenia, and Somalia-Somaliland. She has more than twenty years of experience in researching, teaching, and practicing dialogue facilitation, mediation, and conflict assessment. She is a thought leader on designing inclusive peace processes with her extensive research and applied work in this area. She worked to advance the inclusion of civil society and women in places including Afghanistan, Cameroon, Turkey, and Venezuela. She contributed to women's capacity building in peacebuilding and co-founded the Turkey antenna of the Mediterranean Women Mediators Network in 2019. Prior to joining the stand-by team, Esra worked as a senior expert on dialogue and inclusion at the United States Institute of Peace, as a regional mediator for the World Bank, advisor to the mediation support unit of the OSCE, senior research fellow at Inclusive Peace. Esra received and managed numerous research grants, received awards and fellowships, and published extensively in leading journals and books on inclusive peace process and dialogue design, and evaluation of peacebuilding. Dr.Esra Çuhadar received her MA and Ph.D. from Maxwell School of Citizenship and Public Affairs of Syracuse University in the USA. She speaks English and Turkish.

Esra Çuhadar şu anda Birleşmiş Milletler'in kıdemli arabuluculuk danışmanlarından oluşan ekipte (UN Stanby Team) üst düzey arabulucu danışmanı olarak çalışmaktadır. Çeşitli sivil toplum ve hükümet aktörleriyle çalışan Çuhadar, Güney Kafkasya, Ukrayna, Türkiye, Kıbrıs ve İsrail-Filistin, Yunanistan-Türkiye, Türkiye-Ermenistan ve Somali-Somaliland arasında çok sayıda diyalog ve arabuluculuk girişimini destekledi. Diyaloglara olanak tanıma, arabuluculuk ve çatışma değerlendirmesi konusunda araştırma, öğretme ve uygulama ayaklarında yirmi yıldan fazla deneyime sahiptir. Kapsayıcı barış süreçlerinin dizaynı alanındaki kapsamlı araştırmaları ve uygulamalı çalışmaları ile bu alanda bir düşünce lideridir. Afganistan, Kamerun, Türkiye ve Venezuela gibi yerlerde sivil toplumun ve kadınların süreçlere dahil edilmesini geliştirmek için çalışmalar yapmıştır. Barış inşasında kadınların kapasite geliştirmesine katkıda bulunmuş ve 2019'da Akdeniz Kadın Arabulucular Ağı'nın Türkiye antenininin eş kurucula-

rından biri olmuştur. Esra, BM ekibine katılmadan önce Amerika Birleşik Devletleri Barış Enstitüsü'nde diyalog ve katılım konusunda kıdemli uzman olarak çalışmıştır. Dünya Bankası bölgesel arabulucusu, OSCE arabuluculuk destek birimi danışmanı, Inclusive Peace'te kıdemli araştırma görevlisi ve Türkiye'de Bilkent Üniversitesi'nde doçent olarak görev yapmıştır. Çuhadar birçok sayıda araştırma hibesi almış ve yönetmiştir. Pek çok ödül ve burs kazanmış, kapsayıcı barış süreci ve diyalog dizaynı ile barış inşasının değerlendirilmesi üzerine önde gelen dergilerde ve kitaplarda kapsamlı yazıları yayınlanmıştır. Çuhadar yüksek lisans ve doktora derecelerini ABD'deki Syracuse Üniversitesi Maxwell Yurttaşlık ve Halkla İlişkiler Okulu'ndan almıştır. İngilizce ve Türkçe bilmektedir.

AYŞEGÜL DOĞAN

Ayşegül Doğan is a journalist who has conducted interviews, created news files and programmes for independent news platforms. She studied at the Faculty of Cultural Mediation and Communications at Metz University, and Paris School of Journalism. As a student, she worked at the Ankara bureau of Agence-France Presse (AFP), the Paris bureau of Courier International and at the Kurdish service of The Voice of America. She worked as a programme creator at Radyo Ekin, and as a translator-journalist for the Turkish edition of Le Monde Diplomatique. She was a lecturer at the Kurdology department of National Institute of Oriental Languages and Civilizations in Paris. She worked on political communications for a long time. From its establishment in 2011 to its closure in 2016, she worked as a programmes coordinator at IMC TV. She prepared and presented the programme "Gündem Müzakere" on the same channel.

Bağımsız haber platformlarına özel röportaj, haber dosyası ve programlar hazırlayan gazeteci Ayşegül Doğan; Metz Üniversitesi Medyasyon Kültürel ve İletişim Fakültesi'nin ardından eğitimine Paris Yüksek Gazetecilik Okulu'nda devam etti. Okul yıllarında, Fransız Haber Ajansı-AFP'nin Ankara, Courrier International'in Paris bürosunda ve Amerika'nın Sesi Kürtçe servisinde gazeteciliği deneyimledi. Radyo Ekin'de programcı, Le Monde Diplomatique Türkçe'de çevirmen gazeteci olarak çalıştı. Paris'te yaşadığı süre içinde Doğu Dilleri ve Medeniyetleri Enstitüsü Kürdoloji bölümünde okutmanlık yaptı. Uzunca bir süre siyaset iletişimi ile ilgilendi. 2011'de kurulan IMC TV 2016'da kapatılana dek; program koordinatörü olarak çalıştı. Aynı kanalda "Gündem Müzakere" programını hazırladı ve sundu. Halen ülkesindeki pek çok meslektaş gibi etik ilkelere bağlı; bağımsız bir gazeteci olarak çalışma arayış, istek ve heyecanını koruyor.

VEGARD ELLEFSEN

Vegard is a Norwegian diplomat who retired 31 August 2019 from the foreign service when he left his last posting as ambassador to Ankara. He has been twice posted to NATO both as Permanent representative on the North Atlantic Council and deputy to the same position. He has earlier been posted to the Norwegian mission to the U.N. in New York and to the Embassy in Ottawa. In the Norwegian Ministry of foreign affairs he has been Political Director, Director General for the Regional division, Director of the Minister's secretariat and special envoy to the Sudan peace talks and special envoy to Syria and Iraq. Mr. Ellefsen has a Master in Political Science from the University of Oslo.

Norveçli bir diplomat olan Vegard, 31 Ağustos 2019'da dışişlerinden emekli olduğunda Ankara'da büyükelçi olarak görev yapmaktaydı. İki kere NATO'ya atanmış Vergard, Kuzey Atlantik Konseyi Daimi Temsilcisi ve Daimi Temsilci Yardımcısı olarak görev yapmıştır. Daha öncesinde de New York'ta Norveç Birleşmiş Milletler Daimi Temsilciliği'nde ve Ottawa Büyükelçiliği'nde bulundu. Norveç Dış İşleri Bakanlığı'nda Siyasi İşler Direktörü, Bölgesel Bölünme Genel Müdürü, bakanın Özel Kalem Müdürlüğü Direktörü, Sudan barış müzakereleri özel temsilcisi ve Suriye ve Irak özel temsilcisi olarak görev aldı. Ellefsen Oslo Üniversitesi'nde Siyaset Bilimi yüksek lisansı yapmıştır.

Prof. Dr. FAZIL HÜSNÜ ERDEM

Dr. Fazıl Hüsnü Erdem is Professor of Constitutional Law and Head of the Department of Constitutional Law at Dicle University, Diyarbakır. In 2007, Erdem was a member of the commission which was established to draft a new constitution to replace the Constitution of 1982 which was introduced following the coup d'etat of 1980. Erdem was a member of the Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, in the team that was responsible for the South-eastern Anatolia Region.

Fazıl Hüsnü Erdem Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı Başkanı'dır. 2007'de, 1980 darbesinin takiben yürürlüğe giren 1982 darbe anayasasını değiştirmek üzere kurulan yeni anayasa hazırlama komisyonunda yer almıştır. Erdem, 2013'de Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir.

Prof. Dr. SALOMÓN LERNER FEBRES

Professor Dr. Salomón Lerner Febres holds a PhD in Philosophy from Université Catholique de Louvain. He is Executive President of the Center for Democracy and Human Rights and Professor and Rector Emeritus of Pontifical Catholic University of Peru. He is former President of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. Prof. Lerner has given many talks and speeches about the role and the nature of university, the problems of scholar research in higher education and about ethics and public culture. Furthermore, he has participated in numerous conferences in Peru and other countries about violence and pacification. In addition, he has been a speaker and panellist in multiple workshops and symposiums about the work and findings of the Truth and Reconciliation Commission of Peru. He has received several honorary doctorates as well as numerous recognitions and distinctions of governments and international human rights institutions.

Prof. Salomón felsefe alanındaki doktora eğitimini Belçika'daki Université Catholique de Louvain'de tamamlamıştır. Peru'daki Pontifical Catholic Üniversitesinin onursal rektörü sıfatını taşıyan Prof. Salomón Lerner Febres, aynı üniversite bünyesindeki Demokrasi ve İnsan Hakları Merkezi'nin de başkanlığını yapmaktadır. Peru Hakikat ve Uzlaşma Komisyonu eski başkanıdır. Üniversitenin rolü ve doğası, akademik çalışmalarda karşılaşılan zorluklar, etik ve kamu kültürü konulu çok sayıda konuşma yapmış, şiddet ve pasifizm konusunda Peru başta olmak üzere pek çok ülkede yapılan konferanslara konuşmacı olarak katılmıştır.

Prof. MERVYN FROST

Professor Mervyn Frost teaches International Relations, and was former Head of the Department of War Studies, at King's College London, UK. He was previously Chair of Politics at the University of Natal, Durban, South Africa and was President of the South African Political Studies Association. He currently sits on the editorial boards of International Political Sociology and the Journal of International Political Theory, among others. He is an expert on human rights in international relations, humanitarian intervention, justice in world politics, democratising global governance, the just war tradition in an era of New Wars, and ethics in a globalising world.

Londra'daki King's College'in Savaş Çalışmaları bölümünün başkanlığını yapmaktadır. Daha önce Güney Afrika'nın Durban şehrindeki Natal Üniversitesi'nde

Siyaset Bilimi bölümünün başkanlığını yapmıştır. Güney Afrika Siyaset Çalışmaları Enstitüsü Başkanlığı görevinde de bulunan Profesör Frost, İnsan Hakları ve Uluslararası İlişkiler, İnsancıl Müdahale, Dünya Siyasetinde Adalet, Küresel Yönetimin Demokratikleştirilmesi, Yeni Savaşlar Döneminde Adil Savaş Geleneği ve Küreselleşen Dünyada Etik gibi konularda uzman bir isimdir.

DAVID GORMAN

David has more than 25 years of experience in the field of peacemaking. He started his career in the Middle East and he went on to work for international organisations on a wide range of conflicts around the world. David has been based in the Philippines, Indonesia, Liberia, Bosnia as well as the West Bank and Gaza and has been working in Eurasia for the last several years. He graduated from the London School of Economics, was featured in the award winning film 'Miles and War' as well as several publications and has published several articles on mediation.

David'in barış inşası alanında 25 yıldan fazla deneyimi bulunmaktadır. David kariyerine Orta Doğu'da başladı ve daha sonra uluslararası kurumlarda, dünyanın çeşitli yerlerinde olan çatışmalar üzerinde çalıştı. Kendisi Filipinler, Endonezya, Liberya, Bosna, Batı Şeria ve Gazze'de bulundu. Son birkaç yıldır da Avrasya bölgesinde çalışmaktadır. David London School of Economics'den mezun oldu, ödüllü 'Miles and War' filminde ve çeşitli yayınlarda yer aldı ve arabuluculukla ilgili çeşitli makaleler yayımladı.

MARTIN GRIFFITHS

Martin Griffiths is a senior international mediator and currently the UN's Under-Secretary-General for Humanitarian Affairs and Emergency Relief Coordinator, Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA) after previously serving as the UN's Envoy to Yemen. From 1999 to 2010 he was the founding Director of the Centre for Humanitarian Dialogue in Geneva where he specialised in developing political dialogue between governments and insurgents in a range of countries across Asia, Africa and Europe. He is a co-founder of Inter Mediate, a London based NGO devoted to conflict resolution, and has worked for international organisations including UNICEF, Save the Children, Action Aid, and the European Institute of Peace. Griffiths has also worked in the British Diplomatic Service and for the UN, including as Director of the Department of Humanitarian Affairs (Geneva), Deputy to

the Emergency Relief Coordinator (New York), Regional Humanitarian Coordinator for the Great Lakes, Regional Coordinator in the Balkans and Deputy Head of the Supervisory Mission in Syria (UNSMIS).

Kıdemli bir uluslararası arabulucu olan eski Birleşmiş Milletler Yemen Özel Temsilcisi Martin Griffiths, Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi'nde (OCHA) İnsani Yardım ve Acil Durum Yardımı Koordinatörü Genel Sekreter Başyardımcısı olarak görev yapmaktadır. Asya, Afrika ve Avrupa kıtalarındaki çeşitli ülkelerde hükümetler ile isyancı gruplar arasında siyasi diyalog geliştirilmesi üzerine çalışan Cenevre'deki İnsani Diyalog Merkezi'nin (Centre for Humanitarian Dialogue) kurucu direktörü olan Martin Griffiths 1999-2010 yılları arasında bu görevi sürdürmüştür. Çatışma çözümü üzerine çalışan Londra merkezli Inter Mediate'in kurucuları arasında bulunan Griffiths, UNICEF, Save the Children ve Action Aid isimli uluslararası kurumlarda da görev yapmıştır. İngiltere Diploması Servisi'ndeki hizmetlerinin yanı sıra Birleşmiş Milletler bünyesinde Cenevre Ofisi'nde İnsani Faaliyetler Bölümü'nde yönetici, New York ofisinde Acil Yardım Koordinatörü yardımcılığı, Büyük Göller (Great Lakes) bölgesinde İnsani Yardım Koordinatörü, Balkanlarda BM Bölgesel Koordinatörü ve BM eski Genel Sekreteri Kofi Annan'ın BM ve Arap Birliği adına Suriye özel temsilciliği yaptığı dönemde kendisine baş danışmanlık yapmıştır.

KEZBAN HATEMİ

Kezban Hatemi holds an LL.B. from Istanbul University and is registered with the Istanbul Bar Association. She has worked as a self employed lawyer, as well as Turkey's National Commission to UNESCO and a campaigner and advocate during the Bosnian War. She was involved in drafting the Turkish Civil Code and Law of Foundations as well as in preparing the legal groundwork for the chapters on Religious Freedoms and Minorities and Community Foundations within the Framework Law of Harmonization prepared by Turkey in preparation for EU accession. She has published articles on women's, minority groups, children, animals and human rights and the fight against drugs. She is a member of the former Wise Persons Committee in Turkey, established by then Prime Minister Erdoğan, and sits on the Board of Trustees of the Technical University and the Darulacaze Foundation.

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden mezun olduktan sonra İstanbul Barosuna kayıtlı olarak avukatlık yapmaya başlamıştır. Serbest avukatlık yapmanın yanı sıra UNESCO Türkiye Milli Komisyonu'nda hukukçu olarak görev yapmış, Bosna savaşı sırasında sürdürülen savaş karşıtı kampanyalarda aktif

olarak yer almıştır. Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne üyelik süreci gereği hazırlanan Uyum Yasaları Çerçeve Yasasının Dini Özgürlükler, Azınlıklar ve Vakıflar ile ilgili bölümlerine ilişkin hukuki çalışmalarda yer almış, Türk Ceza Kanunu ve Vakıflar Kanunu'nun taslaklarının hazırlanmasında görev almıştır. İnsan hakları, kadın hakları, azınlık hakları, çocuk hakları, hayvan hakları ve uyuşturucu ile mücadele konularında çok sayıda yazılı eseri vardır. Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığı döneminde oluşturulan Akil İnsanlar Heyetinde yer almıştır. Bunun yanı sıra İstanbul Üniversitesi ile Darülaceze Vakfı Mütevelli heyetlerinde görev yapmaktadır.

NAZAN HAYDARI

Nazan Haydari is Professor of Media Department at İstanbul Bilgi University, Turkey. Her research area consists of intercultural communication, feminist media studies, and critical media pedagogy with a particular interest in communication for peace building, community media, participatory action research and gendered radio histories. She is the director of Center for Conflict Resolution Studies and advisory board member for the Center for Intercultural Dialogue (<https://centerforinterculturaldialogue.org/>) She was involved in the development of various participatory media projects with street-involved children, and disadvantaged youngsters. She is the co-editor of Case Studies in Intercultural Dialogue (2015, Kendal Hunt). Currently working towards the completion of a co-authored book manuscript on an oral history project with women radio broadcasters of 1970s in Turkey. She holds a PhD in Telecommunications and MAIA in Communications and Development from Ohio University.

Nazan Haydari, İstanbul Bilgi Üniversitesi Medya Bölümü'nde İletişim profesördür. Haydari'nin araştırma alanını, kültürlerarası iletişim, feminist medya çalışmaları ve barış inşası iletişimine odaklanan eleştirel medya pedagojisi, topluluk medyası, katılımlı eylem araştırması ve cinsiyetçi radyo tarihçeleri oluşturmaktadır. Çatışma Çözümü Çalışmaları Merkezi'nin direktörü ve Kültürlerarası Diyalog Merkezi'nin (<https://centerforinterculturaldialogue.org/>) danışma kurulu üyesidir. Sokak çocukları ve dezavantajlı gençlerle çeşitli katılımcı medya projelerinin geliştirilmesinde yer almıştır. Kültürlerarası Diyalogda Vaka Çalışmaları'nın (2015, Kendal Hunt) eş editörüdür. Halen Türkiye'de 1970'lerin kadın radyocuları ile sözlü tarih projesi üzerine ortak yazarlı bir kitap taslağının tamamlanması için çalışmaktadır. Telekomünikasyon alanında doktora, Ohio Üniversitesi'nden İletişim ve Kalkınma alanında MAIA derecesine sahiptir.

Dr. EDEL HUGHES

Dr. Edel Hughes is a Lecturer in Law at the School of Law, National University of Ireland, Galway. Prior to joining NUI Galway, Dr. Hughes was a Senior Lecturer in Law at Middlesex University and previously worked at the University of East London and the University of Limerick. She was awarded an LL.M. and a PhD in International Human Rights Law from the National University of Ireland, Galway, in 2003 and 2009, respectively. Her research interests are in the areas of international human rights law, public international law, and conflict transformation, with a regional interest in Turkey and the Middle East. She has published widely on these areas.

Dr. Edel Hughes, Ulusal İrlanda Galway Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Daha önce Middlesex Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde kıdemli öğretim üyesi olarak görev yapmış ve ayrıca Doğu Londra Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Limerick Üniversitesi'nde çalışmıştır. Hughes, yüksek lisans ve doktorasını 2003-2009 yılları arasında İrlanda Ulusal Üniversitesi'nde Uluslararası İnsan Hakları Hukuku alanında tamamlamıştır. Hughes'un birçok yayınının da bulunduğu çalışma alanları içinde, Orta Doğu'yu ve Türkiye'yi de kapsayan şekilde, uluslararası insan hakları hukuku, uluslararası kamu hukuku ve çatışma çözümü yer almaktadır.

KADİR İNANIR

Kadir İnanır was born in 1949 Fatsa, Ordu. He is an acclaimed actor and director, and has starred in well over a hundred films. He has won several awards for his work in Turkish cinema. He graduated from Marmara University Faculty of Communication. In 2013 he became a member of the Wise Persons Committee for the Mediterranean region.

Ünlü oyuncu ve yönetmen Kadir İnanır, 100'ü aşkın filmde rol almış ve Türk sinemasına katkılarından dolayı pek çok ödüle layık görüşmüştür. 1949 senesinde Ordu, Fatsa'da doğan İnanır, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-Televizyon Bölümünden mezun olmuştur. 2013 senesinde barış sürecini yönetmek amacıyla kurulan Akil İnsanlar Heyeti'ne Akdeniz Bölgesi temsilcisi olarak girmiştir.

Prof. Dr. AHMET İNSEL

Professor Ahmet İnsel is a former faculty member of Galatasaray University in Istanbul, Turkey and Paris 1 Panthéon Sorbonne University, France. He is Managing Editor of the Turkish editing house, İletisim, and member of the editorial board of monthly review, Birikim. He is a regular columnist at Cumhuriyet newspaper and an author who published several books and articles in both Turkish and French.

İletişim Yayınları Yayın Kurulu Koordinatörlüğünü yürüten Ahmet İnsel, Galatasaray Üniversitesi ve Paris 1 Panthéon-Sorbonne Üniversitesinde öğretim üyesi olarak görev yapmıştır. Birikim Dergisi yayın kolektifi üyesi ve Cumhuriyet Gazetesinde köşe yazarıdır. Türkçe ve Fransızca olmak üzere çok sayıda kitabı ve makalesi bulunmaktadır.

ALEKA KESSLER

Aleka Kessler works as Project Officer at the Centre for Humanitarian Dialogue (HD). Having joined HD in 2017 to work on Syria, Aleka has been coordinating mediation project in complex conflict settings. Previously, Aleka also worked with Médecins Sans Frontières and the United Nations Association Mexico. She holds a degree in International Relations from the University of Geneva and a Master's degree in Development Studies from the Graduate Institute of International and Development Studies in Geneva, where she specialized in humanitarian affairs, negotiation and conflict resolution.

Aleka Kessler İnsani Diyalog Merkezi'nde (HD) proje sorumlusu olarak çalışmaktadır. Suriye üzerinde çalışmak için 2017 yılında HD'ye katılan Kessler, karmaşık çatışma ortamlarında arabuluculuk projesini yürütmektedir. Kessler daha önce Sınır Tanımayan Doktorlar ve Meksika Birleşmiş Milletler Derneği'nde çalışmıştır. Lisans eğitimini Cenevre Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümünde tamamlayan Kessler, daha sonra yüksek lisansını yine Cenevre'de bulunan Uluslararası ve Kalkınma Çalışmaları Yüksek Lisans Enstitüsü'nde (IHEID) Kalkınma Çalışmaları alanında yaptı. Kessler insani yardım, arabuluculuk ve çatışma çözümü alanlarında uzmanlaşmıştır.

AVILA KILMURRAY

Avila Kilmurray is a founding member of the Northern Ireland Women's Coalition. She was part of the Coalition's negotiating team for the Good Friday Agreement and has written extensively on community action, the women's movement and conflict transformation. She serves as an adviser on the Ireland Committee of the Joseph Rowntree Charitable Trust as well as a board member of Conciliation Resources (UK) and the Institute for British Irish Studies. She was the first Women's Officer for the Transport & General Workers Union for Ireland (1990-1994) and from 1994-2014 she was Director of the Community Foundation for Northern Ireland, managing EU PEACE funding for the re-integration of political ex-prisoners in Northern Ireland as well as support for community-based peace building. She is a recipient of the Raymond Georis Prize for Innovative Philanthropy through the European Foundation Centre. Kilmurray is working as a consultant with The Social Change Initiative to support work with the Migrant Learning Exchange Programme and learning on peace building.

Avila Kilmurray, Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucusudur ve bu siyasi partinin temsilcilerinden biri olarak Hayırlı Cuma Anlaşması müzakerelerine katılmıştır. Toplumsal tepki, kadın hareketi ve çatışmanın dönüşümü gibi konularda çok sayıda yazılı eseri vardır. Birleşik Krallık ve İrlanda'da aralarında Conciliation Resources (Uzlaşma Kaynakları), the Global Fund for Community Foundations (Toplumsal Vakıflar için Kürsel Fon), Conflict Resolution Services Ireland (İrlanda Çatışma Çözümü Hizmetleri) ve the Institute for British Irish Studies (Britanya ve İrlanda çalışmaları Enstitüsü) isimli kurumlarda yönetim kurulu üyesi olarak görev yapmaktadır. 1990-94 yılları arasında Ulaşım ve Genel İşçiler Sendikası'nda Kadınlardan Sorumlu Yönetici olarak çalışmış ve bu görevi yerine getiren ilk kadın olmuştur. 1994-2014 yılları arasında Kuzey İrlanda Toplum Vakfı'nın direktörlüğünü yapmış ve bu görevi sırasında eski siyasi mahkumların yeniden entegrasyonu ile barışın toplumsal zeminde yeniden inşasına dair Avrupa Birliği fonlarının idaresini yürütmüştür. Avrupa Vakıflar Merkezi tarafından verilen Yenilikçi Hayırseverler Raymond Georis Ödülü'nün de sahibidir.

Prof. RAM MANIKKALINGAM

Professor Ram Manikkalingam is founder and director of the Dialogue Advisory Group, an independent organisation that facilitates political dialogue to reduce violence. He is a member of the Special Presidential Task Force

on Reconciliation in Sri Lanka and teaches politics at the University of Amsterdam. Previously, he was a Senior Advisor on the Sri Lankan peace process to then President Kumaratunga. He has served as an advisor with Ambassador rank at the Sri Lanka Mission to the United Nations in New York and prior to that he was an advisor on International Security to the Rockefeller Foundation. He is an expert on issues pertaining to conflict, multiculturalism and democracy, and has authored multiple works on these topics. He is a founding board member of the Laksham Kadirgamar Institute for Strategic Studies and International Relations, Colombo, Sri Lanka.

Amsterdam Üniversitesi Siyaset Bilimi Bölümü'nde misafir Profesör olarak görev yapmaktadır. Sri Lanka devlet başkanına barış süreci için danışmanlık yapmıştır. Danışmanlık görevini hala sürdürmektedir. Uzmanlık alanları arasında çatışma, çokkültürlülük, demokrasi gibi konular bulunan Prof. Ram Manikkalingam, Sri Lanka'daki Laksham Kadirgamar Stratejik Çalışmalar ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü'nün kurucu üyesi ve yönetim kurulu üyesidir.

BEJAN MATUR

Bejan Matur is a renowned Turkey-based author and poet. She has published ten works of poetry and prose. In her writing she focuses mainly on Kurdish politics, the Armenian issue, minority issues, prison literature and women's rights. She has won several literary prizes and her work has been translated into over 28 languages. She was formerly Director of the Diyarbakır Cultural Art Foundation (DKSV). She is a columnist for the Daily Zaman, and occasionally for the English version, Today's Zaman.

Türkiye'nin önde gelen şair ve yazarlarından biridir. Şiir ve gazetecilik alanında yayımlanmış 10 kitabı bulunmaktadır. 2012 yılının başına kadar yazdığı düzenli köşe yazılarında Kürt siyaseti, Ermeni sorunu, gündelik siyaset, azınlık sorunları, cezaevi yazıları ve kadın sorunu gibi konuları işlemiştir. Yapıtları 28 değişik dile çevrilen Matur, çok sayıda edebiyat ödülü sahibidir. Diyarbakır Kültür ve Sanat Vakfı Kurucu Başkanlığı görevinde bulunmuştur.

Prof. MONICA MCWILLIAMS

Professor Monica McWilliams teaches in the Transitional Justice Institute at Ulster University in Northern Ireland. She currently serves on a three-person panel established by the Northern Ireland government to make recommendations on the disbandment of paramilitary organisa-

tions in Northern Ireland. During the Northern Ireland peace process, Prof. McWilliams co-founded the Northern Ireland Women's Coalition political party and was elected as a delegate to the Multi-Party Peace Negotiations, which took place in 1996 to 1998. She was also elected to serve as a member of the Northern Ireland Legislative Assembly from 1998 to 2003. Prof. McWilliams is a signatory of the Belfast/Good Friday Agreement and has chaired the Implementation Committee on Human Rights on behalf of the British and Irish governments. For her role in delivering the peace agreement in Northern Ireland, Prof. McWilliams was one recipient of the John F. Kennedy Leadership and Courage Award.

Prof. Monica McWilliams, Ulster Üniversitesi'ndeki Geçiş Dönemi Adaleti Enstitüsü'ne bağlı Kadın Çalışmaları Bölümü'nde öğretim üyesidir. 2005- 2011 yılları arasında Kuzey İrlanda İnsan Hakları Komisyonu Komiseri olarak Kuzey İrlanda Haklar Beyannamesi için tavsiyeler hazırlamaktan sorumlu olarak görev yapmıştır. Kuzey İrlanda Kadın Koalisyonu'nun kurucularından olan Prof. McWilliams 1998 yılında Belfast (Hayırlı Cuma) Barış Anlaşması'nın imzalanmasıyla sonuçlanan Çok Partili Barış Görüşmeleri'nde yer almıştır.

HANNE MELFALD

Hanne Melfald worked with the Norwegian Ministry of Foreign Affairs for eight years including as the Senior Adviser to the Secretariat of the Foreign Minister of Norway before she became a Project Manager in HD's Eurasia office in 2015. She previously worked for the United Nations for six years including two years with the United Nations Assistance Mission in Afghanistan as Special Assistant to the Special Representative of the Secretary-General. She has also worked for the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs in Nepal and Geneva, as well as for the Norwegian Refugee Council and the Norwegian Directorate of Immigration. Melfald has a degree in International Relations from the University of Bergen and the University of California, Santa Barbara, as well as a Master's degree in Political Science from the University of Oslo.

Hanne Melfald, başdanışmanlık dahil olmak üzere 8 yıl boyunca Norveç Dışişleri Bakanlığı bünyesinde çeşitli görevlerde bulunmuş, 2015 yılından itibaren İnsani Diyalog için Merkez isimli kurumun Avrasya biriminde Proje Müdürü olarak çalışmaya başlamıştır. Geçmişte Birleşmiş Milletler bünyesinde görev almış, bu görevi sırasında 2 yıl boyunca Birleşmiş Milletler'in Afganistan Yardım Misyonunda BM Genel Sekreteri Özel Temsilcisi olarak görev yapmıştır. Ayrıca

Birleşmiş Milletler Cenevre Yerleşkesi bünyesinde bulunan Nepal İnsani Yardım Koordinasyon Ofisinde de görev almıştır. Bir dönem Norveç Sığınmacılar Konseyi ve Norveç Göçmenlik İşleri Müdürlüğünde çalışan Hanna Melfald Norveç'in Bergen ve ABD'nin Kaliforniya Üniversitelerinde aldığı Uluslararası İlişkiler eğitimini Oslo Üniversitesinde aldığı Siyaset Bilimi yüksek lisans eğitimiyle tamamlamıştır.

ROELF MEYER

Meyer is currently a consultant on international peace processes having advised parties in Northern Ireland, Sri Lanka, Rwanda, Burundi, Iraq, Kosovo, the Basque Region, Guyana, Bolivia, Kenya, Madagascar, and South Sudan. Meyer's experience in international peace processes stems from his involvement in the settlement of the South African conflict in which he was the government's chief negotiator in constitutional negotiations with the ANC's chief negotiator and current South African President, Cyril Ramaphosa. Negotiating the end of apartheid and paving the way for South Africa's first democratic elections in 1994, Meyer continued his post as Minister of Constitutional Affairs in the Cabinet of the new President, Nelson Mandela. Meyer retired as a Member of Parliament and as the Gauteng leader of the National Party in 1996 and co-founded the United Democratic Movement (UDM) political party the following year. Retiring from politics in 2000, Meyer has since held a number of international positions, including membership of the Strategy Committee of the Project on Justice in Times of Transition at Harvard University.

Roelf Meyer, Güney Afrika'daki barış sürecinde iktidar partisi Ulusal Parti adına başmüzakereci olarak görev yapmıştır. O dönem Afrika Ulusal Kongresi (ANC) adına başmüzakereci olarak görev yapan ve şu an Güney Afrika devlet başkanı olan Cyril Ramaphosa ile birlikte yürüttüğü müzakereler sonrasında Güney Afrika'daki ırkçı apartheid rejim sona erdirilmiş ve 1994 yılında ülkedeki ilk özgür seçimlerin yapılması sağlanmıştır. Yapılan seçim sonrası yeni devlet başkanı seçilen Nelson Mandela kurduğu ilk hükümette Roelf Meyer'e Anayasal İlişkilerden Sorumlu Bakan olarak görev vermiştir. Roelf Meyer 2011-2014 yılları arasında Güney Afrika Savunma Değerlendirme Komitesine başkanlık yapmış, aynı zamanda aktif olan bazı barış süreçlerine dahil olarak Kuzey İrlanda, Sri Lanka, Ruanda, Burundi, Irak, Kosova, Bask Bölgesi, Guyana, Bolivya, Kenya, Madagaskar ve Güney Sudan'da çatışan taraflara danışmanlık yapmıştır.

MARK MULLER QC

Mark Muller, QC, is a senior advocate at Doughty Street Chambers (London) and the Scottish Faculty of Advocates (Edinburgh) where he specialises in public international law and human rights. Muller is also currently on the UN Department of Political Affairs Standby Team of Mediation Experts and is the UN Special Envoy to Syria in the Syrian peace talks. He has many years' experience of advising numerous international bodies, such as Humanitarian Dialogue (Geneva) and Inter-Mediate (London) on conflict resolution, mediation, confidence-building, ceasefires, power-sharing, humanitarian law, constitution-making and dialogue processes. Muller also co-founded Beyond Borders and the Delfina Foundation.

Mark Muller Londra merkezli Doughty Street Chambers Hukuk Bürosu'na ve Edinburgh'daki İskoç Avukatlar Birliği'ne bağlı olarak çalışan tecrübeli bir hukukçudur. Uluslararası kamu hukuku ve insan hakları hukuku alanında uzman olan Muller, Afganistan, Libya, Irak ve Suriye gibi çeşitli çatışma alanlarında uzun seneler çatışma çözümü, arabuluculuk, çatışmasızlık ve iktidar paylaşımı konusunda danışmanlık hizmeti vermiştir. 2005'den bu yana İnsani Diyalog için Merkez (Centre for Humanitarian Dialogue), Çatışma Ötesi (Beyond Borders) ve Inter Mediate (Arabulucu) isimli kurumlara kıdemli danışmanlık yapmaktadır. Harvard Hukuk Fakültesi üyesi olan Muller bir dönem İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu başkanlığı ve Barolar Konseyi Hukukun Üstünlüğü Birimi başkanlığı görevlerini de yürütmüştür. Kültürel diyalog yoluyla barışı ve uluslararası anlayışı teşvik etme amacıyla İskoçya'da kurulan Sınırlar Ötesi (Beyond Borders) isimli oluşumun kurucusu olan Muller halen BM Siyasal İlişkiler Birimi bünyesindeki Arabulucular Destek Ekibinde Kıdemli Arabuluculuk Uzmanı olarak görev yapmaktadır.

AVNİ ÖZGÜREL

Mehmet Avni Özgürel is a Turkish journalist, author and screenwriter. Having worked in several newspapers such as Daily Sabah and Radikal, Özgürel is currently the editor in chief of the daily Yeni Birlik and a TV programmer at TRT Haber. He is the screenwriter of the 2007 Turkish film, Zincirbozan, on the 1980 Turkish coup d'état, Sultan Avrupa'da (2009), on Sultan Abdülaziz's 1867 trip to Europe; and Mahpeyker (2010): Kösem Sultan, on Kösem Sultan. He is also the screenwriter and producer of 2014 Turkish film, Darbe (Coup), on the February 07, 2012 Turkish intelligence crisis. In 2013 he was appointed a member of the Wise Persons Committee in Turkey established by then Prime Minister Erdoğan.

Gazeteci-yazar Avni Özgürel, uzun yıllar Milliyet, Akşam, Sabah ve Radikal gibi çeşitli gazetelerde haber müdürlüğü ve köşe yazarlığı yaptı. 2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti tarafından Demokratik açılım ve çözüm süreci kapsamında oluşturulan Akil İnsanlar Heyeti üyesidir. 1980 darbesini konu eden belgesel film Zincibozan (2007), Sultan Abdülaziz'in 1867'de Avrupa'ya yaptığı yolculuğu konu eden Sultan Avrupa'da (2009), Mahpeyker: Kösem Sultan (2010) ve 7 Şubat Milli İstihbarat Teşkilatı (MİT) operasyonunun anlatıldığı "Darbe" filmleri senaristliğini ve yapımcılığını üstlendiği projeler arasındadır. Özgürel, şu anda Yeni Birlik gazetesinin sahibi ve genel yayın yönetmenidir. Ayrıca TRT Haber'de program yapmaktadır.

Prof. JOHN PACKER

Professor John Packer is Associate Professor of Law and Director of the Human Rights Research and Education Centre (HRREC) at the University of Ottawa in Canada. Prof. Packer has worked for inter-governmental organisations for over 20 years, including in Geneva for the UN High Commissioner for Refugees, the International Labour Organisation, and for the UN High Commissioner for Human Rights. From 1995 to 2004, Prof. Packer served as Senior Legal Adviser and then the first Director of the Office of the OSCE High Commissioner on National Minorities in The Hague. In 2012-2014, Prof. Packer was a Constitutions and Process Design Expert on the United Nation's Standby Team of Mediation Experts attached to the Department of Political Affairs, advising in numerous peace processes and political transitions around the world focusing on conflict prevention and resolution, diversity management, constitutional and legal reform, and the protection of human rights.

Dr. John Packer Kanada'da Ottawa Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doçent ve İnsan Hakları Araştırma ve Eğitim Merkezi (Human Rights Research and Education Centre) müdürüdür. 20 yıl boyunca Packer BM Mülteciler Yüksek Komiserliği, Uluslararası Çalışma Örgütü ve BM İnsan Hakları Yüksek Komiserliği gibi Cenevre'de bulunan hükümetler arası örgütlerde çalışmıştır. 1995'ten 2004'e kadar Lahey'de Packer Kıdemli Hukuk Danışmanı, ardından da Ulusal Azınlıklar Yüksek Komiserliği birinci müdürü olarak görev almıştır. 2012-2014 yıllarında Packer BM Arabuluculuk Uzmanlar Ekibi siyasi ilişkiler biriminde Anayasa ve Süreçlerin Tasarımı Uzmanı olarak yer aldı. Dünyadaki birçok barış süreci ve siyasi geçişler konusunda danışmanlık yapan Pecker, çatışma önleme ve çözümü, çeşitlilik yönetimi, anayasa ve hukuk reformları ve insan hakları korumasına odaklanmıştır.

JONATHAN POWELL

Jonathan Powell is the founder and CEO of Inter Mediate, an NGO devoted to conflict resolution around the world. In 2014, Powell was appointed by former Prime Minister David Cameron to be the UK's Special Envoy to Libya. He also served as Tony Blair's Chief of Staff in opposition from 1995 to 1997 and again as his Chief of Staff in Downing Street from 1997 to 2007. Prior to his involvement in British politics, Powell was the British Government's chief negotiator on Northern Ireland from 1997 to 2007 and played a key part in leading the peace negotiations and its implementation.

Ortadoğu, Latin Amerika ve Asya'da yaşanan çatışmaların çözümü üzerine çalışan ve devletten bağımsız arabuluculuk kurumu olan Birleşik Krallık merkezli Inter Mediate'in kurucusudur ve İcra Kurulu Başkanıdır. 2014 yılında Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron tarafından Libya konusunda Özel Temsilci olarak atanmıştır. 1995-2007 yılları arasında Birleşik Krallık eski Başbakanı Tony Blair kabinesinde Başbakanlık Personel Daire Başkanlığı görevinde bulunmuş, 1997 yılından itibaren Kuzey İrlanda sorununun çözümü için yapılan görüşmelere Britanya adına başmüzakereci olarak katılmıştır. 1978-79 yılları arasında BBC ve Granada TV için gazeteci olarak çalışmış, 1979-1994 yılları arasında ise Britanya adına diplomatlık yapmıştır.

Sir KIERAN PRENDERGAST

Sir Kieran Prendergast is a former British diplomat who served as the Under-Secretary General for Political Affairs at the United Nations from 1997 to 2005 and as High Commissioner to Kenya from 1992 to 1995 and to Zimbabwe from 1989 to 1992. During his time at the UN, Prendergast stressed the human rights violations and ethnic cleansing that occurred during the War in Darfur and was involved in the 2004 Cyprus reunification negotiations. Since his retirement from the UN, he has conducted research at the Belfer Center for Science and International Affairs (United States) and is a member of the Advisory Council of Independent Diplomat (United States). Prendergast also holds a number of positions, including Chairman of the Anglo-Turkish Society, a Trustee of the Beit Trust, and Senior Adviser at the Centre for Humanitarian Dialogue.

Birleşik Krallık Dışişleri Bakanlığı bünyesinde aralarında Kıbrıs, Türkiye, İsrail, Hollanda, Kenya ve ABD'de diplomat olarak çalışmıştır. Birleşik Krallık Dışişleri ve Milletler Topluluğu Bürosu'nun (Foreign and Commonwealth Office) Güney Afrika'daki Apartheid rejimi ve Namibya konularıyla ilgilenen birimine başkan-

lık etmiştir. Bir dönem BM Siyasal İlişkiler Biriminde Müsteşar olarak çalışmış, BM Genel Sekreteri'nin Barış ve Güvenlik konulu yönetim kurulu toplantılarının düzenleyiciliğini yapmış, Afganistan, Burundi, Kıbrıs, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Doğu Timor gibi bölgelerde barış çabalarına dahil olmuştur.

RAJESH RAI

Rajesh Rai was called to the Bar in 1993 with his areas of expertise including human rights law, immigration and asylum law, and public law. He has been treasurer of IMCB Chambers (London) since 2015 and has also been a Director of an AIM-listed investment company where he led their renewable energy portfolio. Rai is a frequent lecturer on a wide variety of legal issues, including immigration and asylum law and freedom of expression (Bar of Armenia), minority linguistic rights (European Parliament), and women's and children's rights in areas of conflict (cross-border conference to NGOs working in Kurdish regions). He is also Founder Director of HIC, a community centred NGO based in Cameroon.

1993 yılında İngiltere ve Galler Barosu'na kaydolmuştur. İnsan Hakları Hukuku, Göçmenlik ve Sığınma Hakkı hukuku ile Kamu Hukuku temel uzmanlık alanlarıdır. Kamerun'daki HIC isimli sivil toplum örgütü ile Uganda'daki Human Energy isimli şirketin kurucusudur. Bir dönem The Joint Council for the Welfare of Immigrants-JCWI-(Göçmenlerin Refahı için Ortak Konsey) direktörlüğünü yapmıştır. Başta İngiltere ve Galler Barosu İnsan Hakları Komisyonu adına olmak üzere uluslararası alanda özellikle Avrupa, Asya, Afrika, ABD ve Hindistan'da çok çeşitli hukuki konular üzerine seminerler ve dersler vermiştir.

Sir DAVID REDDAWAY

Sir David Reddaway is a retired British diplomat currently serving as Chief Executive and Clerk of the Goldsmiths' Company in London. During his previous career in the Foreign and Commonwealth Office, he served as Ambassador to Turkey (2009-2014), Ambassador to Ireland (2006-2009), High Commissioner to Canada (2003-2006), UK Special Representative for Afghanistan (2002), and Charge d'Affaires in Iran (1990-1993). His other assignments were to Argentina, India, Spain, and Iran, where he was first posted during the Iranian Revolution.

Halen çeşitli özel şirket ve üniversitelere danışman, yönetim kurulu üyesi ve konsültasyon uzmanı olarak hizmet etmektedir. 2016 yılının Ocak ayından bu

yana Londra Üniversitesi bünyesindeki Goldsmith Koleji'nde Konsey üyesi ve Goldsmith şirketinde yönetici katip olarak görev yapmaya başlamıştır. Bir dönem Birleşik Krallık adına Türkiye ve İrlanda Cumhuriyeti Büyükelçisi olarak görev yapan Reddaway bu görevinden önce Birleşik Krallık adına Kanada'da Yüksek Misyon Temsilcisi, Afganistan'da Özel Temsilci, İran'da ise Diplomatik temsilci olarak görev yapmıştır. Bu görevlerinin yanı sıra İspanya, Arjantin, ve Hindistan'da diplomatik görevler üstlenmiştir.

Prof. NAOMI ROHT-ARRIAZA

Professor Naomi Roht-Arriaza is a Distinguished Professor of Law at the Hastings College of Law, University of California (San Francisco) and is renowned globally for her expertise in transitional justice, international human rights law, and international humanitarian law. She has extensive knowledge of, and experience in, post-conflict procedures in Latin America and Africa. Roht-Arriaza has contributed to the defence of human rights through legal and social counselling, her position as academic chair, and her published academic works.

Prof. Naomi Roht-Arriaza Amerika Birleşik Devletleri'nin San Francisco şehrindeki UC Hastings College of the Law isimli Hukuk okulunda öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Geçiş Dönemi Adaleti, İnsan Hakları İhlalleri, Uluslararası Ceza Hukuku ve Küresel Çevre Sorunları gibi konular uzmanlık alanına girmektedir.

AHMET MÜMTAZ TAYLAN

Ahmet Mümtaz Taylan is a well-known Turkish actor and director. He graduated from the Hacettepe University State Conservatory of Theater's Department. He also worked at the Diyarbakir State Theatre from 1989 to 1993. He later worked in theatres with Roberto Cioli and Der Ruhr in Germany from 1993 to 1994. Since then, he has been in a number of dramas alongside Yucel Erten. He rose to the rank of general secretary of Devlet Tiyatrolar Sanatçılar Derneği, or DETS (Association of State Theater Artists), which he held until 2006. He also appeared in a number of well-known films. He starred in Nuri Bilge Ceylan's film "Once Upon A Time In Anatolia," which earned the Cannes Film Festival's highest honour, the Golden Palm. At the 15th Golden Ball Film Festival in 2007, Talan won the Film Writers' Association Award for Best Supporting Actor for his role in Inan Temelkuran's "Made in Europe". In addition, in 2002, he received the Ismet Küntay Award for Best Director

for the play "Misafir". In 2018, he won the "Best Actor in Drama" award at the 23rd Sadri Alışık Theater & Film Awards.

Ahmet Mümtaz Taylan geniş çapta tanınmış bir Türk aktör ve direktördür. Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuvarı Tiyatro Bölümü'nden mezun oldu. 1989-1993 yılları arasında Diyarbakır Devlet Tiyatrosu'nda da çalıştı. 1993-1994 yılları arasında Almanya'da Roberto Cioli ve Der Ruhr ile tiyatrolarda çalıştı. Yücel Erten ile birlikte birçok dramada rol aldı. 2006 yılına kadar yürüttüğü Devlet Tiyatroları Sanatçılar Derneği'nin (DETS) genel sekreterliğine kadar yükseldi. Birçok tanınmış filmde rol alan Talan, Nuri Bilge Ceylan'ın Cannes Film Festivali'nin en büyük onur ödülü olan Golden Pam'ı kazanan "Bir Zamanlar Anadolu'da" adlı filminde rol aldı. Talan, 2007 yılında 15. Altın Top Film Festivali'nde İnan Temelkuran'ın "Made in Europe" filmindeki rolüyle Film Yazarları Derneği En İyi Yardımcı Erkek Oyuncu Ödülü'nü kazandı. Ayrıca 2002 yılında "Misafir" oyunuyla İsmet Küntay En İyi Yönetmen Ödülü'nü aldı. 2018 yılında 23. Sadri Alışık Tiyatro & Film Ödülleri'nde "Drama Dalında En İyi Erkek Oyuncu" ödülünü kazandı.

Dr. MEHMET UFUK URAS

Mehmet Ufuk Uras is a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. He was previously a former leader of the now-defunct University Lecturers' Union (Öğretim Elemanları Sendikası) and was elected the chairman of Freedom and Solidarity Party in 1996. Ufuk resigned from the leadership after the 2002 general election. Ufuk ran a successful campaign as a "common candidate of the Left", standing on the independents' ticket, backed by Kurdish-based Democratic Society Party and several left-wing, environmentalist and pro-peace groups in the 2007 general election. He resigned from the Freedom and Solidarity Party on 19 June 2009. After the Democratic Society Party was dissolved in December 2009, he joined forces with the remaining Kurdish MPs in the Peace and Democracy Party group. On 25 November 2012, he became a co-founder and member of social liberal Greens and the Left Party of the Future, founded as a merger of the Greens and the Equality and Democracy Party. Ufuk is a member of the Dialogue Group and is the writer of several books on Turkish politics.

Dr. Mehmet Ufuk Uras İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde lisans, yüksek lisans ve doktora öğrenimini tamamladıktan sonra, milletvekili seçilene kadar İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yardımcı doçent doktor olarak görev yapmıştır. 22 Temmuz 2007 ge-

nel seçimlerinde İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili adayı olmuştur. Seçimlerin sonucunda %3,85 oranıyla yani 81.486 oy alarak İstanbul 1. Bölge'den bağımsız milletvekili olarak 23. dönem meclisine girmiştir. Seçimler öncesinde liderliğinden ayrıldığı Özgürlük ve Dayanışma Partisi (ÖDP) Genel başkanlığına 11 Şubat 2008'de yapılan 5. Olağan Kongresi'ni takiben geri dönmüştür. 17 Haziran 2009 tarihinde, partinin dar grupçu bir anlayışa kaydığı düşüncesi ve sol siyasetin daha geniş bir yelpazeye ulaşması iddiasıyla bir grup arkadaşıyla Özgürlük ve Dayanışma Partisi'nden istifa etmiştir. ÖDP'den ayrılışıyla birlikte Eşitlik ve Demokrasi Partisi kuruluş sürecine katılmıştır. DTP'nin 19 kişiye düşüp grupsuz kalmasından sonra, Kürt sorununun parlamentoda çözülmesi gerektiğini savunarak Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) grubuna katılmıştır. Ufuk Uras, seçim sürecinde, kuruluş çağrısını yaptığı Eşitlik ve Demokrasi Partisi'ne üye olmuştur. 25 Kasım 2012'de kurulan Yeşiller ve Sol Gelecek Partisinin kurucularındandır ve aynı zamanda PM üyesidir. Uras'ın çok sayıdaki yayınları arasında "ÖDP Söyleşileri", "İdeolojilerin Sonu mu?" (Marksist Araştırmaları Destek Ödülü), "Sezgiciliğin Sonu mu?", "Başka Bir Siyaset Mümkün", "Kurtuluş Savaşında Sol", "Siyaset Yazıları" ve "Alternatif Siyaset Arayışları" "Sokaktan Parlamento'ya" "Söz Meclisten Dışarı" ve "Meclis Notları" adlı kitapları da bulunmaktadır.

Prof. Dr. SEVTAP YOKUŞ

Professor Dr Sevtap Yokuş is a Law Faculty Member at İstanbul Altınbaş University in the Department of Constitutional Law. She holds a PhD in Public Law from the Faculty of Law, İstanbul University, awarded in 1995 for her thesis which assessed the state of emergency regime in Turkey with reference to the European Convention on Human Rights. She is a widely published expert in the areas of Constitutional Law and Human Rights and has multiple years' experience of working as a university lecturer at undergraduate, postgraduate and doctoral level. She also has experience of working as a lawyer in the European Court of Human Rights.

Prof. Dr. Sevtap Yokuş İstanbul Altınbaş Üniversitesi Anayasa Hukuku Anabilim Dalı öğretim üyesidir. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Kamu Hukuku Doktora Programı bünyesinde başladığı doktorasını "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin Türkiye'de Olağanüstü Hal Rejimine Etkisi" başlıklı tezle 1995 yılında tamamlamıştır. Akademik görevi sırasında lisans, yüksek lisans ve doktora aşamasında dersler veren Prof. Dr. Yokuş özellikle Anayasa Hukuku ve İnsan hakları Hukuk alanında uzmanlaşmıştır. Ayrıca Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne başvuruda pratik avukatlık deneyimi de bulunmaktadır.

11 Guilford Street London WC1N 1DH
United Kingdom
+44 (0) 207 405 3835

democraticprogress.org

info@democraticprogress.org

[@DPLUK](https://twitter.com/DPLUK)

[DemocraticProgressInstitute](https://www.facebook.com/DemocraticProgressInstitute)